

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

V Обикновено Народно Събрание

(първа редовна сесия).

XXXVII ЗАСЪДАНИЕ, СЪБОТА, 12 ДЕКЕМВРИЙ 1887 ГОДИНА.

(Начало въ 2 часа слѣдъ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателя г-на Д. Тончова).

Прѣдсѣд.: (Звъни). Засѣданието се отваря. Г-нъ секретаръ ще прочете поименний списъкъ на г-да прѣдставителитѣ.

Секр. Златаровъ: (Чете списъка). Отсутствуватъ:

Иванъ Ивановъ, Д. Грековъ, Цено Леонкевъ, Т. Иванчовъ, Д. Марковъ, Дим. Митовъ, Дим. Стояновъ, Радко Ярановъ, Цанко Добревъ, Стоянъ Коцевъ, Норд. Маноловъ, Илия Маджаровъ, Славчо Тжичилещовъ, Петръ Чаушовъ, Янко Георгиевъ, Х. Маринъ Цековъ, Тома Цековъ Зайковъ, Хр. Велизаровъ, Дим. Златевъ, Пенчо Шиваровъ, Д-ръ Цачовъ, Филипъ Симидовъ и Д-ръ Я. Геровъ.

Прѣдсѣд.: Отъ цѣлото число на г-да прѣдставителитѣ въ днешното засѣдание отсутствуватъ 23 души; слѣдователно има законното число за да се отвори засѣданието и да се пристъпи къмъ разглѣждане на въпроситѣ положени на дневний редъ.

Първий въпросъ на дневенъ редъ е третото четение на закона за измѣнение и допълнение на нѣкои статии отъ Гражданското Сждопроизводство по Врѣменнитѣ Сждебни Правила.

Г-нъ докладчика да заеме мѣстото си.

Докл. Н. Беневъ: (Чете):

„ЗАКОНЪ

за измѣнение и допълнение на нѣкои статии отъ Гражд. Сждопроизводство по Вр. Сжд. Правила.

Къмъ ст. 69 се прибавя като първа алинея слѣдующето: Всѣкакъвъ споръ за право гражданско подлѣжи на разрѣшение въ сждебнитѣ учреждения.

Слѣдъ ст. 71 се прибавятъ слѣдующитѣ нови статии:

а) сждилищата пристѣпватъ да разглѣдватъ граждански дѣла само по молби отъ лица, до които дѣлата се касаятъ, и ги разрѣшаватъ слѣдъ като изслушатъ прѣдварително обясненията

на противната страна или слѣдъ истичанието на срокътъ назначенъ за това;

б) гражданский искъ за възнаграждение за вредъ или загуби, причинени отъ злодѣяние и прѣстѣпление, може да бѣде прѣдавенъ въ углавный сждъ при самото разглѣждане на углавното дѣло, или отдѣлно отъ него, въ гражданский сждъ до истичание срокътъ на давността.

Гражданский сждъ пристѣпва да разглѣдва дѣлото само слѣдъ като се свърши углавното дѣло по оня прѣдмѣтъ, изъ когото произтеча искътъ;

в) ищецътъ не се лишава отъ право да иска въ гражданский сждъ, макаръ по присѣдата на углавный сждъ обвиняемий и да не е признатъ за виновенъ, ако отъ неговото дѣяние сѣ произлѣзли за ищецътъ вреди или загуби;

г) при разглѣждане на гражданско дѣло, като се открие отъ обстоятелствата му прѣстѣпно дѣйствие, което изисква углавно прѣсѣдване, то съ прѣдаване на тоя прѣдмѣтъ чрезъ прокурора въ углавный сждъ, разглѣдванието на гражданското дѣло се спира, ако неговото разрѣшение зависи отъ разглѣдванието на углавното обстоятелство.

Къмъ ст. 78 се прибавя слѣдующата:

Заблѣжка. Постоянното мѣстожителство се смѣта тамъ, гдѣто лицето, по занятие, занаятъ или имущество, както и по гражданска или военна служба, има осѣдлостъ или домашно обзавѣденіе.

Къмъ ст. 81 се прибавя слѣдующето:

Въ сщий сждъ се прѣдаватъ искове къмъ лицето на умрѣлий собственикъ, когато се нѣма прѣдъ видъ признати или вѣтѣпивши въ владѣние наследници.

Слѣдъ ст. 84 се прибавя слѣдующата статия:

а) по прѣписи на съдружници или съучастници между себѣ за неиспълнение на договоръ или за взаимни смѣтки по неговото изпълнение, а така също по искания на участници и частни лица къмъ дружества или компании, които сж прѣкратили своитѣ дѣйствиа, исковетѣ се прѣдвяватъ въ онзи сѣдъ, въ вѣдомството на когото се намира или се е намирало дружеството или компанията прѣдъ почванието на прѣписирията.

Слѣдъ ст. 98 се прибавя слѣдующата алинея:

Немогътъ да бждатъ повѣренници:

1) свещенниците и монаситѣ, съ исклучение на ония дѣла, по които — първитѣ ходатайствуватъ за работи по духовното вѣдомство или за нѣкого отъ своето семейство, а вторитѣ — за работи манастирски по порѣчка на тѣхното началство;

2) учащитѣ се, и

3) находящитѣ се подъ настоянничество.

Ст. 99 се измѣнява както слѣдва:

Лицата, които се теглятъ на сѣдъ, могатъ да заявяватъ прѣдъ сѣдилищата за избраннитѣ отъ тѣхъ повѣренници устно, нъ тѣ могатъ да даватъ и писменни пълномощия, засвидѣтелствовани по установенъ нотариаленъ редъ.

Втората алинея на ст. 100 се измѣнява така:

Ако се прѣдостави на повѣренникътъ право да подаде въззивна жалба, да иска отмѣняване на рѣшението, да прѣкратава дѣлото съ спогодба, да прѣдвява прѣписирията за подлогъ или да отговаря срѣщу такава прѣписирията и да прѣдава пълномощието другиму, то това право трѣбва да бжде изразено ясно и положително въ довѣренността, въ противенъ случай повѣренникътъ не се признава упълномощенъ за такива дѣла.

Въ първа алинея послѣдняя точка на ст. 100 се измѣнява:

Писменното пълномощие се прилага къмъ дѣлото.

Слѣдъ ст. 100 се прибавятъ слѣдующитѣ нови статии:

а) повѣренникътъ прѣдставлява лицето, което се тѣжи прѣдъ сѣдътъ, въ всичкитѣ негови дѣйствиа, извършени въ прѣдѣлитѣ на даденото му пълномощно, сж обязательни за довѣрителътъ му;

б) единъ пълномощникъ може да се откаже да слѣдва захванатото вече дѣло, нъ като се откаже веднѣжъ, нѣма право послѣ туй да стане пълномощникъ на противната страна; а когато отежтетува довѣрителътъ му, повѣренникътъ е длѣженъ да му извѣсти прѣдварително, за да може той самъ да има врѣме или лично или чрезъ пълномощникъ да си слѣдва дѣлото;

в) довѣрителътъ има право да унищожи въ всеко врѣме довѣренността си, или да спрѣ пълномощникътъ си, щомъ извѣсти това на сѣда било словесно, било писменно, нъ сѣда отъ това нѣма нужда да спира или да отсрочва разглѣдванието на дѣлото, за да чака до като страната назначи новъ повѣренникъ. Всичкитѣ дѣйствиа, които сж извършени законно отъ повѣренникътъ до часътъ на отстраняванието му, оставатъ въ сила.

Статия 101 се измѣнява така:

Сѣдътъ пристѣпва да разгледва дѣла само по искова молба, изложена писменно.

Ст. 102 се отмѣнява.

Ст. 103 се измѣнява така:

Въ исковата молба истецътъ е обязанъ:

1) да покаже званието, името, прѣзимето или прѣкорътъ и мѣстожителството, както своето и на свидѣлитѣ, ако прави дума за такива, така и на отвѣтникътъ;

2) да укаже, колкото е възможно, доказателствата, върху които основава искътъ си, и ако тѣ сж писменни, да приложи и толкова прѣписи отъ тѣхъ, колкото сж отвѣтниците, а така и прѣписи отъ изложението на искътъ си;

3) (сжщия 3 п. Вр. Сѣд. Правила);

4) (« 4 « « « «).

Забѣлѣжка къмъ ст. 103. Когато се заявява искъ срѣщу наследници, които още не сж утвърдени, или не сж извѣстни на ищеца, послѣдний може да заяви искътъ си срѣщу наследниците изобщо, безъ да ги указва поименно. Въ такъвъ случай, тѣ се призоваватъ въ сѣдътъ съгласно 114 ст. отъ Вр. Сѣд. Правила.

Слѣдъ ст. 103 се прибавятъ слѣдующитѣ нови статии:

а) Искове, които истичатъ изъ разни основания, не трѣбва да се съединяватъ въ една искова молба, макаръ тѣ да се отнасятъ и къмъ едно лице. По всеки отдѣленъ искъ, трѣбва да се подава особна искова молба.

б) По распорѣждане на прѣдсѣдателя, исковитѣ молби се възвръщатъ:

1) когато не е означено отъ кого именно и противъ кого се прѣдвява; 2) когато молбата не е прѣдставена отъ самия ищецъ и нѣма упълномощие за прѣдвяванието на искътъ отъ друго лице; 3) когато въ молбата не е означено какво дири и иска ищецътъ; 4) когато не е означена цѣната на искътъ, освѣнъ ония случаи, когато тя не е възможно да се опрѣдѣли; 5) когато въ молбата сж помѣстени укорителни изражения.

в) Въ всичкитѣ случаи, исказани въ прѣдидущата статия, исковата молба се възвръща на молителя при обявление, съ обяснение за причинитѣ защо не е приемена молбата. На присѣжтствующий тѣжачий се възвръщаемата молба се връчва непосредствено, а на отежтетуващия се испраща чрезъ сѣдебниятъ разсилень, или пъкъ съ пощата.

г) Противъ распорѣжданието на прѣдсѣдателя на сѣда за възвръщание на молбата, ищецътъ може да подаде жалба въ сѣдътъ, по гражданското му отдѣление, въ двѣ недѣленъ срокъ отъ врѣмето на обявяванието му това распорѣждане.

д) Молбата се оставя безъ движение прѣди получаване отъ ищецътъ първообразнитѣ приложения или свѣдѣния: 1) когато мѣстожителството на отвѣтника е означено неопрѣдѣлително, или никакъ не е означено, и при това не е обяснено, че то на ищецътъ е неизвѣстно; 2) когато молбата, прѣписътъ ѝ, или прѣписътъ на прѣдставенитѣ документи сж написани безъ запазванието на правилата за гербовитѣ марки; 3) когато при молбата не сж се указали упомѣнаемитѣ въ нея приложения; 4) когато не сж прѣдставени потрѣбното число прѣписи, които сж нуждни да се съобщаватъ на противната страна; 5) когато не сж приложени сѣдебнитѣ мита или пари за привикванието на отвѣтника, и 6) когато не е означено мѣстожителството на ищецътъ.

е) Въ случаитѣ, означени въ първитѣ петъ точки на прѣдидущата статия, на ищецътъ се назначава двѣ недѣленъ срокъ за да достави недостигающитѣ свѣдѣния или приложения. Слѣдъ истичанието на тоя срокъ, исковата молба се възвръща на ищеца и дѣлото може да се възобнови не иначе, освѣнъ съ подаванието изново искова молба.

Ст. 108 се измѣнява така:

Кога се случи да се явятъ лично и двѣтѣ сѣдищи се страни, откакъ се приеме писменната молба, сѣдътъ може незабавно да

пристъпи до разглеждането на искътъ, нъ да не отлага безъ нужда расправянето на дѣлата, назначени за слушание въ тоя день. Търговски дѣла трѣбва да се прѣдпочитатъ прѣдъ общогражданскитѣ.

Ст. 114 се измѣнява така:

Отвѣтникътъ, на когото мѣстожителството ищецътъ не е могълъ да посочи, се призовава чрѣзъ трикратното обявление въ Държавний Вѣстникъ.

(2 алинея същата остава).

Слѣдъ ст. 114 се прибавя слѣдующата нова статия:

Въ искове противъ лице признато за несъстоятелно, призовката се връчва на оново, който, по опрѣдѣлението на сѣдътъ управлява дѣлата му.

Отъ ст. 115 точки 2 и 3, измѣняватъ се така:

2) два мѣсеца ако отвѣтника се намира внѣ отъ границитѣ на България съ извѣстно мѣстожителство;

3) три мѣсеца, ако мѣстожителството на отвѣтника е не-извѣстно.

Ст. 123 се измѣнява така:

За прѣдварителното приготвление на дѣлото, отвѣтникътъ е длъженъ да подаде въ сѣдътъ писменъ отвѣтъ на исковото прошение не по-късно отъ двѣ недѣли слѣдъ получаването прѣписъ отъ него, ако живѣе въ мѣстото, гдѣто засѣдава сѣдътъ; и не по-късно отъ единъ мѣсець ако живѣе другадѣ въ Княжеството. Въ свойтъ отвѣтъ, отвѣтникътъ, между друго, трѣбва да каже, признава ли или отхвърля исканията на ищецътъ и обстоятелствата, на които тѣ сѣ основани, да изложи обстоятелствата, на които основава свойтъ отвѣтъ и да покаже доказателствата, които го подкрепятъ.

Ст. 124 се измѣнява така:

Прѣписъ отъ отвѣта на отвѣтникътъ и отъ приложенитѣ при него документи се съобщаватъ на ищеца, и слѣдъ това сѣдътъ постановява за разглеждане на дѣлото въ сѣдебно засѣдание.

Ст. 125 се измѣнява така:

Когато отвѣтника пропустне срока за подаване отвѣтъ, сѣда постановява за разглеждане дѣлото въ сѣдебно засѣдание.

Ст. 129 се измѣнява така:

Краткъ докладъ на дѣлото се извършва устно или писмено отъ прѣдсѣдателя или отъ единъ отъ членовѣ на сѣда по негово назначение възъ основание на написанитѣ книжа и документи, прѣдставени отъ странитѣ, които се сѣдятъ.

Ст. 137. Въ края на тая статия да се отхвърлятъ думитѣ «или да помоли да го запишатъ въ протоколътъ, съгласно съ ст. 102-а на настоящитѣ правила».

Слѣдъ ст. 138 се прибавя слѣдующата нова статия:

Ищецътъ е длъженъ да докаже своя искъ. Отвѣтникътъ, който възразява противъ исканията на ищецътъ, длъженъ е да докаже своитѣ възразения.

Вмѣсто ст. 139 се прибавя слѣдующата нова статия:

Съ устнитѣ състязания ржководи прѣдсѣдателя на сѣдътъ. Когато той намѣри че дѣлото е достатъчно разяснено, то прѣкрътава устното състязание, нъ не прѣди да изслуша и двѣтъ страни въ равно число на изустнитѣ обяснения.

Слѣдъ ст. 143 прибавя се слѣдующата нова статия:

Тъжащия се, който се основава на свидѣтели, длъженъ е заедно съ исканieto си за призоваването имъ да изясни и об-

стоятелствата, за които ще се испитватъ свидѣлитѣ, като покаже името, прѣзимето, мѣстожителството и занятието тѣхно.

Ст. 145 се допълня съ слѣдующето:

Свидѣлитѣ долни военни чинове, които се намиратъ на дѣйствителна военна служба, се призоваватъ чрѣзъ най-близкото имъ началство.

Ст. 158 се измѣнява така:

Кога се распитва свидѣтель, който не разбира български языкъ, призовава се прѣводчикъ и показанията на свидѣтеля се записватъ въ протоколътъ.

Ст. 160 се измѣнява така:

На свидѣлитѣ, по тѣхно заявление, опрѣдѣля се възнаграждение отъ прѣдсѣдателя или отъ членътъ на сѣдътъ, който прави распитътъ и се взискова незабавно отъ призовавшата го страна. Оплакване отъ свидѣлитѣ, че опрѣдѣленото имъ възнаграждение е недостатъчно, не се приема.

Ст. 161 се измѣнява така:

Силата на свидѣтелскитѣ показания, споредъ достовѣрността на свидѣтеля, ясността, пълнотата и вѣроятността на неговитѣ показания, се опрѣдѣля отъ сѣдътъ, който е задълженъ да привѣде въ рѣшението основанията, по които свидѣтелскитѣ показания сѣ приети отъ него за доказателство, или защо е дадено прѣдпочтение на показаниято на единъ свидѣтель прѣдъ показаниято на другия. Съдържанието на писменнитѣ документи, които сѣ извършени, или засвидѣтелствувани по установенный редъ, немогатъ да се опровергаватъ съ свидѣтелски показания, освѣнъ по спорове за подлогъ. Свидѣтелскитѣ показания, могатъ да се взематъ за доказателства само на такива събития, за които по законътъ се неизискватъ писменни удостовѣрения. Отъ това правило се изключаватъ случая, когато единъ актъ е изгубенъ или унищоженъ, вслѣдствие на внезапно бѣдствие като: пожаръ, наводнение и пр.; нъ неговото съществуване и съдържание може да бѣде доказано освѣнъ съ свидѣтелски показания и други доказателства.

Ст. 169 се измѣнява така:

Въ случай, че единъ отъ тъжащитѣ се заяви съмнѣние въ подлинността на актътъ, сѣдътъ самъ или чрѣзъ одного отъ членовѣ си провѣрява актътъ, като го сравни съ други достовѣрни актове, а сѣщо сравнява писмото съ други писма и распитва свидѣлитѣ, означени въ акта, или други посочени отъ страната, както и вѣщи люди, ако има нужда, и за всичко това се прави протоколъ.

Забѣлѣжка (къмъ ст. 169). Когато се заяви съмнѣние върху подлинността на акта тежестта на доказаването пада върху тогова, който е прѣдѣвилъ документа.

Слѣдъ ст. 169 се прибавятъ слѣдующитѣ нови статии:

а) когато страната, която е прѣдставила подозрѣний въ подлинността си актъ, се откаже да се ползува отъ него, то тоя актъ се изключаватъ изъ числото на доказателствата, безъ да се провѣрява отъ сѣдътъ;

б) съмнѣние въ подлинността на акта трѣбва да бѣде заявено не по-късно отъ първото засѣдание, въ което акта е прѣдѣвленъ на страната, която подига съмнѣнието;

в) слѣдъ свършването провѣрката на подозрѣний въ подлинността актъ, сѣдътъ, като изслуша обясненията на странитѣ, признава акта за подлинъ — или го изключаватъ изъ числото на доказателствата, и

г) съмнѣние въ подлинността на акта не може да се заявява отъ лице отъ името на което е издаденъ или съставенъ акта, (ако той е подписанъ отъ това лице). Сжщо не се допуска заявяване съмнѣние въ подлинността на актове крѣпостни или засвидѣтелствувани по установенний редъ.

Ст. 170 се измѣнява така:

Когато противъ сжщественни за рѣшение на дѣлото писменни документи се прѣдяви прѣпирня за подлогъ, безъ да се посочи на окривеното въ подлога лице, сждътъ прѣди всичко друго прѣдлага на самата страна, която е прѣдставила тия документи, или на повѣренникътъ ѝ, ако тоя послѣдний има особена довѣренность да дава отвѣтъ по прѣпирня за подлогъ, да си вземе назадъ документитѣ; ако ли тя се не съгласи, сждътъ дава 7 дневенъ срокъ на противната страна, за да прѣдстави доказателства за подлога на документитѣ и слѣдъ това като провѣри актоветѣ по редътъ, показанъ въ чл. 169 и като изслуша обясненията на странитѣ, както и заключението на прокурора, постановява опрѣдѣление, или да се отстрани прѣпирнята за подлога или да се признае акта за подложенъ и да се изключи изъ числото на доказателствата.

Сждащата се страна, която е заявила прѣпирня за подлогъ, глобява се отъ 20—300 лева, ако не прѣдстави въ надлѣжний срокъ (чл. 170-й) доказателство за подлога или ако прѣпирнята ѝ се признае за неуважителна отъ сждътъ по гражданский редъ.

Когато страната е заявила подлога на документа и посочи право на окривеното въ тоя подлогъ лице, както и въ случайтѣ, когато акта подиръ провѣрката отъ гражданский сждъ се признае за подложенъ, (чл. 170) сждътъ съобщава опрѣдѣлението си по тоя прѣдмѣтъ, заедно съ акта, на прокурора.

Ст. 171 се измѣнява така:

Като прѣдава дѣлото за подлога на прокурора въ случайтѣ, когато се посочва на окривеното въ тоя подлогъ лице, сждътъ или спира разглѣдванието на гражданското дѣло до разрѣшение на углавното, или, ако отъ тоя актъ не зависи сжщността на рѣшението, продължава разглѣдванието на дѣлото.

Ст. 188 се измѣнява така:

Всичкитѣ правителствени и сждебни учреждения сж обявени незабавно да даватъ на сждащитѣ се страни, които прѣдставятъ свидѣлство, каквито поискатъ свѣдѣния и прѣписи отъ документи, даже и по устна тѣхна молба.

Слѣдъ ст. 189 се прибавя:

Когато приетата или повърнатата рѣшителна клѣтва е положена, противната страна не може да доказва нейната лъжливостъ.

Къмъ ст. 199 се прибавя:

Клѣтва на тжжащитѣ не се допуска:

1) По дѣла за право собственостъ на недвижими имущества;
2) По дѣла, въ които иматъ участие несъвършеннолѣтни и изобщо лица, на които не се позволява свободното располагане съ имуществото имъ;

3) По обстоятелства, които се намѣрватъ свързани съ злодѣяние или прѣстѣпление;

4) Въ дѣла, свързани съ интересътъ на правителствени учреждения, съ градскитѣ и селски общини;

5) Въ дѣла на общества, дружества, и компании; и

6) За опровержение на прямитѣ смисълъ на актове, на които подлинността не е заподозрѣна.

Къмъ ст. 230 се прибавя:

Частната молба трѣбва да бжде писменна.

Отъ ст. 237 точка четвърта (4) измѣнява се така:

Когато се окаже, че повѣренникътъ нѣма пълномощие за водение на дѣлото.

Ст. 243 се измѣнява така:

Обезпечението на искътъ се допуска само за опрѣдѣлени съ извѣстна сума искове:

1) Когато искътъ е подкрѣпенъ съ писменни доказателства, които убѣждаватъ достатъчно сждътъ въ достовѣренността му и когато необезпечението на искътъ може да лиши ищецътъ отъ възможността да вземе удовлетворение;

2) Когато ищецътъ прѣдстави прѣдварително въ сждътъ гаранция за загубитѣ, които би послѣдвали отъѣтника вслѣдствие обезпечението на искътъ; и

3) Когато искътъ е основанъ на дългово обезателство, за свидѣлствувано по установения редъ.

Ст. 246 се измѣнява така:

Въ случай, че се удовлетвори молбата за обезпечението, прѣдседателътъ връчва на молителътъ подписана отъ него заповѣдь възъ името на одного отъ находящитѣ се при сждътъ сждебни пристави, която се туря въ изпълнение по сжщий редъ, както и сждебнитѣ рѣшения. Прѣдседателътъ за взетата отъ него мѣрка за обезпечение явява на сждътъ въ първото му засѣдание, отъ когото зависи да измѣни или да утвърди това распореждане.

Ст. 248 се измѣнява така:

Исковетѣ се обезпечаватъ съ налагане възбрана на недвижим имотъ, съ запоръ на движимий имотъ, съ запоръ на доходитѣ и съ поржчителство. Налаганieto на възбрана се бѣлѣжи въ възбранителната книга на подлѣжация окръженъ сждъ, който я обнародва въ «Държ. Вѣстникъ», съ разноски на просителя.

Ст. 257 се измѣнява така:

Третото лице, на което интересътъ зависи отъ рѣшението на дѣлото въ полза на едната отъ странитѣ, може въ всеко положение на дѣлото да заяви писмено, че желае да вземе участие въ него заедно съ ищецътъ или съ отъѣтникътъ. Прѣписъ отъ молбата на третото лице за това се съобщава на лицата, които участвуватъ въ дѣлото.

Отъ ст. 262, алинея втора се измѣнява така:

Причинитѣ на отстранението трѣбва да бждатъ показани положително, както и доказателствата, приводими за удостовѣренieto имъ.

Отъ ст. 264 алинея 3 се измѣнява така:

Когато се заяви отводъ противъ нѣколко сждии, така щото останалото число сждии нестига да се постанови опрѣдѣление по въпросътъ за отстранението, тогава разглѣдванието на дѣлото се спира и молбата за отстранението, съ отзивитѣ на отводимитѣ сждии, се прѣдставя за разглѣждане на по-горний сждъ. Послѣдний ако намѣри отвода за уважителенъ и че е невъзможно да се допълни присѣтствието по установения въ закона редъ, прѣдава дѣлото въ другъ сждъ отъ еднаква стѣпень.

Къмъ ст. 264 се прибавя:

Прокуроритѣ сж длѣжни сами да се отстраняватъ отъ участие въ разглѣждане на дѣлата по сжщитѣ причини, както и сждиитѣ, като прѣдаватъ изпълнението на обязанноститѣ си по такива дѣла на други лица отъ прокурорский надзоръ.

Отъ ст. 268 последната алинея се измѣнява така:

Подаването особени мнѣния отъ съднитѣ, обявени при постановяването на резолюцията, се допуска до подписване на рѣшението.

Къмъ ст. 271 се прибавя:

5) Кратко изложение на съображенията и основанията, отъ които съда се е ръководилъ при рѣшаване дѣлото по същество.

Ст. 282 се отмѣнява.

Ст. 283 се измѣнява така:

Кога участватъ въ дѣлото нѣколко отвѣтници, отъ които едни сж се явили, а други не сж се явили, съдътъ, прѣди да пристъпи до разгледване на дѣлото, привиква всичкитѣ отвѣтници на новъ срокъ и слѣдъ това постановява рѣшение, което както за явившитѣ се, така и за неявившитѣ се отвѣтници, не се смѣта задочно.

Къмъ ст. 283 се прибавя:

Въ задочното рѣшение съдътъ присъжда на ищецътъ исканията, които той докаже.

Къмъ ст. 291 се прибавя:

Ако тѣжачий се умрѣ до истичанието принадлежащиятъ му апелационенъ срокъ, то течението на тоя срокъ се спира до като по молба на противната страна се обяви рѣшението на настоящитѣ, който е назначенъ върху останалото имущество, или на утвърденитѣ наследници на умрѣлия.

Ст. 299 се измѣнява така:

Отъ какъ се приеме обяснението срѣщу въззивната жалба, или слѣдъ като измине установенний за подаването му срокъ (297), прѣдседателятъ назначава денътъ за слушание на дѣлото и извѣстява за това съдящитѣ се.

Ст. 322 се измѣнява така:

Рѣшението встъпва въ законна сила:

1) кога то е станало въ окръжний съдъ и съдящитѣ се не сж принесли въззивна жалба въ установенний срокъ;

2) кога то е било постановено въ окръжний съдъ задочно и срѣщу него не е билъ подаденъ въ установенний срокъ, въззивъ; и

3) кога то е постановено отъ апелативний съдъ.

Ст. 324 се измѣнява така:

Рѣшението, което е встъпило въ законна сила, може да се отмѣни само въ случаетѣ и по редътъ, показани въ законътъ.

Къмъ ст. 324 се прибавя:

Рѣшението встъпва въ законна сила само по отношение на спорний прѣдмѣтъ, който е исканъ и оспоряванъ отъ сжщитѣ тѣжачи се страни и на сжщото основание.

Ст. 325 се измѣнява така:

Подлѣжатъ на изпълнение съдебнитѣ рѣшения, които сж влѣзли въ законна сила, или които сж постановени съ прѣдварително изпълнение.

Къмъ ст. 330 се прибавя:

Въ замѣна на изгубений, откраднатий или унищожений подлинний изпълнителенъ листъ, дава се на вискателя прѣписъ отъ него, нѣ само по опрѣдѣление на съдътъ, постановено слѣдъ изслушване обясненията на противната страна, ако тя се е явила въ опрѣдѣлений срокъ.

Къмъ ст. 339 се прибавя:

Сумма, която се слѣдва на съдебний приставъ за възнаграждение».

Прѣдсѣд.: Ще се гласува изцѣло закона за измѣнение и допълнение нѣкои статии отъ Гражданското Съдопроизводство по Врѣмениятъ Съдебни Правила. Има ли нѣкой да направи измѣнения или допълнения по него? (Нѣма). Който не приема прочетения законъ изцѣло, да си вдигне ръката. (Приема се).

Г-нъ докладчикъ по закона за съкратеното съдопроизводство.
Докл. Н. Беневъ: (Чете):

„ЗАКОНЪ

за съкратено съдопроизводство».

(Приема се).

«1). Всичкитѣ дѣла могатъ да се производатъ въ окръжнитѣ съдове по съкратенъ редъ, ако тѣжачитѣ се молятъ за това и съдътъ не наиде отъ своя страна прѣпятствие съ исклучение на дѣлата, свързани съ интересъ на хазната.

Ищеца може да моли за това изрично въ исковото съ прошение; ако отвѣтника не възрази на това писмено до денътъ, назначенъ за слушание на дѣлото въ съдебно заседание, брой се, че е съгласенъ да се подчини на молбата на ищеца». (Приема се).

«2). По съкратенъ редъ трѣбва да се произвеждатъ дѣла:

а) по искове за взети на вѣра стоки и припаси, за наемъ на земли, къщи, жилища и всѣкакви помѣщения, за наемъ на слуги и въобще за извършване работи отъ майсторе, занаятчи, надничаре и други такива;

б) по искове за дадени за пазение пари или други имоти, за пазение;

в) по искове за изпълнение или унищожение на договори и обязательства;

г) по искове за възнаграждение за щети, загуби и самоуправно завладѣние, когато нѣма прѣпирия за правото на собственост върху недвижимъ имотъ;

д) по прѣпирии, възникнали при изпълнение на рѣшения, когато прѣпириятъ по сжщността си съставлява самостоятеленъ искъ, и

е) по прѣпирии за привилегии». (Приема се).

«3). По дѣла, производани по съкратенъ редъ, прѣдседателятъ на съдътъ назначава на съдящитѣ се за явяване на съдъ въ съдебно заседание срокъ отъ една седмица до единъ мѣсець». (Приема се).

«4). По дѣла, които изискватъ неотлагателно рѣшение, ако отвѣтникътъ живѣе въ мѣстото, гдѣто заседава съдътъ, съдящитѣ се може да се викатъ на съдъ въ съдебно заседание въ тоя сжщий день, когато е подадено исковото прошение, или за слѣдующий първи присѣственъ день слѣдъ врѣчванието на призовкитѣ». (Приема се).

«5). Така сжщо по дѣла за изпълнение договори и обязательства, извършени по установениятъ отъ законитѣ на страната редъ и по менителници, съдящитѣ се може да се викатъ на съдъ въ съдебно заседание въ най-късъ срокъ и даже да се повикатъ на съдъ за първи присѣственъ день слѣдъ врѣчванието на призовкитѣ». (Приема се).

«6). Ищецътъ е длъженъ да прѣдстави всичкитѣ си документи, на които основава искътъ си заедно съ исковото прошение, въ което да покаже и сичкитѣ си други доказателства. Отвѣтни-

кътъ е длъженъ да прѣдстави всичкитѣ си документи, както да покаже и всичкитѣ си доказателства, на които основава възраженията си противъ искътъ, поне единъ день до срокътъ, назначенъ за явяване на съдъ въ съдебно заседание». (Приема се).

«7). Отвѣтникътъ има право да моли за отлагание на дѣлото за да прѣдстави документи въ такъвъ само случай, когато прѣдстави удостоверение отъ надлѣжното лице или учрѣждение, че не е могълъ да ги получи по причина на късото врѣме, опрѣдѣлено за явяване на съдъ. Въ такъвъ случай съдътъ му назначава срокъ за прѣдставление документитѣ и отлага разглѣдването на дѣлото». (Приема се).

«8). Ищецътъ има право да моли за отлагание на дѣлото за прѣдставление документи въ такъвъ само случай, когато отвѣтникътъ прѣдстави за своя защита такива доказателства, които ищецътъ не може да опровергне инъкъ, освѣнъ съ прѣдставление нови документи.

Въ тоя случай се назначава на странитѣ за явяване на съдъ новъ срокъ, слѣдъ истичание, на който дѣлото се рѣшава макаръ документитѣ и да не сж прѣдставени.

Радевъ: Г-да прѣдставители! Цѣльта на настоящий законъ за съкратеното съдопроизводство е за да се вършатъ по-скоро нѣкои работи. Въобще въ 6-й, 7-й и 8-й чл. се прѣдвижда, въ какви случаи може да се иска отлагание на дѣлото. Но не е указано документитѣ ако сж необлепени съ гербови марки какво ще стане съ тѣхъ, да ли ще се пратятъ, както казва закона за гербовия сборъ, назадъ или какво ще стане? За това да се направи една забѣлѣжка, че по прѣстѣпленията за гербовъ сборъ трѣбва съда въ сжщата минута, въ заседанието, да прѣсѣжда.

М-ръ Стоиловъ: Забѣлѣжката на г-на Радева е справедлива и азъ приемамъ прѣдложението му.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Радевъ, формулирайте прѣдложението си.

Д. Ц. Вълчовъ: (Чете чл. 8-й). Азъ мисля, че въ настоящий членъ е това, че въ случай на погрѣшка или безъ нужда . . . (Не се чува) или по болестъ, или че е затворена канцеларията, тогава се лишава отъ правото да прѣдстави документи. За това ще моля комисията, както и г-нъ М-ръ да се съгласи, да се каже въ 8-й членъ, че вторий пѣтъ дѣлото може да се отлага само тогава, когато ищеца, който се е задължилъ да прѣдстави документи, вече е прѣдставилъ удостоверение отъ надлѣжното учреждение, че той не е могълъ да ги прѣдстави по вина на самото учреждение, което е било длъжно да ги издаде, а не по вина на самия ищецъ.

Докл. Н. Веневъ: Г-нъ Радевъ прави слѣдующето прѣдложение къмъ чл. 8-й. (Чете): «Забѣлѣжка. П у единия и въ другия случай, когато документитѣ не сж облепени съ гербовъ сборъ, то лицето, което ги прѣдстави се наказва въ сжщото заседание безъ да се отлага дѣлото».

М-ръ Стоиловъ: Азъ приемамъ забѣлѣжката на г-на Радева, а забѣлѣжката, която г-нъ Вълчовъ направи мисля, не може да се приеме въ тоя членъ. Ако той присѣствуваше и слушаше разискванията на закона за допълнението къмъ Врѣменнитѣ Съдебни Правила, щеше да види, че ст. 188-а отъ Вр. Съдебни Правила се измѣнява ето какъ (Чете): «всичкитѣ правителствени и съдебни учрѣждения сж обязани незабавно да даватъ на сѣдищитѣ се страни, които прѣдставятъ свидѣтелство каквито поискать свѣдѣния и прѣписи отъ документитѣ даже и по устна тѣхна молба». Значи тукъ нѣма никакво прѣпятствие да се дава

прошение на съда; за туй нѣма защо ищеца да дава удостоверение, че не е могълъ да си свърши работата и така съдътъ да рѣшава, да отложи дѣлото до гдѣто той се снабди съ документитѣ. Ако пакъ говоримъ за болѣстъ, или по причина на неприсѣствителствъ день тия прѣдмѣти сж за оцѣнение на съда. Ний нѣма да правимъ 10 кодекса, а остава на съда, на съвѣстѣта на съдиитѣ да видятъ да ли дадения случай е станалъ по волята на страната или другъ недостатъкъ вънкашенъ е имало, по който не е могла страната да прѣдстави документитѣ си. За това да се приеме члена само съ поправката на г-на Радева.

Н. Шивачовъ: Обясненията на г-на М-ра бѣха доста добри; но ако вземемъ противната страна на въпроса т. е., да ли може да върваме, че тия чиновници на основание на Врѣм. Съд. Правила като сж задлѣжени да даватъ прѣписи, ще изпълнятъ своята длъжностъ, или нѣма да кажатъ късно е сега 3^{1/2} е часътъ и пр. Именно г-нъ Д. Ц. Вълчовъ направи умѣстна бѣлѣжка само за такъвъ случай. Колкото за обясненията на г-на М-ра тѣ сж върни, но не се изпълнява така тая работа, както доста краснорѣчиво се обясни. Приеманieto и поддържанieto е лесно, но при изпълнението ставатъ доста прѣчки. Хората сж грѣшни, на лице тѣ се прѣдставляватъ най-добри, но кога дойде до работа по едни или по други съображения казватъ на разсилния: кажете му, че ме нѣма тука. За това въ втората алинея на тоя чл. 8-й се казва (Чете: я. Виж. по горѣ). Това е ясно отъ практиката и незная какъ г-нъ М-ръ казва да се остави на съда да рѣшава да ли сж уважителни причинитѣ или не за непрѣдставянieto на документитѣ. Може да се каже на едного, че на основание на тая статия трѣбва да прѣдставите документи, а защо не ги прѣдставяте: кажете причинитѣ? За това бихъ молилъ г-на М-ра, да се съгласи съ забѣлѣжката на г-на Вълчова, толкова полезна за тия, които ще практикуватъ закона. Още по-вече тая забѣлѣжка не противорѣчи нито на желанието на г-на М-ра, нито на комисията, па и на Нар. Събрание. Ако би това прѣдложение да бѣше съвършено противъ принципъ на г-на М-ра, щеше да бѣде друго, но и самъ г-нъ М-ръ се съгласява, че могатъ да ставатъ такива работи, като упомѣна измѣнението на чл. 188-й отъ Врѣм. Съд. Правила. За това моля да се приеме това прѣдложение.

Д. Ц. Вълчовъ: Ако прѣдложихъ такава забѣлѣжка къмъ чл. 8-й отъ настоящия законопроектъ, азъ нѣмахъ за цѣль да се измѣнява закона. Тоя членъ казва (Чете го). Зная и 188-а ст. отъ Врѣм. Съд. Правила, но има и съвършено друго обстоятелство.

Има други обстоятелства и азъ по-не съмъ съгласенъ съ г. Шивачева, защото практиката ни учи на това. Ако не се даде прѣписъ по една или друга причина, ако чиновника е командированъ нѣкаде тоя день, то страната не може да си вземе прѣписъ, а на утрѣшния день ще се глѣда дѣлото; страната нѣма физически възможностъ да прѣдстави документи и съда ще рѣши дѣлото въ нейни ущърбъ, въ ущърбъ на правосъдието; за това моля да се приеме моята забѣлѣжка, тя е въ интересъ на правосъдието и на странитѣ.

М-ръ Стоиловъ: Г-да прѣдставители! Въ разясненията, които дадохъ при първото четение на закона за допълнение и измѣнение нѣкои статии отъ Гражданското Съдопроизводство по Вр. Съдебни Правила, азъ ясно изложихъ налѣжащата нужда, за да се въведе съкратеното съдопроизводство. Азъ имахъ честта да изложа, че Вр. Съд. Правила, както се днесъ измѣнихъ съ закона, който

днесъ се прие, съставляватъ редовния (ординарния) ни процесъ; а тоя законъ съставлява извънредний (екстраординарний) ни процесъ, които въ всѣка държава и процедура съществуватъ. На тоя ординаренъ процесъ, ако е много по кратко съдопроизводството по форма, отъ процедурата на другитъ, пакъ не е достатъчно за нуждитъ на нашето общество. По процеси за протестиране на полици, безъ да се оспорява подписъ и съдържание, паритъ едва ли може да си получи човѣкъ. Нужда имаше да се създаде съкратено съдопроизводство за такива дѣла, каквито въ 2 та часть на тоя членъ сж изброени. Виждате, че всичкото съдържание на закона е, че като се взима за основа процедурата на Врем. Сжд. Правила съкращаватъ се нѣкои срокове, отмахватъ се нѣкои формалности, дава се възможность въ по-късо врѣме да се разгледатъ дѣлата. Значи цѣльта на закона е часть по-скоро да се разгледатъ такъвъ споръ, който се или материално доказва, или не може да има никакъвъ споръ или доказателства върху него, като протестиране полици и проч.

Какво е задължението, което се налага на страната? Ищеца трѣбва да покаже въ искомето прошение своитѣ доказателства, а съ това се туря край на недостатъчността или неоснованността да се подигатъ искове, прѣди да се обмисли, има ли право или не единъ човѣкъ да завежда искъ и съ това само да натоварва съда съ излишни работи и да се мъчатъ хората. Значи, тоя който иска да се ползува отъ това съкратено съдопроизводство трѣбва съ прошение да прѣстави законнитѣ си доказателства. Прѣстави ли се това на съда, всички книжа се съобщаватъ на отвѣтника най-късно единъ день, прѣди разгледанието на дѣлото за да може да прѣстави своитѣ доказателства. Значи за деня на разгледанието всичко трѣбва да се приготви, да може съда да искаже своето рѣшение и ако той не направи тоя день резолюция той е изключение, каквото мисля може да стане твърдѣ рядко. Отъ тоя день обаче, заседанието може да се отложи единъ день. Може би отвѣтника, както казва 7 членъ, да не може да прѣстави доказателства и докаже това съ удостовѣрение, значи тогава дава му се втори срокъ и послѣ тоя срокъ ищеца може да иска и 3-и срокъ, когато и въ втория срокъ всичкитѣ доказателства неможатъ да се прѣдставятъ. Тѣй щото споредъ тоя законъ 3 срока съществуватъ. А г-нъ Вълчевъ иска да има още единъ срокъ 4; това обаче не може да се приеме, защото ще осакатимъ цѣльта на съкратеното съдопроизводство. Въ нашето производство доста широко се глѣда на задълженията на странитѣ. Въ други мѣста, каквито сж адвокатитѣ, изисква се да прѣдставятъ всичкитѣ си доказателства, заключение и пр.; тѣй щото при разгледанието на дѣлото подготвено е всичко. Ние за съкратеното съдопроизводство даваме възможность 3 пѣти да се отлага дѣлото. Мисля ако дадемъ по-широкъ просторъ, тогава не може да е въ интересъ на правосъдието и на съкратеното съдопроизводство; но ще се отворятъ нови врата за продължение на дѣлата. Тия г-да прѣдставители, които сж имали дѣла знаятъ, че най-често, даже като правило е станало да се отлагатъ дѣлата по това, че едната страна прѣдставила нѣкакви документи, а другата страна чрѣзъ адвоката си иска копие отъ тия документи, искатъ отлагание на дѣлото. За това прѣдъ видъ на съкратеното съдопроизводство, прѣдъ видъ на строгото условие, което се опредѣля за глѣдане на дѣлата по това производство, прѣдъ видъ, че се дава възможность на отвѣтника веднашъ да отложи дѣлото, а на ищеца да иска вторий пѣтъ отлагание, при

всичко, че по правилата на логиката ищеца не трѣбва да иска отлагани, а трѣбва да си събере всичкитѣ доказателства, да знае на какво основава и своятъ искъ; ако ищеца нѣма положителни доказателства за завеждане на единъ искъ по съкратеното съдопроизводство, тогава нека да се отнесе къмъ обикновенното съдопроизводство, къмъ формалноститѣ, прѣдвидени отъ правилата за обикновенната процедура; тѣй щото не ще бжде улучшение да се приеме това прѣдложение на г. Вълчева.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува членъ 8 съ забѣлжката на г-на Радева. Който не приема тоя членъ съ забѣлжката на г. Радева, да си дигне ръката. (Приема се).

Докл. Н. Беневъ: (Чете):

«9). Ако по дѣлото се допускатъ свидѣтелски показания, свидѣтелитѣ се призоваватъ въ сждѣтъ само ако ищеца за това е молилъ въ искомето си прошение, а отвѣтника е писмено заявилъ на сждѣтъ своеврѣменно, за да можатъ тѣ да бждатъ призовани за деньтъ, назначенъ за слушание на дѣлото въ съдебно заседание. Нѣ както ищеца така и отвѣтника можатъ сами да прѣдставятъ свидѣтелитѣ си при самото слушание на дѣлото. Ако свидѣтелитѣ се призоваватъ чрезъ сждѣтъ, то тѣ трѣбва да бждатъ призовани поне единъ день до срокътъ, назначенъ за слушание на дѣлото, ако живѣятъ въ мѣстото гдѣто заседава сждѣтъ; ако ли живѣятъ другадѣ, прибавятъ се и днитѣ, потребни за призоваването и дохожданието имъ.» (Приема се).

«10). Прѣдвявяване насрещенъ искъ по дѣла, които се глѣдатъ по съкратенъ редъ, се допуца, освѣнъ по дѣла прѣдвидени въ чл. 12 на настоящий законъ; отвѣтника може да прѣдави насрѣщний си искъ писмено въ тридневенъ срокъ слѣдъ получаванieto прѣписа отъ искомето прошение.» (Приема се).

«11). Ако сждѣтъ при производството на едно дѣло по съкратенъ редъ се убѣди, че то, по своята сложность, не може да бжде разяснено съ словесни състязания, той може да покани странитѣ да прѣдставятъ по едно писмено обяснение по редѣтъ, показанъ въ членове: 123, 124 и 125 отъ Временнитѣ Съдебни Правила, или и да постанови за глѣданието на дѣлото по обикновенъ редъ на съдопроизводството.» (Приема се).

«12). По дѣла за изпълнение на договори и обязательства, които сж извършени по установениятъ отъ законитѣ на страната редъ и по мѣнителници, сждѣтъ, ако признае, че възраженията на отвѣтникътъ не заслужватъ уважение, може по молбата на ищеца да постанови мотивирано опредѣление за незабавно изпълнение на обязательството, за което и издава въ сждѣтъ врѣме на ищецѣтъ изпълнителенъ листъ.»

Н. Шивачевъ: Азъ незнамъ каква е цѣльта на почитаемото М-во относително приемването на тоя 12. чл. особено на 2-та му часть, която казва: «може по молбата на ищеца да постанови мотивирано опредѣление за незабавно изпълнение на обязательството, за което и издава въ сждѣтъ врѣме на ищецѣтъ и изпълнителенъ листъ.» До колкото зная тукъ се приематъ такива правила или наредби, които разбира се ще могатъ да ускорятъ разгледанието на дѣлата. Да ли спорѣдъ чл. 2 съда може да издаде рѣшение на основание, на което дава и изпълнителенъ листъ, още по-вече, ако има договори и обязательства, когато сждѣтъ признае, че възраженията на отвѣтника не заслужватъ уважение? По съществуващитѣ Временни Правила, ако има документи неоспорими отъ самата страна и направени по установения редъ, може да се иска прѣдварително да

има резолюция за изпълнението. Тука какво се разбира «мотивирано опредѣление?» Да ли независимо отъ рѣшението, което ще се издаде, особено трѣбва мотивирано опредѣление, което се разбира като прѣдварително изпълнение. Ако така се разбира, то това е вече прието отъ Врѣменнитѣ Правила, а да се поменува тука е излишно. Азъ бихъ молилъ г. М-ра ако нѣма особени важни причини, които азъ незная, да се исхвърли чл. 12.

М-ръ Стоиловъ: Азъ считамъ, г-да прѣдставители тоя членъ като най-важенъ по слѣдующитѣ съображения, че въ Русското, въ Француското, още и въ Германското законодателство сѣществуватъ сѣщото правило. Тукъ се говори за мѣнителници, които сѣ главния предметъ, за обязательство, извършени по установения нотариални редъ. У тия законодателства, които казахъ сѣществуватъ това постановление: щомъ имашъ полица, която се протестира въ опредѣления срокъ или имашъ записъ гарантиранъ съ ипотека, щомъ на срока не се исплати, ищеца не е задлѣженъ да завѣжда процесъ, но отива прѣдъ сѣда и на основание изпълнителното сѣдопроизводство иска да събере паритѣ на записа, дава му се изпълнителенъ листъ безъ да е имало сѣдопроизводство. Това нѣщо и у насъ може да се введе, и щеше да е голѣмо улеснение, но ненаправихъ това. Азъ само подведохъ и ипотека и мѣнителницитѣ на обикновеннитѣ задлѣжения да се водатъ по съкратеното сѣдопроизводство. Само дава се право щомъ се заяви иска и се изпълнятъ другитѣ формалности прѣдписани отъ закона, намѣсто да се чака цѣлата процедура по обикновенното сѣдопроизводство да се мотивира опредѣлението, защото сѣда не се държи буквално отъ съдържанието на закона, а се държи отъ ст. 12. Слѣдователно тая статия е разширение, или усложнение на това, което сѣществуватъ всѣкаде. Има ли протестирани полици, ипотеки, направо това, нѣма да подлежи на споръ. Ако при изпълнението се заяви подлогъ противъ документа, тогава разбира се завѣжда се процесъ. Азъ приемамъ процедурата, прѣдвидена по 12 ст., която е най-важна статия и ще помогне да се не продължаватъ процеситѣ, както е ставало до сега.

Н. Шивачевъ: Само едно не чухъ отъ г-на М-ра, да ли това мотивирано опредѣление е като окончателно рѣшение безъ да подлежи на касация и апелация? Въ такъвъ случай щомъ стане такова постановление безъ да се апелира или кассира, тогава ние правимъ особена работа. Тукъ има пропустната мисль, която трѣбва да се допълни, иначе ще признаемъ, че сѣда отлага дѣлото по съкратеното сѣдопроизводство, приемаме първата инстанция като алфа и омега, имало право или нѣмало не се допушта апелация или касация. Подобна процедура, не зная каква е по вънъ, но тука едва ли ще може да се приеме. Иматъ се особени начини за резолюция въ опредѣленъ срокъ се рѣшава и проч. Ако нѣма полза, щото да се изпълнява по-скоро, мисля и прѣдварителното изпълнение е сѣщото, но само дава се право на осѣдения да може да апелира, и ако има фалшификация или други мотиви, ще можатъ да се опредѣлятъ. Инакъ се прѣсича пътя на правосѣдието и не може да се мисли, че бързата инстанция е единствениятъ пътъ за правилността. Неможе да бѣде това — такъво заключение, не може да стане. Не уже ли мисли г-нъ М-ръ, че тия наредби не стигатъ и трѣбва да се прибави «съ мотивирано опредѣление.» Такъво нѣщо не може да се допустне още по-вече като знаемъ, че въ първата инстанция ставатъ най-голѣмитѣ погрѣшки, че нашитѣ сѣдилища добръ ги знаемъ какви сѣ, че много

грѣшатъ. Тѣй щото такъво право на сѣда не може да се дава. Трѣбва да се допустне обжалване.

М-ръ Стоиловъ: Г-да прѣдставители! Това което неврѣди въ странитѣ като Германия, Россия и Франция на търговцитѣ, гдѣто интереситѣ имъ сѣ много по-голѣми, отколкото у насъ, бѣдете сигурни, това нѣма да врѣди и тукъ. Ползата тѣмъ е безъ съмнѣнна. Така ще бѣде и тукъ.

Въпросътъ който подигна г-нъ Шивачевъ намира свойтъ отговоръ въ 13 ст. на тоя сѣщи законъ. Дѣто нѣма специално опредѣление по въпроса за съкратеното производство, тамъ рѣшаватъ Врѣменнитѣ Сѣдебни Правила. (Гласове: Исчерпанъ).

Прѣдсѣд.: Който не приема чл. 12 тѣй, както се прочете да си вдигне ржката. (Приема се).

Докл. Н. Беневъ: (Чете):

«13). Въ случаетъ, за които нѣма особени правила за производство на дѣла по съкратенъ редъ, се прилагатъ общитѣ правила».

Н. Шивачевъ: Значи по обяснението на г-на М-ра излиза, че тия дѣла ще можатъ да се обжалватъ по общо приетия рѣдъ. Тая статия е като обяснение на ст. 12. Г-нъ М-ръ каза, че 13 ст. е отговоръ на моето мнѣние, значи това се разбира, че дѣлата които се казватъ въ чл. 12 ще се обжалватъ по Врѣм. Сѣдебни Правила. Ако има това значение нѣмамъ нищо противъ — трѣбвало би да се обясни.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 13. Който го не приема да си вдигне ржката. (Приема се).

Докл. Н. Беневъ: (Чете):

«14). Чл. чл. 118 и 119 отъ Врѣм. Сѣдебни Правила се отмѣняватъ». (Приема се).

Прѣдсѣд.: Кога желае Нар. Събрание да стане 3-то четение? (Гласове: Въ слѣдующето засѣдание. Други: Сега).

Съгласно чл. 39 отъ Вѣтр. Правилникъ сега не може. Законопроектъ за нотариуситѣ вчера се чете първи пътъ, но Нар. Събрание рѣши да се отложи разискванието му по принципъ до гдѣто се раздаде на г-да прѣдставителитѣ. Има ли сега нѣкой да говори за приемането по принципъ на тоя законопроектъ? (Нѣма) Ще се гласува. Който не приема по принципъ тоя законопроектъ да си вдигне ржката. (Приема се).

Понеже състои само отъ 10 чл., то сега ли да се разглѣжда членъ по членъ? (Гласове: Сега).

Докл. Н. Беневъ: (Чете):

„ЗАКОНЪ

за нѣкои измѣнения и допълнения отъ закона за нотариуситѣ и мировитѣ сѣдии, които извършватъ нотариални дѣла,,.

(Приема се).

«Къмъ чл. 13 се прибавя:

Забѣлѣжка. Залаганieto за една опредѣлена стойностъ на нѣколко недвижими имоти изъ едвѣжъ по заявлението на залогателя може да се извърши съ единъ общъ актъ». (Приема се).

«Забѣлѣжката на чл. 34 се измѣнява така:

Обстоятелственната провѣрка става прѣдъ Нотариуса или Мировий сѣдия, който извършва нотариални дѣла, чрѣзъ распитване подъ кѣтва на не по малко отъ трима околни по преимуществъ стари люди, привикани по указанието на общинското упра-

вление. Като околни люди не се приематъ лицата, които притѣжаватъ свойствата, прѣдвидени въ статитѣ 141, 142, и 143 отъ Врѣм. Сѣдебни Правила. За извършения распитъ се състави протоколъ, който се подписва отъ присѣдствующитѣ». (Приема се).

Прѣдсѣд.: Кога да стане трето четение? (Гласове: Въ слѣдующето засѣдание).

Слѣдъ това иде докладътъ на комисията по прѣдложението на г-на Дюкмеджиева.

Докл. Вълнаровъ: Г-да прѣдставители! Както казахъ и вчера, комисията въ своитѣ засѣдания по поводъ прѣдложението на г-на Дюкмеджиева, състави по обширно тоя законопроектъ, който е вече при васъ на разглѣждане. Комисията наистина изхвърли тукъ 15% прѣдпочтение за българскитѣ търговци, защото се прѣдвидѣ, че за половината облѣкло на войската конкуренцията ще бѣде само отъ мѣстнитѣ подданици и не ще има нужда за никакво прѣдпочтение. Въ случай, че стане търгъ за другата останала половина часть облѣкло и обуца на войската, комисията мислеше, че и тукъ е излишно да се прави прѣдпочтение за вълненитѣ стоки, тъй като прѣдприемачъ нѣма да бѣде освѣнъ мѣстний подданикъ, който може да стане като меситинъ. Имаше прѣзъ 1883 год. другъ законъ отъ III Обикновенно Нар. Събрание, но е станалъ неприложимъ, защото тамъ се казва, че всичката българска войска се облича съ мѣстна материя. За това е станалъ неприспособимъ. Сега при всичко, че нашата индустрия е доста усилена, комисията намѣри за нужно да прибави вторъ членъ, щото половината войска и стража да се облача съ мѣстна материя, а половината да остава на свободна конкуренция — за външни прѣдприемачи. За туй като вчера четохъ исцѣло тоя законопроектъ, мисля сега е излишно да се чете. (Гласове: Да се прочете).

(Чете):

„ЗАКОНЪ

за повдигане на мѣстната народна промишленность.

Чл. 1. Българската войска, стражаритѣ (полицейски, горски и други) и разсилнитѣ се облачатъ и обуватъ съ мѣстни материали.

Чл. 2. Въ случай, че мѣстнитѣ материали не достигатъ за облачанието и обуването на всичката войска, то правителството ще облача и обува безусловно съ мѣстни материали само половината войска.

Чл. 3. Търговетѣ за купуване потребнитѣ материали за облекло и обуца на войската се произвеждатъ всякога на части, отдѣлно по бригада, въ четири пункта, а именно: София, Пловдивъ, Търново и Сливенъ, но въ всѣки единъ отъ горнитѣ 4 пункта произвеждатъ се съврѣменно отдѣлни търгове и за другитѣ войсковы части.

Чл. 4. Търговетѣ за доставка облекло и обуца на стражари и разсилни ставатъ пакъ на части, отдѣлно по окръгъ и въ центроветѣ на окръжитѣ, тоже съврѣменно и за останалитѣ части.

Чл. 5. Въ случай че доставляемитѣ материи се окажатъ по тѣсни, отъ колкото сѣ прѣдвидени, то ширината имъ се подпѣлва отъ дължината.

Чл. 6. За доставка потребноститѣ на войсковитѣ отдѣлни части отпуска се осемъ мѣсеца срокъ, а за ония на стражари и разсилни — по усмотрението на надлѣжний М-ръ.

Чл. 7. Комисиятѣ, произвеждащи търговетѣ, състоятъ: отъ бригадний командиръ за прѣдсѣдатель, а за членове — съ окр. управитель, финансовъ чиновникъ, прѣдсѣдателя и членоветѣ на постоянната комисия и градско общинский кметъ.

Търговетѣ за потребноститѣ на стражари и разсилни ставатъ безъ участието на бригадни и подъ прѣдсѣдателството на окр. управитель.

Чл. 8. Приемането на военнитѣ материали се извършва отъ особни за всѣки подрядъ комисии, назначени отъ Министерский съвѣтъ.

Чл. 9. Търговетѣ, ако не надминуватъ суммата педесе хиляди (50.000) лева, поднасятъ се на утвърждение отъ надлѣжний М-ръ, който може да ги унищожава въ случай на станали нередовности; ако ли тѣ прѣвишаватъ горната сумма, утвърждаватъ се отъ Министерский съвѣтъ.

Чл. 10. Сѣществующитѣ закони и постановления, които противоречатъ на настоящий законъ, се отмѣняватъ».

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли нѣкой да говори въобще върху проекта.

Холевичъ: (Нищо не се чува). . . . но да се опрѣдѣли на дневенъ рѣдъ. . . .

Видо Монева: Г-да прѣдставители! Законътъ за повдигането мѣстната промишленность нощесъ се печати и се внесе на разглѣждане сега. Виждате го, прѣдъ себе си го имате. Тоя проектъ на г-на Дюкмеджиева е отъ 10 чл. (Гласове: Не е неговъ!) Всѣ едно, както г-нъ Дюкмеджиевъ, тъй и комисията съ тоя проектъ отъ 10 чл. искатъ да се повдигне нашата промишленность, искатъ наложително да се облича половината войска съ мѣстна материя. Г-да прѣдставители! Съ тоя законъ намѣсто да помогнемъ, ще направимъ врѣда. Ето причинитѣ. Ние тукъ нѣма да повдигнемъ мѣстната индустрия, а ще повдигнемъ индустрията на 5—6 души, ще се ползватъ само спекулантитѣ. Ако искате повдигането на мѣстната индустрия, туй не е право да налагаме половината войска да се облича съ наша материя, но да се прѣдвиди единъ членъ да се дава на българската промишленность нѣщо на % 10 или 15 и разумѣва се като се вземе прѣдъ видъ гюмрука на чуждитѣ стоки. Още едно има, г-да прѣдставители! Въ Сливенъ има фабрика, която на турско врѣме бѣше правителствена, разумѣва се и днесъ е правителствена. Турското правителство до гдѣто я имаше на рѣцѣ направило я бѣше правителствена и само си работеше вътрѣ, събираше вълна и имаше работници 5—600 души, тъй работеше и си обличаше войската. Днесъ е дадена подъ наемъ на търговци, които работятъ и миналата година бѣха дошли да конкуриратъ въ наддаванието за шаякъ на войската; но като наддадоха останаха нѣколко части върху тѣхъ и като се видоха въ невъзможность, отстъпиха. За това ако се повдига нашата индустрия и промишленность, съ това ние ще туримъ правителството като въ клѣтка, има нѣма доста материалъ да прѣкланя глава на 5—6 души спекуланти. По добръ правителството да работи Сливенската фабрика, както правеше Турското, а не да приемемъ тоя законъ.

Хр. Дюкмеджиевъ: Г-да прѣдставители! Азъ нѣма да се впускамъ да възражамъ на г-на Видо Монева, защото и сами разбирате до колко струватъ неговитѣ доводи. Той най напрѣдъ съжелява, че и той нѣма фабрика, но кой му е кривъ? Той казва, че било по добро правителството само да отворило фабрика и туй го оставямъ за негова смѣтка. Азъ ще кажа само, че г-нъ Видо

Моневъ много далечъ стои, далечъ отъ да мисли какъ става съ търговията и каква полза има отъ нея. Трѣбва да знае, че всѣкъ по тоя лъжовенъ свѣтъ правителствата правятъ прѣдпочтение на своитѣ хората, даже отначало имъ харизватъ нѣщо за да могатъ да спечелятъ, а не да изгубятъ, за да имъ прави насърчение. У насъ хората можи би съ лихви сж заели пари да въздигнатъ фабрики; чуждитѣ фабриканти ги конкуриратъ и унищожаватъ — а нѣма кой да ги съжали и даже г-нъ Видо Моневъ излиза самъ да ги убива. Не е нашето желание да задължимъ правителството, че то било задължено, или не — всѣ едно — то е българско и колкото ние желаемъ и то ще желае да поддържа българската индустрия. Но тамъ гдѣто се мисли, че е доста задължено то, азъ съмъ направилъ нова забѣлжка, къмъ 2 чл., тъй щото съ нея може да се избѣгне и страха на г-на Видо Монева, че насилственно ще принудиме правителството да облича половината войска съ мѣстна материя. За това като се чете вече исцѣло закона, сега да се чете членъ по членъ, да се критикува и гдѣто трѣбва да се направи забѣлжка, ще се направи.

Н. Шивачевъ: Азъ ще кажа нѣколко думи да напомня на г-на Ямболския прѣдставителъ, че прѣдложението е прието по принципъ, но се прати на комисията да види до колко формулиранитѣ членове на г-на Дюкмеджиевото прѣдложение отговарятъ на цѣльта. Уважаемата комисия дойде да докладва още вчера, но тукъ стана въпросъ, да се печата законопроекта на комисията, по прѣдложението на г-на М-ра, макаръ напрѣдъ да бѣше рѣшено да не се печата. Тукъ е станала една само погрѣшка, че комисията не е подписала проекта. Впрочемъ нищо нѣма поводъ за г-на Видо Моневъ да говори за подписването. Той е приетъ по принципъ остава да се разгледва членъ по членъ и да видимъ Нар. Събрание да ли ще приеме измѣнението на комисията или не. То е компетентно — или такава е практиката на Нар. Събрание, и вѣрвамъ г-нъ Видо Моневъ ще се съгласи съ мене, че Нар. Събрание е компетентно да измѣни и формулира членоветѣ така, както щѣ. Но принципиално не може да се говори, защото приетъ е вече закона по принципъ. Ако пакъ се повърнемъ пакъ да рѣшаваме това, тогава добръ. За такива важни въпроси за повдигането на нашата вътрѣшна промишленность не може да се прави повръщане, че ще бѣде срамъ за Нар. Събрание. Приетъ по принципъ веднажъ закона, нѣма защо да не пристѣпимъ къмъ гласуването му членъ по членъ. Тамъ гдѣто се види, че по прѣдложението отъ комисията, ако се приеме, не ще отговаря на нуждитѣ на населението, тогава е другъ въпросъ — може да се направи измѣнение. Но спорѣдъ чл. 14 да се прѣкратятъ дебатитѣ, и да се пристѣпи къмъ разискване на тоя законъ чл. по членъ.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Нардното Събрание да се говори още? (Не желае). Който желае, да си вдигне ржката. (Меншество). Ще се гласува заглавието. Който го не приема, както го прочете г-нъ Докладчикъ, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Докл. Вълнаровъ: (Чете): «Чл. 1. Българската войска, стражаритѣ (полицейски, горски и други) и разсилнитѣ се обличатъ и обуватъ съ мѣстни материяли».

Хр. Дюкмеджиевъ: Г-да! Азъ въ членъ първий правя такава измѣнение: «Българската войска, стражаритѣ (полицейски, горски и други) и разсилнитѣ се обличатъ по възможности съ мѣстни материяли».

Д. Петковъ: Именно това щѣхъ да кажа; но като г-нъ Дюкмеджиевъ вмѣсти тая дума, то приемамъ. Ако не бѣше тая дума, свързваме ржцѣтъ на правителството.

Докл. Вълнаровъ: Съгласенъ съмъ.

Холевичъ: (Не чюе се).

Д. Ц. Коцовъ: Незная какъ поч. комисия се съгласява съ прѣдложението на г-на Дюкмеджиева, когато това прѣдложение е ново и трѣбваше да бѣде подписано отъ по-вече лица и незная какъ може да се каже «по възможности», съ което се унищожаватъ цѣлия законъ. Моля да се не приема.

М-ръ Стамболовъ: Разгледвания законъ принадлежи на Събранието. Той е излъзълъ отъ инициатива на Събранието по прѣдложението на г-на Дюкмеджиева. Прѣдполага се, че г-нъ Дюкмеджиевъ най-добръ ще знае да обясни на Събранието, защото той прѣдлага тоя законъ и той трѣбва да знае гдѣ трѣбва да се измѣни. Ако той дохожда днесъ въ това заседание, и прѣдлага да се тури думата «по възможности», то се е убѣдилъ, че това е необходимо, толкова по-вече, като говореше въобще, каза, че комисията измѣнила тукъ чл. 2-ий; т. е. думата: «безусловно» ще се махне и ще се турятъ проценти. Думата «по възможности» е умѣтна, защото, ако остане членътъ, както го е редактирала комисията, тогава втория членъ ще противоречи на първия. Щомъ се каже, че трѣбва да се облича всичката войска и стражаритѣ съ мѣстна българска материя, то тогава втория членъ става неумѣстенъ, но като се турятъ думитѣ: «по възможности», остава въпроса откритъ и правителството ще се старее, щото войската, стражаритѣ и пр. да бѣдѣтъ облѣчени и обути съ българско облѣкло и обуца.

Н. Станевъ: Г-да прѣдставители! Не мога да бѣдѣ съгласенъ съ думата прибавена отъ г-на Дюкмеджиева въ първия членъ «по възможности», защото извѣстно е на г-да прѣдставителитѣ, че тѣ сж подписали прѣдложението на г-на Дюкмеджиева, което съдържа 169 подписа, съ слѣдующето съдържание: (Чете):

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

за повдигането на българската индустрия и промишленность.

1. Всичката войска (съ изключение на офицерството), стражаритѣ: горски, полски, митнически и разсилнитѣ се обличатъ съ мѣстни вълнени платове, шеяци и аби, както и обувки.

2. Прѣдпочитатъ се съ 10% всичкитѣ български издѣлия отъ инностраниитѣ, независимо отъ 8% мито и полупроцентъ, както е практикувано до сега.

3. Всѣки български подданикъ, въ каквото и да било прѣдприятие, дава половината отъ изискуемата се кауция въ пари, и половината въ лична гаранция.

4. Прѣдвиденитѣ потрѣбни материи се поръчватъ по възможность 10 мѣсеци по рано, за да могатъ да се приготвятъ съ врѣме».

Това прѣдложение, което сме подписали, ни е убѣдило, че е задължително за правителството. Въ членъ първий отъ закона, който сега се внася, г-нъ Дюкмеджиевъ прави измѣнение, като иска да се турятъ думитѣ «по възможности». Съ тия двѣ думи пада всичкото прѣдложение. За да може да се поддържа това измѣнение, трѣбва да има прѣдложение подписано отъ всички, които сж подписали прѣдишното прѣдложение. Това прѣдложение е ста-

нѣло въ видѣ на законъ, а сега трѣбва да се развали. Мисля, че сега не може да се поддържи предложението му и моля, шото по закона за повдигането на мѣстната промишленность, да се не-сгласяватъ съ послѣдното предложение на г-на Дюкмеджиева, ако желае да стане такова повдигане на нашата промишленность.

Докл. П. Вълнаровъ: Азъ за това се съгласихъ г-да, да се тури тая дума, защото по-напредъ въ комисията се пропусна да се тури и ако се не тури тая дума втория членъ ще излезе въ противоречие съ първия. Въ първия членъ се казва, че българската войска, стражаритѣ и пр., ще се обличатъ и обуватъ съ мѣстни материяли, а въ втория членъ се казва безусловно половината войска и пр. За това, по-добъръ ще бѣде ако остане думата «по възможности», защото иначе втория членъ ще противоречи на първия. Тукъ е мѣстото да се добави тая дума.

Я. Д. Матакиевъ: Ще кажа нѣколко думи върху поправката на г-на Дюкмеджиева по своя законопроектъ. Ще кажа, че съ тая поправка, която се прави — нека говори кой каквото ще — но тоя законъ се унищожава и излиза, че ние ще направимъ законъ, който ще остане само на книга и никакво послѣдствие нѣма да произлѣзе отъ него.

Н. Шивачовъ: Наистина, че доста справедливо забѣлѣжи г-нъ Матакиевъ, че ако се тури поправката на г-на Дюкмеджиева въ тоя законъ, пада закона, Азъ питамъ: какво е желанието на г-на Дюкмеджиева и г-на докладчика? Ако е само да се каже, че Дюкмеджиевъ е предложилъ и Вълнаровъ е докладвалъ на Нар. Събрание, то е другъ въпросъ. Именно съдържанието на законитѣ е, което прави добрина или злина на народа.

До сега, както казахъ и по-напредъ, има и другъ законъ за тая цѣль, но понеже и тамъ бѣше казано: «по възможности», законътъ падна. Щомъ законътъ е строгъ, той заплашва тия, които ще го прилагатъ, а ако туримъ думитѣ: «по възможности», то закона пада. До колкото зная, единственното желание на г-на Дюкмеджиева не е това, а е друго. Ако е това желанието, както ни се разказа, ми се струва, че г-нъ докладчика трѣбваше да каже на Нар. Събрание, че комисията, като разгледва тоя въпросъ, изучи го, че България има нужда за толкова хиляди метра сукно, обща и пр. и слѣдователно еди кой градъ и фабрика има толкова, и като се направи статистика и се събератъ данни, тогава да излѣзе и да каже, че България може да облече на мѣсто 25—100.000 души и тогава може да се изхвърлятъ думитѣ «по възможности». Сега или трѣбва да признаемъ, че въ България има шаяци и материя за обличане на нашата войска, или, ако не признаваме, то мисля, нѣма нужда отъ законъ.

За това бихъ молилъ Нар. Събрание, ако има искрено желание да помогне на народната промишленность, то да остане членътъ, както си е, и тогава ще се повдигне българската индустрия. Моля комисията да покаже статистически данни, както за материя за облѣкло, тъй сѣщо и за обуване на войската.

Докл. П. Вълнаровъ: Отъ свѣдѣнията, които комисията е събрала, излиза, че въ България излизатъ всѣка година 450.000 аршина сукно и шаяци, а за кожи нѣма точни свѣдѣния. Знае се само, че въ Габрово и Севлиево се работятъ кожи.

Въ тия 450.000 аршина влизатъ и тѣснитѣ шаяци, които не служатъ за облѣкло на войската, и отъ които, поради теснотата много пагуба ще стане въ кроенето на дрѣхитѣ и второ, че не е еднаква плътността. Нѣма 10 тона шаяци, да сѣ на еднаква

широчина. Въ тѣхъ ще се намѣрятъ по-вече тѣсни, които може да служатъ само за стражаритѣ и разсилнитѣ. За войската трѣбватъ широки шаяци. За това комисията дойде до убѣждение, че за сега не може да се облача цѣлата войска съ мѣстни материяли и прѣдвидѣ за сега специаленъ членъ, че се облача съ мѣстни материяли половината войска.

Куйковъ: Като членъ отъ комисията ще кажа, че тя се съгласи да има единъ членъ, въ който да се казва, че мѣстнитѣ материяли ще се прѣдпочитатъ по качество отъ иностраннытѣ и съ 15% по-вече. Защо не е докладванъ тоя членъ, незная. Прѣлагамъ шото първия членъ на тоя законъ, да бѣде така: «българската войска, стражаритѣ (полицейски горски и други) и разсилнитѣ се обличатъ и обуватъ съ мѣстни материяли, ако тѣ при равно качество съ иностраннытѣ не коштуватъ по-вече отъ 15%».

Д. Петковъ: Незная г-да, защото се боятъ прѣдставителитѣ, че ако се вмѣсти думата «по възможности», щѣлъ да се унищожи закона. Азъ пакъ ще кажа, че ако не туримъ думата «по възможности» не може да се приложи закона, защото едва ли ще можемъ да намѣримъ сукно въ България да облѣчемъ цѣлата войска. Прѣдставете си, че ще дойдѣтъ 5 души фабриканти да доставятъ 100 000 метра сукно; но ние свързваме рѣцѣтъ на правителството, като казваме, че трѣбва да се облича цѣлата наша войска съ мѣстни материяли и тъй вмѣсто 10, правителството ще трѣбва да даде 20 лева за купуване на тия материяли.

Вие трѣбва да знаете, че закона се дава на правителство, което се грижи за повдигането на мѣстната индустрия. Това което желае г-нъ Куйковъ, има го въ чл. 2-й. Щомъ съществува това, въ 2-й чл. то трѣбва да се тури въ първия чл. тая дума «по възможности». Безъ тая дума нѣма да съществува закона, или ако не, не трѣбва да фигурира първия членъ. Прѣлагамъ да си остане тая дума.

Т. Кировъ: Г-да! Трѣбваше по сериозно да се размисли върху тоя законопроектъ, когато се приемаше по принципъ, но понеже г-нъ Шивачовъ прѣдложи за прѣкращение дебатитѣ, при разискването му по принципъ, и се прѣкратиха, то сега може да се разисква при разглеждането му членъ по членъ. Тукъ сега зависи отъ тоя, който е предложилъ тоя законопроектъ, да ли ще се съгласи съ измѣненіята, които ще направимъ ние, или не. Понеже се ограничаваме да разискваме сега членъ по членъ тоя законъ, ще кажа и азъ, че тия отъ г-да прѣдставителитѣ, които се боятъ отъ нововведената дума «по възможности», не трѣбва да се страхуватъ, защото ако я нѣма, ще стане злоупотребление, именно по доставката на тия материяли. За това е тя. Първо трѣбва да станѣтъ доставкитѣ въ 4 пункта и ние знаемъ въ четиритѣхъ пункта колко индустриални учреждения имаме. Въ 4-тѣ пункта двама души ще се намѣрятъ да се занимаватъ съ едно и сѣщо произвѣдение и ако се не тури думата «по възможности», може би двѣтъ лица да се съгласятъ и да кажатъ, че ние отстъпваме по тая и тая цѣна материята и ако не стои думата «по възможности», то ще трѣбва правителството да вземе по какъвъ да е начинъ тия материяли. Може да не се намира толкова материя въ 4-тѣ пункта, колкото е достатъчно за войската. Като нѣма думата «по възможности», правителството трѣбва непременно да вземе колкото намѣри, но пакъ не ще може да свърши работата. За това необходимо е да стои думата «по възможности», защото

помъ я нѣма тая дума, ще става злоупотрѣбление. Отъ една страна ще накараме правителството по каквато и да е цѣна да ги купи, а отъ друга страна ако нѣма, неможе да удовлетвори нуждитѣ на войската. За това прѣдлагамъ да се приеме тая дума.

Видо Моневъ: Г-да! Членъ първий както глѣдате гласи тѣй (Чете го. Виждъ по-горѣ). Значи, тукъ се казва, че наложително ще се облича българската войска съ мѣстни материяли. Сѣтнѣ инициатора на тоя законъ г-нъ Дюкмеджиевъ, каза да се тури думата «по възможности». Щомъ има такава дума, ще има и «не-възможности», значи, нѣма законъ. За това най-добрѣ е при тоя членъ да се тури такава забѣлѣжка. «Да се прѣдпочита мѣстната народна промишленность отъ чуждата съ 10% по-вече въ врѣме на конкуренция». Г-нъ Дюкмеджиевъ иска да се повдигне мѣстната промишленность, но съжалявамъ го, понеже не виждамъ на гърба му нѣщо отъ тая промишленность. Той съ тоя членъ иска да свърже рѣцѣтъ на правителството и ще, нече, като излѣзжтъ нѣколко спекуланти, ще му наложатъ да плати по-вече отъ колкото чуждитѣ. Зная, че такава нѣщо стана въ Румелия въ врѣме на килограмитѣ. Тогава сѣщо се прѣдпочитаха мѣстнитѣ занаятчи. Тогава г-нъ Дюкмеджиевъ бѣше прѣдприемачъ, и намѣсто да се заплати 40 пари, зеха се по 3 лева. Тѣй сѣщо и тогава не може да се тури . . . (Прѣдсѣд.: (Прѣкъсва го). Говорете по прѣдмѣта г-нъ Видо Моневъ). Страхъ ме е да не стане и това тѣй, както прѣдлага г-нъ Дюкмеджиевъ.

Ник. Странски: Г-да прѣдставители! Азъ самъ тоже подписахъ прѣдложението на г-на Дюкмеджиева съ цѣль да се постигне едно добро за страната, да се възвиши мѣстната индустрия. Това е желателно и е ползно не само за търговцитѣ, но и за цѣлата страна.

Азъ сега ще говоря върху цѣлия въпросъ, а не само върху членътъ. Самата грѣшка е въ комисията, която е разисквала прѣдложението и го е направила въ видъ на законопроектъ, защото тя се състави само отъ търговци и фабриканти на сукна, които сж глѣдали да ограничжтъ правителството и да запазятъ само себѣ си. Отъ интересъ е полезно да се въздигне мѣстната индустрия, добрѣ е да оставатъ паритѣ тукъ, но тѣй направенъ закона, главно по такъвъ начинъ, ще бѣде нула, защото нѣма толкова материяли въ страната, за да се облѣче цѣлата наша войска. По такъвъ начинъ не е умѣтно да се приеме тоя законъ, а прѣдлагамъ друго нѣщо. За да се повдигне мѣстната търговия, промишленността на вълната и сукното, да се даде едно възнаграждение, както се дава въ другитѣ страни, въ извѣстно количество на мѣстнитѣ фабриканти, щото като изработи единъ фабрикантинъ 10.000 аршина сукно, да му се даде на % по нѣщо и тѣй ще го туримъ въ положение да конкурира съ другитѣ чужди търговци, а по тоя начинъ може да се достигне гонимата цѣль. Г-нъ Дюкмеджиевъ завчера прѣдложи едно нѣщо, а сега го измѣнява. Съгласенъ съмъ съ прѣдговорившитѣ, че ако се тури думата «по възможности», то цѣлия законъ пада. Първо и първо правителството ще каже, не бѣше възможно и остава закона тѣй. Ако разискваме тѣй по закона, и като членовѣтъ си противоречатъ единъ на другъ, то прѣдлагамъ да се повърне тоя законопроектъ въ комисията, да се прѣглѣда още веднѣжъ и послѣ да се внесе за разглѣждане отъ Събранието.

Герчо Ранчовъ: (Не чуе се). Г-нъ Вълнаровъ трѣбваше да изучи по-напрѣдъ дали ние имаме материя да облѣчемъ цѣлата

войска въ случай на мобилизация или не. Ако има такива данни, тая дума «по възможности» нито Дюкмеджиевъ ще приеме, нито другъ ще одобри. Ще кажа, че единъ законъ, макаръ врѣмененъ, ще стане извѣстенъ, когато се практикува. Нетрѣбва да се забравя още, че тия хора, които управляватъ нашата държава не сж Австрийски фабриканти, нито пакъ глѣдатъ да се вмѣкне нѣкои европейска фабрика въ България; тия хора сж българи и патриоти не по малко отъ г-на Шивачова и други. Ако има възможность, убѣденъ съмъ ще се прѣдпочитатъ по-вече тукашнитѣ материяли, отъ колкото чуждитѣ, а ако нѣма ще се купи отъ странство. У насъ дѣйствително има гъонове, видѣла и шапци, и ако се не изпълни тоя законъ, ние ще се съберемъ пакъ и ще направимъ другъ единъ по-добъръ законъ, Съгласенъ съмъ съ г-на докладчика, че думата «по възможности» е на мѣстото, до когато г-нъ М-ръ на Финанситѣ даде свѣдѣния, че ще може да бѣде облѣчена всичката наша войска съ мѣстни материяли.

Хр. Дюкмеджиевъ: Г-да! Наистина споредъ както стои тукъ напечатано, станжло е измѣнение; но за да стане това измѣнение, убѣдилъ съмъ се, че не ще поврѣди, както мислятъ нѣкои, защото въ втория членъ се прѣдвижда, че половина войска безусловно ще се облича съ мѣстни материяли, значи прѣдпочитатъ се българскитѣ материяли съ 15% по-вече. Вѣрвамъ, че всички желаемъ да се повдигне мѣстната индустрия, но може би съмъ направилъ грѣшки въ прѣдложението си и за това именно като се внесе въ Нар. Събрание за разискване, ако то намѣри грѣшки, да ги поправи. Това незначи, че закона пада и трѣбва да се отхвърли. Казахъ ви и по-напрѣдъ, че нѣкъдѣ струватъ законитѣ пари, а нѣгдѣ триста закони не струватъ за 5 пари, ако нѣма изпълнители. Ако ние мислимъ, че правителството е доброжелателъ на страната и ще иска да се повдигне индустрията, не трѣбва да говоримъ така. Но именно, гдѣто се борѣха нѣкои приятели за повдиганieto на тая индустрия, сега си противоречатъ, като казватъ, че ще дойджтъ 5 души спекуланти да се обогатятъ; за това именно споредъ мене трѣбва да се тури думата «по възможности», съ която дума не се свързватъ рѣцѣтъ на правителството, нито закона пада, защото въ членъ вторий отъ сѣщия законъ се казва, че българскитѣ или мѣстнитѣ материяли ще се прѣдпочитатъ съ 15% независимо отъ митото. Това е достатъчно, за да можжтъ да конкуриратъ нашитѣ търговци, стига да желаятъ да работятъ. Туй само стига. Това е което нѣма да събори закона, а ще се конкурира, ако има работници. За това ще ви моля да се приеме, както си е първия членъ, а ако има нѣщо да се говори по втория, да се говори. Колкото за туй, че закона щѣлъ да падне съ думата «по възможности», азъ съмъ убѣденъ, че изпълнителнитѣ на закона, сж по-добъръ законъ отъ колкото самия законъ.

Ние имаме пълно довѣрие на правителството и азъ вѣрвамъ, че ще видимъ нашата войска до година облѣчена въ български материи.

Ст. Ив. Цвикю: Г-да прѣдставители! Говориха много оратори за и противъ по членъ първий отъ закона за повдиганieto мѣстната народна промишленность. Едни отъ г-да ораторитѣ се боятъ много отъ думата «по възможности», като отъ коледенъ караконджо, а особено г-нъ Шивачовъ, когото съмъ забѣлѣжилъ отъ нѣколко дена насамъ се бои много отъ закони, като че ще тѣжжтъ само на неговия гърбъ. Какво го заставлява да се бои, не зная. Чл. 1-ий отъ тоя законъ гласи тѣй: (Чете): «Българската

войска, стражаритѣ (полицейски, горски и други) и разсилнитѣ се обличатъ и обуватъ съ мѣстни материяли». Прибави се отпослѣ думата: «по възможности». Тая дума г-да, е твърдѣ на мѣстото си, защото ако я неприемемъ, ще заставимъ правителството ще неше да облача цѣлата наша войска съ мѣстни материяли. А когато нѣмаме мѣстни материяли да се облѣче всичката войска — моля ви се, да останѣтъ ли стражаритѣ и войската голи? Защото, правителството ще взима наши материяли до гдѣто има, но щомъ недостигатъ българскитѣ, останѣлата частъ отъ войската и пр. трѣбва да стоятъ голи. Мисля, че думата: «по възможности» ще се приеме. За това да се не боятъ нѣкои отъ нея като отъ караконджо, че тя може — както г-нъ Шивачовъ каза да събори цѣлия законъ. Съ тая дума не може да се съсипе цѣлия законъ. Това нѣщо ги заставлява да ги е страхъ, като че нѣкой Русчужки вѣтъръ е подухналъ, та отъ това ги е страхъ. За това да се приеме членъ първий заедно съ думата «по възможности». Ако се не приеме тая дума, не може да дадемъ възможностъ на правителството да облѣче стражитѣ и войската съ мѣстни материяли. Прѣдлагамъ да се прѣкратятъ дебатитѣ.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още? (Гласове: Не желаетъ). Който желаетъ да се говори да си вдигне ржката. (Меншество). Нѣма да се говори. Ще се гласува. Който не приема чл. първий съ думата: «по възможности», да си вдигне ржката. (Гласове: Меншество. — Други. Болшинство. — Недоумѣние). Втори пѣтъ се гласува. Който не приема чл. 1-ий съ думата «по възможности» да си вдигне ржката. (Недоумѣние).

М-ръ Стамболовъ: Моля г-да прѣдставителитѣ и квесторитѣ, да се подчиняватъ на Нар. Събрание, а особено квесторитѣ, които взиматъ участие въ дебатитѣ и сж на противно мнѣние. Когато се гласува единъ въпросъ, трѣбва тия които сж зели участие, да мълчатъ, а да се произнасятъ за резултата другитѣ квестори, които не сж взели участие въ дебатитѣ, защото това е комедия, което правите.

Прѣдсѣд.: Квестора г-нъ Филипъ Цаневъ заявява, че е меншество и той не е взелъ участие въ дебатитѣ. Два пѣти се гласува. За да нѣма заявления, ще моля г-да прѣдставителитѣ да слушатъ много добръ какъ ще се положи въпроса на гласуване и ще моля г-на Филипа Цаневъ да каже какъвъ е резултатъ. Който приема чл. първий отъ закона съ думата «по възможности», да си вдигне ржката.

(Квесторъ Ф. Цаневъ: Меншество). Значи, чл. първи пада.

Н. Шивачовъ: Членъ първи пада, а не и думата «по възможности». (Гласове: Цѣлия членъ пада).

Прѣдсѣд.: Г-нъ Дюкмеджиевъ направи това прѣдложение и съ това прѣдложение падна цѣлия членъ. Ако нѣкой отъ г-да прѣдставителитѣ има да говори за друга редакция, това е другъ въпросъ.

М-ръ Стамболовъ: Азъ мисля, че като се вотира цѣлия членъ и забѣлжката заедно съ него падна. Ако се вотира членътъ единъ пѣтъ, както прѣдлага комисията, а единъ пѣтъ споредъ прѣдложението на Дюкмеджиева, това е другъ въпросъ; но понеже г-нъ Докладчикъ се съгласи съ поправката на г-на Дюкмеджиева, то какво става? Ако е падналъ първия членъ, защо ще се вотира членъ вторий? Или да се вотира, както се слѣдва, или ако не сте за вотирането на тоя законъ, то е друга работа. Съжалявамъ,

че по тоя въпросъ има два закона и че и двата съдържатъ това само, че българската войска се облича съ мѣстни материяли.

Докл. П. Вълнаровъ: Казахъ, че има и другъ законъ и други врѣмenni правила, но понеже тѣ задѣлжаватъ косвенно правителството да облича всичката войска, стражаритѣ и разсилнитѣ съ мѣстни материяли, за това, комисията, вмѣсто да прѣдложи да се туржтъ въ сила, направи другъ проектъ. Най-послѣ Нар. Събрание е свободно да приеме тоя законъ или да потвърди другия съ нѣкои измѣнения; а колкото за гласуването на членътъ, гласува се съ добавката на г-на Дюкмеджиева и като не се приеме така, може да се гласува безъ тая добавка.

М-ръ Стамболовъ: Ще моля г-да прѣдставителитѣ да бждатъ добри да чуятъ изработения законъ въ 1883 год. и утвърденъ съ Княжески Указъ отъ 16 Декемврий с. г. Той състои отъ 4 члена и е много по опрѣдѣленъ, отъ тоя който комисията прѣдлага. (Чете):

«1. Стражаритѣ (полицейски, горски и митнически) и разсилнитѣ се обличатъ съ мѣстни вълнени платове (шеяци и аби).

2. За солдатитѣ всичкитѣ дрѣхи, които ставатъ отъ сукна, шеяци и аби и които се произвождатъ въ страната, праватъ се исклучително отъ мѣстенъ материялъ.

3. Както за стражаритѣ, за солдатитѣ, така и за всичкитѣ ония, които се обуватъ на правителстени разноси, обувата имъ се доставятъ отъ мѣстни кожни произведения.

4. Униформата на стражаритѣ и разсилнитѣ се опрѣдѣля отъ Министерския Съвѣтъ».

Има врѣменно допълнение, което състои отъ 11 чл. и въ което 5 чл. казва: (Чете): «поржчи на чуждестранни стоки за облѣкло и обуца на войската се допускатъ само въ слѣдующитѣ исклучителни случаи: а) когато при равни достоинства, чуждестраннитѣ се доставляватъ по долу отъ 15% и б) когато стоки, каквото тънцитѣ и цѣтнитѣ сукна не излизатъ на мѣстото». Т. е. ако за 10 аршина сукно нашитѣ производители поискатъ 100 лева, чуждестранеца трѣбва най-малко да го даде за 84 лева, и тогава ще се земе отъ чуждестранеца, а ако бжде инакъ работата ще се земе отъ нашитѣ производители.

За това мисля да се отхвърли тоя законъ.

Хр. Векиловъ: Г-да Прѣдставители! Вие видѣхте, както и г. М-ръ каза, че има два закона. Мисля, това го знаятъ г-да прѣдставителитѣ. По напредъ се говори дълго и широко и се расправи за това и, че понеже падна първия членъ, не трѣбва да се говори по нататъкъ. Едно ще кажа, че съгласно тия закони въ Русчукъ се даде на едни хора направата на ботушитѣ и вмѣсто да ги направатъ съ мѣстни кожи, тѣ донесоха кожи отъ Европа. За това, моля прѣдставителството да задѣлжи правителството да се прѣдпочита мѣстната, отъ колкото Европейската индустрия. На основание членъ 14 отъ Правилника прѣдлагамъ да се прѣкратятъ дебатитѣ.

Н. Шивачевъ: Истина, това което каза г-нъ М-ръ е справедливо; но що се касае до въпроса за изпълнението, щомъ М-рътъ нежелаетъ или нѣма възможностъ да изпълни закона, правете ако щете 1.000 закони, все е напраздно. За това когато се правеше тоя законъ, азъ заявихъ тия работи въ комисията, но не се взе въ внимание. Ние сега вмѣсто да направимъ по-вече нѣщо отъ колкото има въ досегашния законъ — намаляваме — защото тукъ въ тоя законъ се казва половината войска да се облича съ

мѣстни материяли, когато по другия законъ правителството е било обязано да взима всички мѣстни материяли, които сѣ нужни за войската. Тоя законъ не трѣбва да се прѣдставя въ Нар. Събрание. Когато ставатъ търгове, мнозина отъ нашитѣ българи като глѣдатъ поемнитѣ условия, че такива и такива материяли се искатъ, плашеха се. Щомъ като земе Европѣецъ търга, взема вѣхти чизми, боядиса ги и алъ сана чизми, както изискватъ поемнитѣ условия. Българитѣ немогатъ да ги направятъ; тѣ ги правятъ, но работата става кѣсно. Отъ думитѣ на г-на М-ра излиза, че М-ството има желание за напредѣка на нашата промишленность. Тия закони, които съществуватъ сѣ направени за други военни М-ри, но сега си имаме свои, които, вѣрвамъ нѣматъ желанието за повдиганieto на друга, а само на нашата промишленность. Самото напредѣвание на отечеството е слава и честь на ония, които управляватъ.

Моля г-на Дюкмеджиева да си оттегли прѣдложението.

М-ръ Стамболовъ: Азъ незнамъ защо се подзема г-нъ Шивачевъ, когато разискваме сериозни работи. Той не трѣбва да мисли, че хората сѣ кѣрвали. Нашитѣ производители не сѣ нито капиталисти, нито пакъ иматъ възможность да доставятъ това, което иска правителството. Ако поискате отъ одного производителя 20.000 метра сукно съ извѣстна ширина и дебелина; неизвѣстно защо, отказва ви се. Ако искате да се обличатъ солдатитѣ отъ разни шаяци и да заприличатъ на башибозуци, това е другъ въпросъ. Правителството ще се старае да поддържа индустрията, защото знае, че може би, ако се обогатятъ нашитѣ производители, ще принесатъ голѣма полза на Държавата. Но правителството не може да върже рѣцѣтъ си и да се ангажира за обличанieto на $\frac{1}{2}$ или $\frac{1}{4}$ отъ войската. Ако на единъ солдати́н струва облѣклото отъ чужда материя 30 лева, а отъ мѣстна 50, то правителството ще прѣдпочете да направи дрѣхы отъ чужда материя, защото не е да се облѣкнѣтъ единъ или двама, а много солдати. Освѣнъ това всѣки пѣтъ трѣбва да имаме въ запасъ отъ 50 до 60.000 ката дрѣхы за въ случай на война, за да не се повтори случайтъ, както въ Сърбеко-Българската война, щото едни отидоха съ потури, други съ бѣли шапки други съ черни и пр. Не е било възможно да се изпълнява закона отъ 3-то Обик. Нар. Събрание. Ако станжтъ търгове на 2 или 3 мѣста има условия добри за да се облѣкнѣтъ 1 или 2 полка, то е по-добъръ за насъ. Ние съзнаваме, че нашата материя е по яка, но ако нѣкой ни каже ние искаме 8 лева, а отъ чужденеца ще земемъ за 5—6 лева, тогава какво излиза? Излиза, че ще отворимъ на 5—6 души търговци хазната. Казахъ, че ще се потрудимъ да направимъ това съ 15%; но ако се прѣмахне да не се взима мито ще бѣде 23%. Хората даватъ на банката паритѣ си съ 5% печалба, а ние както правимъ тукъ искаме да дадемъ на нашитѣ производители 23%. Това е страшно нѣщо. За това вмѣсто да правимъ закони, отъ които нѣма нужда, тѣй като подобни съществуватъ, а немогатъ да се изпълняватъ, то да рѣши Нар. Събрание ако се даватъ 15% на нашитѣ производители ще ли бѣднѣтъ независимо отъ 8-тѣ, мито или какъ. Ако оставимъ 15%, трѣбва да се снесе митото, ако туримъ 10%, тогава нѣма да се снима.

Докл. П. Вълнаровъ: При разглѣждане прѣдложението, комисията състави тоя проектъ, защото видѣ, че двѣ погрѣшки или упущения сѣ станжали въ стария законъ, защото отъ една страна Военното М-ство прѣтължувало, че се прави прѣдпочтение

на българекитѣ производители съ 15%, като се отбивали 7% отъ тѣхъ. Друго, търговетѣ сѣ ставали само въ София и на цѣло, и не сѣ могли да взематъ участие малки търговци въ тѣхъ. За това се състави тоя проектъ; но ако намирате за добъръ, за напредѣ да се извършватъ търговетѣ по части и послѣ 15% да се отстъпватъ по прѣдпочтение на Българитѣ, и ако одобрите търговетѣ да ставатъ въ 4 пункта, то цѣлѣта се постига. За това моля да се произнесете по тия въпроси и тогава ще иматъ възможность и по-малки търговци да взиматъ участие въ подрядитѣ. Търговетѣ да ставатъ въ София, Пловдивъ, Търново, Сливенъ и Габрово и на части по полковетѣ.

М-ръ Стамболовъ: Ако рѣшава Народното Събрание, че ще се даватъ 15% по вече безъ да се взима митото, то е голѣма привилегия. Нашитѣ търговци по тоя начинъ иматъ срѣдства да конкуриратъ, тѣй като тѣ претендиратъ, че сукното го правятъ отъ наша вълна. Казватъ, че е 4 гроша оката вълната у насъ, когато вънъ е много по-скѣпа, понеже има скарвание по-между Ромѣния и Австрия, отъ което границитѣ имъ сѣ затворени и вълната се е покачила, а това е хубаво за нашитѣ търговци — производители. Значи въ България е ефтина вълната и 23% като имъ се даде — какво искатъ по-вече?

За частитѣ остава на правителството и нѣма нужда да рѣшава Нар. Събрание. Гдѣто има фабрика, тамъ ще става и търгъ. Мисля, че това трѣбва да се истълкува, че се разбира 15%, като се извади отъ тѣхъ процента на митото.

Ст. Кѣйбашиевъ: Азъ мисля, че Нар. Събрание се освѣтли отъ обясненията, които даде г-нъ М-ръ. Ако да бѣше се произвеждалъ търгъ само на едно мѣсто, тогава щеше да бѣде монополъ; но тукъ се каза, че ще ставатъ на по-вече мѣста. Вѣрвамъ, че правителството ще направи това безъ да има законъ, като се води по интереситѣ на Държавата. За 15 и 8%, се чува разни гласове. Мисля, че Нар. Събрание нѣма да се съгласи да въскочи числото на 23%. Разбирамъ 15%, защото външнитѣ търговци като дойджтъ да конкуриратъ, ако свалятъ 15%, тогава търга да се даде на мѣстнитѣ търговци. Ако е полѣзно да дадемъ 23% за повдиганieto на индустрията у насъ, отъ друга страна пакъ ще бѣде несполѣзно за Държавата. Трѣбва да се тълкува, че се дава 15% всичко.

Хр. Дюкмеджиевъ: Ние и по напредъ като говорихме, мисля, г-нъ докладчикъ каза, че имало такива закони и съществували, но види се не сѣ могли да влѣзжтъ въ дѣйствиe или по невѣзможность, или тѣй било до сега. Работата е, че както се каза и по напредъ отъ г-на докладчика, че имало на едно или двѣ мѣста да се прибави или поправи нѣщо, съ което мисля, че нашето желание се постига, ако това се разбира и тълкува тѣй. До сега знамъ много добъръ, че не 15% се плащало, а $6\frac{1}{2}$ %. Може на нѣкои отъ г-да прѣдставителитѣ да се види много. Това е наистина много, не е малко, но г-да прѣдставители, незнаете ли какво правятъ чуждестраннитѣ хора за своята индустрия? Правителствата, г-да, съ хиляди лири или левове даватъ за да помогнатъ своитѣ фабрики и да се унищожжтъ чуждитѣ. За това, г-да, мисля, ако Нар. Събрание прави законъ и взима рѣшение по възможность да се заематъ нѣкои български търговци съ индустрията, не трѣбва да се страши, че щѣли да се обогатятъ. Ако у насъ станжтъ по вече фабрики и напреднѣжтъ, ще се явжтъ конкуренти и тия 15% ще паднатъ. 15% се даватъ

ако бждатъ материитѣ на равно качество съ чуждитѣ, а не инакъ. Но понеже за напрѣдъ нашето желание е да се умножатъ нашитѣ фабрики, 15-тѣ % падатъ, защото тѣ се отнасятъ, за мѣстнитѣ материали. Щомъ се приеме 15% независимо отъ митото, и полупроцента желателно е да се помоли М вото, щото всѣкога сроковетѣ да бждатъ по голѣми, да могатъ нашитѣ търговци да приготвятъ стока, защото у насъ фабрики сж малко, както и г-нъ М-ръ каза и не могатъ да даждатъ на скоро стока, а ще трѣбва да се даде доставката на чужди конкуренти. За това желателно е 8 мѣсеци по прѣди да се заржчатъ материалитѣ нуждни за войската.

Това е което ще може да помогне на нашата индустрия и на мѣсто нашето прѣдложение, подновява се стария законъ, който до сега е билъ спрѣнъ, да се тури за напрѣдъ въ дѣйствиѣ. Въ такъвъ случай оттеглямъ моето прѣдложение, като се приеме 15% независимо а отъ митото и полупроцента и 8 мѣсеци срокъ, заедно съ това, щото търговетѣ да ставатъ въ 4 пункта.

М-ръ Стамболовъ: Мисля, че Нар. Събрание когато ще рѣши да тълкува тая статия, трѣбва да е имало данни за да я тълкува. Ако Военното М-ство вземе за 1,000.000 лева материи, и ако дадемъ 23%, ще дадемъ 230.000 лева, което ще е прѣимущество за тия, наши производители, които конкуриратъ срѣщу ония, които сж отъ вънъ. Излиза работата, че ако оставимъ и митото, то на 1,000.000 лева ще има загуба 230.000 лева. Притурете и полупроцента, ще порасте суммата. Мисля, че 10% чистъ процентъ е хубаво, но закона трѣбва да се измѣни.

Ако обичате дайте 15 или 23%, но знайте, че това ще излиза отъ хазната.

Прѣдсѣд.: Понеже г-нъ Дюкмеджиевъ отгѣгли прѣдложението си, питамъ Нар. Събрание, желае ли още сега да се пристѣпи къмъ тълкуването на извѣстни членове отъ стария законъ за обличанието на войската и жандармерията? (Гласове: Не желае). Който желае щото сега да се пристѣпи къмъ тълкуването на оная статия отъ стария законъ съответствующи на въпроса, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). И тъй Нар. Събрание не желае сега да се тълкува.

К. Калчевъ: Гласуване нemoжеше и да става, тъй като не е станало прѣдложение въ Събранието за това по законодателенъ редъ. Еднажъ прѣдложението на г-на Дюкмеджиевъ, направено въ видъ на законъ, отгѣлено, нemoже да става тълкувание.

Прѣдсѣд.: Давамъ 5 минути отидихъ.

(Слѣдъ распускъ).

(Звъни). Засѣданието се продължава. По реда на въпроситѣ положени на дневенъ редъ иде четение на разни законопроекты. Г-нъ Секретаръ ще прочете законопроекта за печата.

Секр. Каракашевъ: (Чете):

«М-во на Правосъдието. No. 8129. 11-й Декемврий 1887 г. гр. София.

До Г-на Прѣдсѣдателя на V-то Обик. Нар. Събрание.

Съ настоящето имамъ честь, Г-не Прѣдсѣдателю, да ви испровода на зависяще отъ ваша страна распорѣждане, 250 екземпляра отъ законопроекта за печата, заедно съ прѣписа отъ Височайше одобренъ докладъ подъ No. 579 съ който се разрѣ-

шава вносянието на горѣказанный законопроектъ въ настоящето Обикновенно Нар. Събрание за разглѣждане и обсъждане.

М-ръ: К. Стоиловъ.

Началникъ на Огдѣлението: Абаджиевъ.

„На първообразния съ собствената ржка на Негово Царско Височество написано „одобрено“. Фердинандъ.

Докладъ до Негово Царско Височество Княза.

No. 579.

Господарю!

Съгласно членъ 109 отъ Конституцията, имамъ честь най-покорно да моля Ваше Царско Височество да благоволи да разрѣшите да се внесе въ настоящето V Обикновенно Нар. Събрание за разглѣждане и обсъждане тукъ приложенъ законопроектъ за печата.

Съмъ Господарю на Ваше Царско Височество най-покоренъ служителъ и вѣренъ подданикъ.

Ст. София 11-й Декемврий 1887 год.

(Подп.) М-ръ на Правосъдието: К. Стоиловъ.

Вѣрно: за Подначалника на Огдѣлението: Николаевъ.

ЗАКОНОПРОЕКТЪ ЗА ПЕЧАТА.

Общи начала.

Чл. 1. Отварянието на печатница е свободно. Всѣки който иска да отвори печатница или литография, длъженъ е да извѣсти за това писмено Прокурорскій надзоръ при мѣстний Окръженъ Сѣдъ, като му съобщи своето име и прѣземе, своето постоянно мѣстожителство, както и мѣстото гдѣто се намира печатницата.

За неиспълнение на това прѣдписание стопанина на печатницата се наказва съ глоба отъ 100—1000 лева.

Чл. 2. Всичко що се печати въ печатницата или литографията трѣбва да носи фирмата и мѣстонахожданието ѝ; въ противенъ случай ступанинътъ на печатницата се наказва съ глоба отъ 50—500 лева.

Чл. 3. Всѣкий вѣстникъ или периодическо списание, освѣнъ името на печатницата, трѣбва да носи и името на единъ писателъ (редакторъ).

За неиспълнение на това прѣдписание, стопанина на печатницата се наказва съ глоба отъ 20—500 лева; съ същата глоба се наказва издатель и писателъ; ако горнитѣ лица сж неизвестни наказва се съ същата глоба раздавача или продавача на напечатеното произведение.

Чл. 4. Издатель може да бжде всѣки пълнолѣтенъ български подданикъ, който се ползува съ граждански и политически права и има постоянно мѣстожителство въ България.

Чл. 5. Писателъ (редакторъ) може да бжде всѣки пълнолѣтенъ български подданикъ, който се ползува съ граждански и политически права, има постоянно мѣстожителство въ мѣстото, гдѣто излиза списанието.

Чл. 6. Тѣзи които безъ да притежаватъ условията, изброени въ чл. чл. 4 и 5 станжтъ издатели или писатели на едно писание, се наказватъ съ затворъ отъ 15 дена до два мѣсеца.

Чл. 7. Издателя на едно периодическо списание длъженъ е въ 24 часа слѣдъ първото му издаване да представи въ Прокурорския надзоръ на мѣстния Окръженъ Сѣдъ писмено заявление, което да съдържа неговото: име и прѣзвие, постоянното му мѣстожителство, названието на списанието, въ коя печатница и кое мѣсто се печати то, колко пѣти ще излиза, името и прѣзимето на писателя, както и приложение отъ удостовѣренія, че той притѣжава прѣдвиденитѣ въ чл. 5 качества.

За нарушение на това прѣдписаніе издателя се наказва съ глоба отъ 10—100 лева.

Чл. 8. За всѣко промѣненіе на издателя, на периодическото списание или печатницата, въ която се печати списанието, трѣбва да извѣсти Прокурорския надзоръ при мѣстния Окръженъ Сѣдъ.

За неиспълнение това прѣдписаніе наказва се издателя, а ако той е неизвѣстенъ, — ступанина на печатницата съ глоба отъ 10—100 лева.

Чл. 9. Никой не може да бѣде издатель или писателъ на вѣстникъ или на периодическо списание, догдѣто излѣжава въ затвора наказание за позорно прѣстѣпление или за прѣстѣпление по печата.

За нарушение на това правило, виновнитѣ се наказватъ съ глоба отъ 50—500 лева.

Чл. 10. Всичкитѣ правителствени мѣста, лица и учреждения могатъ да отправятъ безплатно до периодическитѣ издания за обнародване нуждитѣ поправки на прѣдварително помѣстениитѣ членове въ вѣстника или списанието, относително до тѣхното управление.

Съобщеното се напечатва на първата страница въ най-ближний или въ първий послѣдующий брой послѣ испроважданието му и съ обикновеннитѣ букви за тая страница, безъ никакви поправки или бѣлѣжки.

Нарушения на тая статія се наказватъ съ глоба отъ 50—200 лева.

Чл. 11. Всѣко частно учреждение или лице, за което се говори въ единъ вѣстникъ, има право да изисква отъ издателя да напечати единъ отговоръ, по начина, показанъ въ прѣдидущата статія. Отговора трѣбва да бѣде написанъ въ прилична форма.

За да може отговорътъ да се напечати безплатно, той не трѣбва да надминува на дължина два пѣти статията, която го е прѣдизвикала. За връхнината на отговора се плащо споредъ тарифата за извѣстията, които се печататъ въ вѣстника. Ако издательтъ се откаже да обнародва отговоритѣ, които му се пращатъ, наказва се съ глоба отъ 20 до 500 лева, независимо отъ другитѣ законни слѣдствия на обнародваната статія.

Чл. 12. Прѣстѣпления по печата се считатъ ония, които се извършуватъ чрезъ напечатване, литографиране, хектографиране на книги, брошури, вѣстници, летящи листове (обявления) или чрезъ рисунки или фотографии.

Чл. 13. За всѣко прѣстѣпление извършено чрезъ печата, отговаря писателя.

Чл. 14. Ако писателя е неизвѣстенъ, или отсѣтствува при- влича се на углавна отговорностъ издателя на списанието; а ако той е неизвѣстенъ отговаря ступанина на печатницата. При отсѣтствието и на този послѣдния, наказва се раздавача или про- давача на списанието.

Чл. 15. Прѣпечатването на една прѣстѣпна статія, се счита за съучастничество въ прѣстѣплението даже и въ случаитѣ, когато никакво прѣслѣдване още не е подигнато срѣщу изда- нието, отъ което е заета.

Чл. 16. Внасянието въ Княжеството чуждестранни вѣст- ници, списания и книги е свободно.

Внасянието на каквато да била книга вѣстникъ или списание, въ които се съдържатъ прѣстѣпления, прѣдвидени въ настоящий законъ, може да се забрани по рѣшението на Министерския Съ- вѣтъ, обнародвано въ «Държавенъ Вѣстникъ».

Чл. 17. Който внася или разпростира запрѣтени книги, вѣстници или списания, наказва се съ глоба отъ 50 до 500 лева, а вѣстникитѣ, книгитѣ или списанията се конфискуватъ.

Ако би разпространяемитѣ книги и пр. съдържатъ прѣстѣ- пления, прѣдвидени въ настоящия законъ, приносителя и распро- странителя се наказватъ като автори.

Прѣстѣпления.

Чл. 18. Който чрезъ печата подбужда или прѣдизвиква извършването на прѣстѣпления прѣдвидени въ общий наказа- теленъ законъ, наказва се съ затворъ отъ три мѣсеци до три години. Ако прѣстѣплението се е извършило вслѣдствие на та- кѣво подбужданіе или прѣдизвикване, виновния се наказва като главенъ дѣецъ на това прѣстѣпление.

Чл. 19. За подбужданіе или прѣдизвикване чрезъ печата на прѣстѣпления, които нарушаватъ вътрѣшната или външната безопасностъ на Държавата, или личната безопасностъ на Княза, виновния се наказва съ затворъ отъ една до петъ години.

Чл. 20. Който подбужда чрезъ печата на непослушностъ, или неиспълнение на законитѣ или законнитѣ распорѣждания на властѣта, или на незачитване на властѣта, наказва се съ за- творъ отъ единъ мѣсець до една година.

Чл. 21. Който напада властѣта или неприкосновенността на Княза наказва се съ затворъ отъ една до петъ години. Съ сѣщото наказание се наказватъ, тѣзи които проповѣдватъ прѣ- дателство или измѣнена на държавата.

Чл. 22. Който чрезъ печата оскърби Княза, или пѣкъ прѣска клѣвети за Него, наказва се съ затворъ отъ една година до три години.

Чл. 23. Който чрезъ печата хвали, одобрява, или оправдава, дѣяния, които по закона се считатъ за прѣстѣпления, наказва се съ затворъ отъ единъ до шестъ мѣсеца.

Чл. 24. Оскърблението или клѣветничеството нанесено чрезъ печата, на особата на иностраннитѣ Господари, съ които Бъл- гария се намира въ приятелски отношения, се наказва съ затворъ отъ 1 мѣсець до една година.

Чл. 25. Оскърблението или клѣветничеството нанесено на прѣдставителитѣ на чуждитѣ държави, акредитирани при Негово Височество Княза, въ Княжеството, се наказва съ затворъ отъ единъ мѣсець до една година.

Чл. 26. Който чрезъ печата оскърбява добритѣ нрави, об- ществената нравственостъ или едно отъ исповѣданията, при- познати въ Княжеството, наказва се съ затворъ отъ единъ мѣсець до една година.

Чл. 27. Който чрезъ печата прѣска лъжливи новини, изо- пачва фактове или произшествия, или прѣдава неточно дебатитѣ

и рѣшенията на Народното Събиране, наказва се съ глоба отъ 10—300 лева.

Чл. 28. Който лъжливо припише другому нѣкое прѣстѣпно или друго опозорително дѣйствие, счита се за клѣветникъ и се наказва съ затворъ отъ единъ мѣсець до една година и съ глоба до 1000 лева.

Чл. 29. Който докачи честта на нѣкого било чрезъ злословие или чрезъ приписване на свойства, които го понижаватъ или излагатъ на прѣзрѣние въ обществото, виновенъ е въ оскърбление и се наказва съ затворъ отъ 15 дня до шесть мѣсеци и съ глоба до 500 лева.

Чл. 30. Който чрезъ печата наклѣвети министеръ, народенъ прѣставителъ, държавенъ или общинский чиновникъ, духовно лице отъ признатитѣ въ България вѣроисповѣдания, офицеръ, правителствено или общинско учреждение по поводъ на тѣхнитѣ служебни дѣйствия, наказва се съ затворъ отъ единъ мѣсець до двѣ години.

За оскърбление на тѣзи лица или учреждения чрезъ печата сѣщо по поводъ на тѣхнитѣ дѣйствия, виновния се наказва съ затворъ отъ два до деветъ мѣсеци.

Чл. 31. Обвинението въ клѣвета споредъ чл. 28. и 30 на този законъ, не подлѣжи на наказание ако виновния докаже, че прѣстѣпното или опозорителното дѣйствие, което е приписалъ другому е истина.

Чл. 32. Не подлѣжи на доказване онова опозорително дѣйствие, което се отнася до частния животъ на наклѣветеното лице или пъкъ което съставлява частно прѣстѣпление, а частното лице не е възбудило углавно прѣслѣдване, или ако е възбудило, отъ него послѣ се е отказало.

Чл. 33. Истинността на прѣстѣпното дѣяние доказва се само съ присѣда, влѣзла въ законна сила неопровержимъ документъ. Ако поради подобно дѣяние, което трѣба да се докаже, има углавно дѣло въ сѣда още отъ врѣмето когато клѣветата чрезъ печата е извършена, сѣдопроизводството по клѣветата се спира до окончателното свѣршване на окончателното дѣло.

Чл. 34. Освѣнъ прѣстѣпленията, прѣдвидени въ настоящий законъ, наказватъ се така сѣщо като прѣстѣпления по печата, закононарушенията, прѣдвидени въ наказателний законъ, когато сѣ извършени по единъ отъ показанитѣ въ ст. 13 начини, като откритие на тайни и др.

Подсѣждностъ и производство.

Чл. 35. Дѣлата по печата сѣ подсѣждни на Окрѣжнитѣ Сѣдилища, като на първа инстанция.

Чл. 36. Углавното прѣслѣдване на прѣстѣпленията прѣдвидени въ чл. чл. 28 и 29 отъ тоя законъ се възбужда по частната жалба на потърпевшето лице.

Углавното прѣслѣдване на прѣстѣпленията, прѣдвидени въ 24 и 25 на тоя законъ се възбужда само по искание (заявлението), прѣдставено отъ Дипломатическия Агентъ или отъ неговий намѣстникъ, или по дипломатически редъ.

Углавното прѣслѣдване на останалитѣ прѣстѣпления се възбужда по длѣжностъ (ex officio) отъ прокурорский надзоръ.

Чл. 37. Окрѣжниятъ Сѣдъ разглѣжда дѣлото не по късно отъ седемъ дни слѣдъ подаванетоъ жалбата или обвинителний актъ. Но ако дѣлото е за клѣвета или оскърбления въ този случай:

а) сѣдътъ съобщава на обвиняемий съдържанието на жалбата или обвинителний актъ не по късно отъ три дни слѣдъ подаванетоъ имъ;

б) обвиняемийтъ е длѣженъ не по късно отъ седемъ дни, слѣдъ като му се съобщи съдържанието на жалбата или обвинителний актъ, да прѣдстави въ сѣда обяснения и да посочи имената и мѣстожителството на свидѣлитѣ, които той иска да се вѣкатъ, и

в) сѣдътъ не по късно отъ петъ дни слѣдъ истичанието на горний срокъ, пристѣпя къмъ разглѣждане на дѣлото.

Чл. 38. Присѣдата въ окончателна форма се обявява отъ сѣда два дни подиръ постановяванетоъ на резолюцията.

Чл. 39. Възивна (апелационна) жалба може да се подаде по общий редъ до седемъ дни отъ обявяванетоъ присѣдата въ окончателна форма, и се прѣпраща въ Апелативний Сѣдъ два дни подиръ подаванетоъ ѝ.

Чл. 40. Апелативнийтъ Сѣдъ разглѣдва възивната жалба не по късно отъ петъ дни отъ денятъ на получаването ѝ.

Чл. 41. Присѣдата на Апелативний Сѣдъ се обявява въ окончателна форма два дни слѣдъ обявяванетоъ на резолюцията.

Чл. 42. Присѣдата на Апелативний Сѣдъ може да се обжалова по установений редъ прѣдъ Върховний Кассационенъ Сѣдъ и кассационната жалба се прѣпраща три дни най-късно слѣдъ подаванетоъ ѝ.

Върховнийтъ Кассационенъ Сѣдъ разглѣдва дѣлото не по късно отъ седемъ дни слѣдъ получаване жалбата, и присѣдата въ окончателна форма се обявява въ растояние на два дни слѣдъ постановяванетоъ на резолюцията.

Чл. 43. Прѣстѣпленията по печата не се прѣслѣдватъ слѣдъ истичанието на шесть мѣсеци отъ денятъ на обнародванетоъ писаното, което съставя прѣстѣплението, или отъ послѣднийтъ актъ на прѣслѣдванетоъ, ако такова се е възбудило.

Чл. 44. Всѣка присѣда, издадена срѣщу едно периодическо списание или вѣстникъ, която е влѣзла въ законна сила, се обнародва въ сѣщото списание или вѣстникъ на чело на първий брой и на първата страница, съ обикновеннитѣ за тая страница букви, ако списанието излиза. За отказване да се обнародва присѣдата, издательтъ се наказва съгласно чл. 11 отъ настоящий законъ.

Чл. 45. Въ всѣка присѣда за прѣстѣпление по печата, сѣдътъ може да постанови, щото независимо отъ обнародванетоъ, прѣдвидено въ прѣдидущата статия, присѣдата да се обнародва и въ други вѣстници и разносикѣ да бѣдѣтъ за смѣтка на осѣденитѣ.

Чл. 46. Настоящийтъ законъ отмѣнява всѣкиѣ други до сега сѣществувавши закони и наредби по печата.

Прѣдсѣд.: Има ли нѣкой да говори върху приеманието по принципъ на прочетения законопроектъ?

Г-нъ Видо Моневъ има думата.

Видо Моневъ: Г-да прѣдставители! Тоя законъ за печата се прочете отъ г-на секретаря, но менѣ тоя законъ ми се вижда много остричекъ. Но не е само много остричекъ, даже е и противенъ на нашия основенъ законъ — на Конституцията.

Прѣдсѣд.: Моля ви! Върху приеманието му по принципъ говорете.

Видо Моневъ: (Продължава). Именно върху това говоря. Противоречи именно на чл. 79 отъ нашия основенъ законъ, тамъ гдѣто се казва: «Печатътъ е свободенъ. Никаква цензура не се

допуша, сжщо и никакъв залогъ не се иска отъ писателитѣ» и пр. . . . Значи, че за печата ограничение не може и да бжде, печата е свободенъ, а пъкъ тукъ съ тоя законъ голѣми вериги му се турятъ. Заради това, двесъ ако сме ний на чело и сме за правителството, утрѣ ще минатъ други, и ще зематъ да го налагатъ намъ, и за насъ ще бжде. Защото, тоя кюлафъ трѣбва да се крои и за нашитѣ глави, а не само за чуждитѣ. Заради това, азъ мисля, тоя законопроектъ да се остави безпослѣдствие, и да се не зима подъ внимание.

Д. Ц. Коцовъ: Прѣдъ видъ, г-да прѣдставители, на голѣмото значение, което има печата въ едно общество, мисля сжществуването на специаленъ законъ за печата у насъ е неминуемо нужно, и азъ не съмъ поклонникъ на распуснатъ печатъ, но не съмъ и за съвършено ограниченъ. Заради това, азъ съмъ на мнѣние да приемемъ тоя законопроектъ, макаръ и да се вижда на г-на Монева, както каза, че е строгичекъ, по мое мнѣние да се приеме по принципъ, и да се испрати на коммисия, която да го разгледъ, да го изучи, и да внесе въ Нар. Събрание за разгледъ такъвъ законъ, който да гарантира честта и правата на хората въ нашата страна, а не както е било до сега, гдѣто най-честитѣ хора могли сж да бждатъ нападанн. Не говоря за сега само, това е било и по-напрѣдъ и сега, а може-би ще бжде и послѣ; за това трѣбва мисля, да се турятъ граници, да доде и у насъ печата на това положение, както е въ другитѣ държави.

Н. Шивачовъ: Честта и правото, г-да прѣдставители, тѣ сж нѣща съвършено относителни. И разбира се, ако земемъ терезията на г-на Коцова, резултата ще излезе другъ, нъ ако пакъ земемъ терезията на други, ще излезе съвършено противоположното.

Азъ имахъ намѣрение да говоря по-вече относително закона за печата, но тъй като той отзарианъ ни се раздаде — едно това е причина, гдѣто не може да му се земе гдѣ е началото гдѣ е края — и второ, че тукъ има нѣкои доста прочути конституционалисти, и вѣрвамъ, пазители на Конституцията, и тѣмъ се пада думата да кажатъ, до колко по принципъ отговаря тоя законопроектъ на нашия основенъ законъ. Нека само тия г-да прѣдставители, които ще говорятъ, да иматъ прѣдъ видъ, че всичкитѣ тѣхни думи ще се четатъ въ протоколитѣ, и че ще доде день, ще доде врѣме, когато ще имъ кажатъ: вий конституционалисти вижте какво сте говорили. Азъ се радвамъ, че г-нъ М-ра на Правосъдието се е въсползувалъ и е внесълъ тоя законопроектъ, защото, тия г-да прѣдставители, които поддържаха най-необузданъ печатъ, може-би сж се убѣдили, че не имъ вече трѣбва, че е станало нужно да се ограничи вече, и нѣма съмнѣние, че тѣ ще говорятъ отъ своя точка зрѣние, а може-би ще да кажатъ, че се допуша да нападатъ само извѣстни хора, т. е. допуша се само тѣмъ това право, защото знаятъ, че нѣма да бждатъ прѣслѣдвани, и ще бжде една монополизация отъ извѣстна страна, за да се нападатъ хора отъ едно или друго убѣждение. Но трѣбва да се иматъ прѣдъ видъ и двѣтѣ страни — както каза г-нъ Монева — трѣбва да се смѣта — каза той, че ще доде врѣме и за други да прилагатъ тоя законъ. Много пжти е имало други закони и имало е доста строги, въобще за наказание простѣшкитѣ по печата, и азъ не съмъ противъ строгостта, при всичко че, ако се водимъ по духъ на чл. 79-й, не би трѣбвало да има толкова строгостъ, такава голѣма строгостъ, по духъ, разбира се, още по-вече и за това,

че има и нѣколко членове, които, ако се турятъ на една терезия, резултата отъ едниѣ излиза единъ, а отъ другитѣ другъ, и отъ послѣдний съвършено другъ. Напр. има тукъ чл. 21-й относително за тоя който напада властта. Много такива членове има, но азъ зимамъ само единъ членъ, и за него ще кажа нѣщо.

Властта, г-да прѣдставители, само въ една монархическа държава е страшилище, само тамъ е тя караконджо — както каза почитаемий Горне-Ряховский прѣдставител. Само въ монархическа и даже деспотическа държава, само тамъ тая властъ когато нѣкой се произнася за нея и когато се говори за държавната властъ, трѣбва да се произнася съ особенъ начинъ на говорение. Но въ конституционна държава, гдѣто основний законъ прѣдвижда извѣстни особенни начала, които трѣбва да се уважаватъ и почитатъ; гдѣто лицата, които заематъ властта се мѣняватъ периодически по желанието на народа когото управляватъ, тамъ, г-да прѣдставители, тая голѣма държавна властъ не е толкова опасна, а и не трѣбва да бжде толкова опасна. Сега, щомъ приемаме, че трѣбва да се има опасение отъ държавната властъ, какъ може да се каже, че единъ вѣстникъ е отъ такава голѣма опасност, когато знайно е, че единъ вѣстникъ не може да направи по-вече друго, освѣнъ да нападне, да осжди само дѣйствиата на властта, и лицата, които управляватъ народа, и за това да се тури наказание, това е повече отъ противоречуше на основния нашъ законъ.

Прѣдсѣдъ: Вий г-нъ Шивачовъ говорите по 21-й членъ.

Н. Шивачовъ: (Продължава). Азъ говоря по принципъ, изобщо, а само зимахъ единъ отъ членоветѣ на тоя законопроектъ за да укажи на работи, които нѣматъ помежду-си никакво сходство. Другитѣ членове говорятъ за прѣдателство, за нѣкаква измѣна и пр. Тоя въпросъ, г-да прѣдставители, въпроса на патриотизмъ, на измѣна и прѣдателство, и той тоже е непостояненъ. Въ извѣстни врѣмена извѣстни хора, противници, се наричатъ такива, въ други врѣмена пакъ еди какви-си — тѣхъ наричатъ измѣнници и прѣдатели. Зная самъ и можъ да кажа точно. Въ Севлиево, до паданието на бившия М-ръ г-на Радославова, извѣстни хора бѣхъ най-голѣми патриоти; падна ли Радославовъ, извѣстнитѣ патриоти станахъ прѣдатели, измѣнници; однимъ словомъ, най-лоши хора. Можатъ ли прочее да бждатъ добри тия хора тамъ гдѣто има подобни изражения? Тия работи като се знаятъ, ми се чини, не може да се приеме законътъ за печата, гдѣто се установява началото, гдѣто се туря и прѣдвижда или узаконява едно прѣстѣпление, на което формата, сжщността и качеството не можатъ да се опрѣдѣлятъ. Ако бѣше въпросътъ, че който продаде една ока хлѣбъ 50 драми иксикъ, да се опрѣдѣли, че може да му се наложи толкова и такова наказание, работата е лѣсна. Но щомъ се касае за работи, които неможатъ да се турятъ на терезия, да се мѣрятъ съ аршинъ, за такъвъ единъ въпросъ Нар. Събрание трѣбва много да му мисли, трѣбва доста добрѣ да обмисли когато го приема.

Единъ законъ трѣбва да прѣдвижда прѣстѣпления такива, които принципиално сж приети отъ основния нашъ законъ; т. е., отъ основния нашъ материяленъ законъ, който прѣдвижда наказание за прѣстѣпленията. Тукъ има разлика за наказанията въ закона за печата, по прѣстѣпления, които неможатъ да бждатъ друго нищо освѣнъ едни случайни — споредъ особеннитѣ свойства на прѣстѣпленията по печата — щото и за тѣхъ да се прѣдвиджатъ сжществующитѣ наказания, не може да става, не може

да се чуватъ — както казва дѣдо Богоровъ — и да се вадятъ нови прѣстѣпления и наказания, за които — както казахъ — нѣма ни терезия, ни кантаръ, нито аршинъ да се мѣрятъ.

По-нататъкъ ще оставя за други да говорятъ по сжщностъ, които и може да видятъ да ли се внасятъ, да ли се турятъ голѣми вериги на печата — както каза г-нъ Видо Моневъ. Това казвамъ, и остава на Нар. Събрание по обикновенно му, както приема, да приеме и тоя законъ.

Зах. Градинаровъ.: Г-да прѣдствители! Дѣйствително чл. 79-й отъ нашата Конституция казва че: «печата е свободенъ». Никаква цензура не се допуска, сжщо и никакъв залогъ не се иска отъ писателитѣ», и пр. Неоспорими сж тия думи, че печата трѣбва да бѣде свободенъ, но трѣбва да признаете само едно нѣщо, че по духа на сжщия членъ, при свободата нетрѣбва да се допуска и такъвъ печатъ, който псува на лѣво и на дѣсно, който неприлича на печатъ, но на една улична сганъ. Не зная, да ли г-нъ Видо Моневъ, който като народенъ прѣдставителъ отъ Южна България, е слѣдилъ поведѣнието на в. «Съединение», какво той не е писалъ за паданието на бившия ни Князь, и, ако той не е слѣдилъ за всичко това азъ съжالياмъ. Искамъ да кажа, че едникий главенъ вождъ за паданието на Княза Александра е билъ в. «Съединение». Благодарение на тогавашното правителство, властта на което е била въ ржцѣтъ не е обърнало внимание на единъ извѣстенъ законъ, а е допустнало да се разпространяватъ въ ходъ разни клѣвети и псувни срѣщу държавний глава. Тукъ въ настоящия законъ какво виждаме? Какво се казва въ него? Казва ли тоя законопроектъ, че печата е ограниченъ? Казва ли, че има цензура? Че се иска залогъ? Не! Напротивъ, казва, че печата е свободенъ, но не допуска само такива улични псувни срѣщу държавний глава, недопуска псувни срѣщу властта и пр. Тоя законъ не допуска да се критикуватъ дѣйствиата и справѣдливитѣ мѣрки на правителството; но пакъ указва и на това, че не допуска безъ никакъв контролъ, и всѣки единъ комуто скимне, да може да издава единъ пасквилъ, брошура или вѣстникъ, и да напада най-святитѣ учреждения, нѣщо, което е бивало, и което, мисля, никой отъ г-да народнитѣ прѣдставители нѣма да приеме, да се допустне за напрѣдъ.

Г-нъ Шиваченъ казва, че трѣбва да помнятъ г-да народнитѣ прѣдставители, че всичко което говорятъ тукъ по настоящия законъ, тѣхнитѣ думи ще се четжтъ въ стенографическитѣ протоколи. Ми се чини, че нѣмаше нужда г-нъ Шивачовъ да напомня за това, защото и безъ неговото напомняние всѣки прѣдставителъ знае, че всичко което тукъ се говори, се пише въ протоколитѣ, и че нетрѣбва да се скрива отъ избирателитѣ. Всѣки тукъ е свободенъ и трѣбва да каже своето мнѣние, като мисли, че неговитѣ думи ще бѣджтъ записани. Но не ще да бѣде грѣхъ на народнитѣ прѣдставители, които искатъ да обуздаятъ печата.

Посочва г-нъ Шивачевъ 21-й членъ, и пита: какво казва, ще каже това, който нападне властта? — Разбира се, който нападне властта, наказва се. Но той забравя, че има въ сжщия законопроектъ другъ единъ членъ, който казва — че оня който клѣвети чрезъ печата извѣстни лица, министръ, народенъ прѣдставителъ, чиновникитѣ и пр., безъ да има за това доказателства, наказва се такъвъ. По на долу има друга още една статия, която казва, че срѣщу едно лице, ако се каже нѣщо, и то не се докаже

че е истина, автора му се наказва слѣдъ законното излѣжавание прѣдварително.

Прѣдставете си, че единъ вѣстникъ допустне си да нападне Княза, М-ритѣ, Народното Събрание и проч., и казва, че тѣ сж такива, такива и такива. Моля ви се, и това ли искате да се допустне? Ако искате такава нѣщо да допустнете, свободни сте, но за менъ, като прѣдставителъ, по крайнѣй мѣре, съвѣстѣта ми ще бѣде чиста, че не вотирамъ законъ за отнимание свободата на печата. Неискамъ азъ да има цензура, но искамъ да има законъ за печата, който да бѣде въ пълната смисълъ на думата законъ, а не както е било до сега.

Г-нъ Видо Моневъ, азъ съжالياмъ гдѣто той каза, че съ тоя законъ сме искали да туримъ вериги на печата. Съжالياмъ въ това отношение, че може би на-да-ли е искалъ, и невѣрвамъ да е искалъ да изпусне такава дума, като каза, че тоя законъ противоречалъ на Конституцията; че спорѣдъ Конституцията печата трѣбвало да бѣде свободенъ, нито цензура, нито залогъ трѣбвало да се иска, и че ний прѣдставителитѣ сме се били събрали тукъ на това мѣсто за да правимъ законъ само за противникитѣ си партизани. Далѣчъ отъ тая мисль. Напротивъ, като народенъ прѣдставителъ, азъ вотирамъ законъ за цѣлото Княжество, за всички еднакво и заради менъ и заради другитѣ. И азъ невѣрвамъ да има нѣкой отъ васъ, който да несъзнава необходимостта, че трѣбва да вотираме, да имаме законъ за печата такъвъ, който да не допуска занапрѣдъ дѣйствиата, които сж до сега ставали чрезъ него, но да имаме печатъ и ний както що е въ другитѣ Европейски държави. Заради това, чини ми се, че тоя законъ по принципъ трѣбва да се приеме и да се прати на комисия.

Кознишки: Г-де прѣдставители! Азъ ще се съглася съ мнѣнието на почитаемия депутатъ отъ Видинъ и съ мнѣнието на г-на Градинарова, като противореча на г-на Шивачова. У насъ бѣше необходимо да имаше до сега законъ за печата. У насъ до сега печата бѣше станалъ и заприличалъ на улична дрипа. У насъ ако има Държавата да си е истѣглила и криза да е настанала, то всичко е отъ нашия развратенъ печатъ прѣди двѣ години. (Гласове: Не е така.) Да! Псувни, улични думи, думи, които неприличатъ на което и да е лице да ги говори и по улицитѣ. Тѣй пишяхъ, печатахъ такива думи, и ни докарахъ това положение, да истѣгляме такава криза. Ако цѣните подобно нѣщо, съгласете се съ г-на Монева и г-на Шивачова, които се показватъ да сж любими на Конституцията, да има свободенъ печатъ. Но азъ желая особено да видя, че се изработва законъ за печата. И, азъ като имамъ всичко това прѣдъ видъ, прѣдлагамъ да се приеме тоя законопроектъ по принципъ, и да се проводи на една специална комисия, и въ едно най-близко засѣдание да се разглѣда членъ по членъ.

М-ръ Стоиловъ: Г-да прѣдставители! Може би нече да бѣше нужно да зимамъ думата, но неможа отъ друга страна да оставя върху си упрѣкитѣ, които се хвърлихъ, че съмъ прѣдложилъ на Нар. Събрание единъ законъ, несъгласенъ съ истинскитѣ конституционни правила, съ истинскитѣ свободолюбиви начала на нашия основенъ законъ, отъ които сички се въодушевляваме. Заради това зимамъ думата и ставамъ да отблѣсна нѣкои инсинуации, които се хвърлиха върху законопроекта, противъ М-ра, който го е внесълъ, и противъ цѣлия М-рски Съвѣтъ, защото тоя законъ има санкцията или одобрението на моитѣ другари отъ М-рския Съвѣтъ.

Първи, който подигна — тъй да кажемъ — атака противъ тоя законопроектъ, бѣше г-нъ Видю Моневъ. И нѣка ми бѣде позволено да му кажа, че когато той говореше, спомнихъ си думитѣ въ Евангелието дѣто Христосъ е казалъ че: не сички които мѣя викатъ Господи, Господи, ще влезя въ Царството Небесно. Доде ми на умъ и че не сички които изговарятъ името свобода, които се наричатъ либерали, сж истински приятели и защитници на свободата. Свободенъ е казалъ, най великия Германски поетъ Гете, тоя, който умѣ самъ себе си да обуздава и вързва; свободенъ е оная народъ, оная държава, истински, дето има граждани съ характеръ; дѣто има граждани съ убѣждение, готови да положатъ и коститѣ си за тия убѣждения. А не такива граждани, както сте срѣщали у насъ, каквото название да носятъ или които въ 1883 год. едно поддържаха, а въ 1887 год. съвсѣмъ друго поддържатъ

Законопроекта, който ви се прѣставя, г-да. прѣдставители, гордѣя се, че той може да се сравни съ най-свободолюбивитѣ закони, и казвамъ ви, че той е по-свободолюбивъ и отъ законитѣ на Француската Република. Той се основата на принципитѣ на Конституцията, а всѣки законъ у насъ трѣбва да е съгласенъ съ буквата и духътъ на основнй ни законъ, *tout seigneur, tout honneur*; защото, Конституцията е основата на сичкитѣ други закони, и тѣ трѣбва да сж съгласни въ началата си съ нея. Колкото за тоя членъ отъ нашата Конституция, който се спомѣна ще кажа само, че той буквално е прѣписанъ отъ Белгийската Конституция, и тая конституция, която е изработана въ 1830 год. не е нищо друго, освѣнъ въспроизведение на началата за свобода и самоуправление, както сж тѣ развити въ Английския политически животъ и приети въ Европейски материкъ, слѣдъ великата Француска Революция; тъй като тѣзи начала имаха за цѣлъ да обуздаватъ злоупотрѣбления и тиранства, тѣ сж повечето въ негативна форма: тѣ казватъ, че това или онова, което ставаше до сега нетрѣбва вече да става сжщо, и тоя членъ отъ нашата конституция има историческо значение.

Имаше време, когато за да можеше единъ човекъ да издава вѣстникъ, трѣбваше да притѣжава извѣстенъ цензъ, трѣбваше да полага кауция, имаше законъ, който изискваше даване гаранция въ пари до 40 хиляди франка, които да се положи, не прѣменно трѣбваше. Слѣдъ това тоя вѣстникъ се пакъ прѣдаваше на цензурата, пращаше се на властѣта, която прѣглеждаше и което одобрише, него позволяваше да се печати, а което неодобряваше не позволяваше да се печати. Доде Француската революция, когато възтържествуваха началата, съ които се наслаждаваме днесъ; доде пакъ реакция противъ тия столетни вериги, и тогава се захвани една и силна борба и, като една отъ правдинитѣ, за които хората се бореха да извоюватъ, една отъ най-голѣмитѣ основи на конституцията, фигурираше и свободата на печата. Каза се тогава, че печата е свободенъ, че той не трѣбва да е подчиненъ на онѣзи вериги, на онѣзи закони които сжществуваша и го вързуваха. Постановленията на нашата Конституция по печата като земени отъ други конституции, иматъ повечето единъ отрицателенъ характеръ. Чл. 79-й казва, че у насъ печата, т. е. не е подчиненъ на никакви вериги, е свободенъ. Никаква цензура не се допуша, сжщо и никакъвъ залогъ не се иска. Защото тукъ е казано никаква и никакъвъ? Защото когато се е изработвала нашата Конституция, законодателитѣ сж

прѣдполагали, че е имало закони такива, които по положението, до тогава полагаха това нѣщо, тия срѣдства; т. е. изискваха и залогъ и цензура отъ единъ човекъ, който искаше да издава вѣстникъ. Слѣдователно, споредъ нашата Конституция, не може да сжществуваша въ България залогъ, не може да сжществуваша и цензура. Ако искате, може да се каже, че не може да сжществуваша и цензъ на човекъ за издаване на единъ вѣстникъ, поголѣмъ отъ ценза, който е положенъ за народнитѣ прѣдставители. Има ли такова нѣщо въ закона? Има ли цензура, има ли залогъ, има ли такива условия положени, на всѣки български гражданинъ, който би искалъ да издава вѣстникъ? Прочетете статията, която приведохъ погорѣ, прочетете по внимателно законопроекта, и ще видите, че споредъ чл. чл. 4 й 5-й изисква се отъ всѣки български гражданинъ да бѣде пълновръстенъ за да може да издава вѣстникъ, и че всѣки български гражданинъ пълнолѣтенъ, който се ползува съ всички граждански и политически права, може да бѣде редакторъ. Съ по широки начала закона нека г. Видю Моневъ излезе да ми каже.

На единъ учителъ въ общинско училище, на когото се повѣриватъ 50 ученика за първоначално учение, отъ него виждаме да се изисква срѣдно образование, налагатъ му работи, които надвишаватъ неговитѣ сили, изискватъ му се 99 ценза. Сега на единъ селски или градски учителъ за първоначално учение налагатъ цензъ и искате той да има срѣдно образование, а се явява единъ човекъ който става вѣстникаръ, зима знамето на редакторъ и поучителъ на хората, да води общественото мнѣние, да дава примѣри на обществото, и на такъвъ да неискате никакъвъ цензъ; никакъвъ залогъ!

Сравнете статистиката, и вижте, единъ учителъ ли е принесълъ по вече зло за расклащанieto основитѣ на законитѣ въ държавата, или единъ вѣстникаръ. Каквото искате кажете, но печатното слово въ народитѣ и държавитѣ, като въ нашата, дѣто хората колкото и да сж хладнокрѣвни къмъ печата, и това което се пише, всѣкога, то е повлияло отровно, която отрова се е прѣскала и вредно се е отразявала въ духътъ на гражданитѣ, и то въ едно врѣме, когато най-много е трѣбовало, най-голѣма нужда е имало за укрѣпняването на добритѣ елементи, и тия елементи се отравятъ, принципитѣ се погазватъ, и недаватъ да се укрепятъ. И при всичко това, при всичкото огромно влияние на единъ вѣстникъ ни е неполагаме никакъвъ умственъ или другъ цензъ за издаването му. Ние не туряме даже условието на грамотността.

Имахме, право щехме да бждеме даже съвършенно послѣдователни, ако да бѣхте искали да турите единъ високъ образователенъ цензъ за единъ човекъ, който би поискалъ да бѣде издателъ и редакторъ на вѣстникъ или списание. Това може би щеше и да е полезно. Ние не сторихме това, само за да не би имало нито сѣнка на ограничение свободата на печата. Ние не турихме никакъвъ цензъ, а оставихме всѣки пълнолѣтенъ българинъ, който се радва на гражданскитѣ и политическитѣ си права да може да издава или пише вѣстникъ. По широкъ възгледъ не може да сжществуваша. Прочее, кой сж веригитѣ? Дѣ сж сжщноститѣ? Едно що има, то е, че щомъ се издаде вѣстника, трѣбва да отиде единъ екземпляръ на мѣстната полиция; защото, тя трѣбва да знае кой и дѣ се издава вѣстникъ. Ние нѣмаме тайна полиция за да знаемъ дѣ се издава вѣстника, да знаемъ сжществуваша ли единъ вѣстникъ или не, както това въ Франция и другаде сжществуваша. За това всѣки, който ще издава вѣстникъ, трѣбва да съобщи да

каже, че — азъ ще издавамъ вѣстникъ. Тия сж сичкитѣ распорѣждания, които нашия законъ, който сега ви се прѣдства, прѣд-
вижда за издаването на вѣстници.

И тия сж, г-да всичкитѣ распорѣждания или всичкитѣ условия, които прѣдвижда настоящия законъ. Но, нека мина сега на процедурата. За прѣстѣпленията по печата закона прѣдвижда по бърза процедура, прѣдвижда въ кѣсъ единъ срокъ да се разглѣждатъ процеситѣ за тия прѣстѣпления. И знаете ли защо е всичко това? Излиза единъ вѣстникъ, пише нѣщо прѣстѣпно. Щомъ е излѣзълъ вѣстника, прѣстѣплението е направено. Сега ако се остави какво е било до днесъ, процеса да се протака 6 мѣсеца и година то прѣслѣдването и наказанието неможе да окаже никакво влияние въ обществото, когато отровното влияние, което е направилъ вѣстника си остава; защото хвърлената калъ си остава хвърлена, опозореното лице си остава опозорено, защото най-послѣ такъвата бавна процедура не дава никаква възможност да се изравни работата. За това азъ прѣдвидихъ въ закона, щото тия прѣстѣпления, прѣстѣпленията по печата, които сж взели единъ особенъ опасенъ за държавата характеръ у насъ, да могатъ да се разглѣждатъ по-скоро; дава се всичката възможност за защита и оправдание на виновнитѣ, всичкитѣ процесуални гаранции се даватъ, само имъ се прѣкъсва възможността да не бѣгатъ отъ наказанието, отъ протакание врѣме. Ние можехме да подражаемъ нѣкои много свободни страни и да опрѣдѣлимъ, че такива прѣстѣпления трѣбва да се разглѣждатъ въ една инстанция само. Ние не сторихме това пакъ отъ уважение къмъ свободата. Въ закона сж прѣдвидени и по горни инстанции. Тоя, който е набѣденъ, ако има доказателства да се оправдае, дава му се пълна възможност да прѣслѣдва това и прѣзъ три инстанции, както е прѣдвидено и за най-голѣмитѣ прѣстѣпления. Като указвамъ на това, азъ питамъ дѣ сж стѣсненията въ тоя законъ?

Може да се каже — и разбирамъ, че тамъ ни се правятъ и намеки отъ нѣкои г-да прѣдставители — че закона е малко остричкъ. Остръ е и наказателний законъ, който наказва съ смъртъ прѣдателитѣ на отечеството. Но, г-да, остротата на закона не докарва нащърбление на свободата. Азъ съмъ казалъ, въ едно прѣдишно засѣдание, на и сега го повтарямъ, че има дѣяния, които обществото осѣжда като прѣстѣпни. Законодательтъ казва, че туй дѣяние е прѣстѣпно и азъ го таксирамъ тѣй и му налагамъ толкова наказание. Таксата, т. е. наказанието зависи отъ обществото, отъ неговата оцѣнка; никому свободата не се нащърбява съ строгостта на наказанието.

Дѣянията сж прѣстѣпни, наказанията могатъ да сж строги, но прѣдъ видъ на всичко това, което е произлѣзло до сега въ България отъ тоя печатъ, прѣдвиденитѣ наказания не сж строги. Ромѣнскиятъ вѣст. «Lupa» се наказва съ двѣ години затворъ, защото нападналъ Държавний Глава. Ако се даваше на полицията право да конфискува, да наказва редактора, да, но тукъ това го нѣма.

И така, тукъ се говори за прѣстѣпления, каквито се прѣд-
виждатъ и въ Конституцията, и могатъ да се сждятъ всѣ на ос-
нование на тоя законъ. Не сж справедливи бѣлѣжкитѣ, които се
направиха по чл. 21 отъ закона. Тоя членъ не говори за друга
власть, освѣнъ за властѣта или за неприкосновеността на Княза.
И едно отъ двѣтѣ, г-да прѣдставители: или ние имаме Конститу-
ция и слѣдователно трѣбва да я пазимъ и почитаме и да се мѣ-

чимъ да се въспитаваме въ нейния духъ, или да признаемъ, че
всичко това е просто една борба само за кой да може да се въз-
станови на министерския столъ. Азъ мога да кажа своето мнѣние;
азъ отъ началото още съмъ глѣдалъ сериозно на това що се е вър-
шило въ България, глѣдалъ съмъ щото приспособлението на
Конституцията да бѣде сериозно. Конституцията казва, че Княза е
неприкосновенъ, но кажете ми, какво не се е писало противъ бъл-
гарската корона? И що значи тая свѣта и неприкосновенна корона?
То значи много, както въ Англия и Белгия: не трѣбва името на
Княза да се явява въ вѣстникитѣ. Ако искате критикувайте ми-
нистритѣ, критикувайте управителитѣ, но особата на Княза трѣбва
да стои по високо и отъ министри и отъ управители. Защото,
като свалите Княза въ калѣта вие убивате конституционий ре-
жимъ въ България, убивате своята свобода. Конституция не
значи друго нищо освѣнъ да имашъ държавенъ глава, отъ него да
проистича всѣка инициатива, но да не отговаря за нищо; и всички
добри работи да се приписватъ нему, а всичкитѣ лоши распорѣ-
ждания или грѣшки да се отдаватъ на министритѣ, защото тѣ сж
отговорнитѣ лица въ конституционна страна, тѣ приподписватъ
всѣка една мѣрка за държавата. (Гласове: Да, вѣрно). Какво
значеше безобразието съ което се нападна бившия Князь, какво
значи, сега да се напада настоящия князь?! (Ржкоплѣскания). То
било конституционализъмъ! Поведението на нашитѣ вѣстникари
спрямо бившия князь показва отсѣтствието у тѣхъ на всѣко нрав-
ственено чувство. Днесъ Княза, който е дошелъ въ България да
прави такава жертва себе си, и тоя българинъ, който се намѣри
да мачка името на Княза въ калѣта, той е вече антиконститу-
ционалистъ, той е човѣкъ който или принадлежи къмъ лудницата,
както това правятъ въ Англия, или е човѣкъ, който показва
лудостъ по отсѣтствие въ него на всѣкакви нравствени принципи.

Слѣдователно чл. 21 отъ закона има за цѣлъ, по самия 8-й
чл. на Конституцията, да ограда властѣта или неприкосновен-
ността на Княза и е за Княза изключително. За властѣта се го-
вори въ чл. 20 на тоя законъ, но и тамъ не е за ограждение нашитѣ
личности, личноститѣ на министритѣ, но е за ограждение властѣта,
принципътъ на властѣта. Не е истина това дѣто каза г. Шивачевъ
че думитѣ измѣна и прѣдателство не сж опрѣдѣлени. Нашиятъ
наказателенъ законъ опрѣдѣля, какво е прѣдателство и измѣна.
Тия сж технически термини, които се употрѣбляватъ у всичкитѣ
углавни закони. И вчера ние приехме военно-наказателний законъ
и тия термини се приеха. Всички знаемъ наистина, че има дума
прѣдателство въ общественна смисълъ, но тукъ думитѣ прѣ-
датели и измѣнници на отечеството сж технически термини и се
прѣдвиждатъ за тѣзи специални прѣстѣпления, наказвани въ на-
казателния законъ. И когато М-вото е работило тоя законъ не е
имало на умъ такива обществени термини, но термини, които
опрѣдѣлятъ понятието, което е въ нашитѣ закони. Слѣдователно
тукъ сж турнати тия работи, защото и въ наказателния законъ
сжществуватъ терминитѣ прѣдателство и измѣна, и тукъ се говори
за тѣхъ, когато се вършатъ прѣзъ печата.

Мимоходомъ, спомѣна нѣщо г-нъ Шивачевъ за сждитѣ и про-
куроритѣ въ това засѣдание, при разискванието на моя законъ;
той два пѣти направи упрѣки на сждитѣ, като иска да даде да
се разбере, че тѣ се влияели отъ нѣкои настроения. Азъ протес-
тирамъ противъ тѣзи инсинуации. Като началникъ на сждитѣ
азъ считамъ за своя длѣжностъ да опровергая това нѣщо. Въ М-вото,

на Правосъдието не е запрѣтено никому, всеки е свободенъ да прѣгледѣ актоветѣ. По никое дѣло нѣма отъ мене заповѣдъ до сѣдии тѣй или инакъ да се рѣши туй и онуй дѣло. И мога смѣло да кажа, че нѣма мой чиновникъ наказанъ, че е рѣшилъ едно дѣло така, а не инакъ. Азъ съмъ се трудилъ всякога да дамъ напрѣдъкъ на съвѣстнитѣ сѣдии и мога да кажа, че сѣдиитѣ сж били свободни въ съвѣстѣта си, и въ всичкитѣ менъ извѣстни случаи рѣшавали сж по съвѣстъ и убѣждение. У насъ нѣма сѣдии да мѣрятъ съ два аршина, това ще признае и самъ г-нъ Шивачевъ — щателно си глѣдатъ дѣлата. Разбира се, че абсолютно правосъдие не съществува въ България, да, по туй и другадъ нѣма, защото съвършеннитѣ работи не се срѣщатъ мѣжду хората. Мѣчимъ се обаче, както за себе си тѣй и за моитѣ другари го казвамъ, стрѣмимъ се всички да поставимъ сѣдиитѣ на такъва независима почва, както това е въ най-развитата държава. И нека излѣзе единъ сѣдия да каже, че има такъва заповѣдъ отъ мене за какъ да рѣши извѣстно дѣло. Не трѣбва да обръщамъ внимание на това, но азъ казвамъ, че тия намѣки бѣха хвърлени съ цѣль да се подкопае чувството на правосъдието и убѣждението на депутатитѣ, като че сѣдиитѣ не се водятъ по законитѣ.

Закона за печата, г-да, ако се приеме, той ще се приспособява и на едниѣ и на другитѣ; и на мене, когато го прѣстѣпна и на г-на Шивачева, когато го прѣстѣпи. Па и до сега не се е правило разлика въ приспособлението на законитѣ; и до дѣто ние сме на властъ сѣдиитѣ нѣма да правятъ разлика.

Най-послѣ, г-да прѣдставители, всичката борба, която е ставала въ Европа за свободата на печата, се е ръководила отъ тая благородна мисль, че тамъ дѣто се сблъскватъ идентѣ, или дѣто се щракатъ тия идеи, тамъ искокнува истината. И нашето желание, желанието на тия които сж правили Конституцията, е било щото въ България да има по-вече свобода на сблъскване на идентѣ, на критикитѣ, на освѣтленията въ истината и на тая свобода никакви граници не се полагатъ съ тоя законъ. Колкото вѣстници и които искатъ могатъ да издаватъ, стига да сж съ цѣль да помагатъ на напрѣдъка на народа. Но трѣбва да признаемъ, г-да прѣдставители, това щото е вършено до сега у насъ. Отъ освобождението на България, отъ какъ съществува България, въ която се явиха и има толкова партии и фракции, които всякоя си е имала по нѣколко органа, колко въпроси има, питамъ съвѣстно, колко въпроси, които печата може да се гордѣе че е освѣтлялъ, че е създалъ, кои въпроси ни е извоювала тая свобода на печата, за колко въпроси има да кажемъ, че благодарение на свободата на печата можехме да се освѣтимъ въ тѣхъ? Печата е билъ само едно сръдство да се хвърля калъ въ лицето на хората, той е сръдството, което въ голѣмъ размѣръ е отговорно за прѣврата въ България. (Гласове: Вѣрно!)

Отъ тия съображения ръководимъ, М-ския Съвѣтъ прѣдложи на поч. Нар. Събиране, тоя законъ, който носи моя подписъ. И азъ повтарямъ още веднажъ и правя възвание на вашето беспристрастие, г-да прѣдставители, увѣренъ че всички сме приятели на свободата толкова пове, колкото г. В. Моновъ; прочетете добръ закона, а не се ръководете отъ фрази и думи, питамъ има ли нѣидѣ ограничения на свободата? Ще ли чрезъ тоя законъ нѣкой български гений, нѣкой апостолъ на свободата на България, който иска да стане редакторъ, ще ли да бѣде ограниченъ съ тоя законъ? — Не. Прѣгледѣйте склада на прѣ-

стѣпленията, питайте се сами, българската държава, българскитѣ граждани ще ли пострадатъ нѣщо, ще ли се ущърбятъ въ нѣщо тѣхнитѣ права съ тоя законъ — и вие сами ще си отговорите — не. Напротивъ, който има за цѣль да открива истината, да се бори за свободата на българския народъ, да избличава злоупотребителитѣ и да ги поправа, да критикува и да освѣтлява въпроситѣ, за това всеки има абсолютно пълна свобода; може да критикува, било тия които управляватъ България, било отдѣлни чиновници. Това е то законътъ за печата. Но, закона иска да се не бърка тамъ особата, която споредъ Конституцията е свѣта и неприкосновена. Тоя законъ, когато човекътъ работи искрено и съвѣстно да помогне на отечеството си, дава му пълна свобода, не му туря никакви прѣчки на пътя, освѣнъ когато иска да клѣвети и опозорява за да врѣди на държавата. Тоя законъ иска щото на правителството, поставено да работи за запазване интереситѣ на България, като се указва на грѣшкитѣ му, да не се вършатъ работи, които да му правятъ излишни затруднения въ постиганieto на задачата му. Ето тая е цѣльта на закона и азъ мисля, слѣдъ като всички го обсъдите зрѣло ще го разгледате и приемете. При съставяването на закона нашето ръководство е било дълбокото желание не да ограничимъ свободата, но да я оградимъ; да има критика, сблъскване на идентѣ за да може чрезъ това да се възстановява туй което е полѣзно и добро за страната. (Силни ръкоплѣскания).

М-ръ Стамболовъ: Слѣдъ красноречивата речъ на г-на М-ра Стоилова, мене малко остава да кажа. Азъ не зехъ думата да убѣждавамъ нѣкого, но зехъ думата да възрази на нѣкой приятели, които като говориха, хвърлиха жълчката си къмъ М-ския столъ.

Г-да прѣдставители! Вий знаете, че ний твърдѣ отъ скоро дойдохме на М-ския столъ, че твърдѣ отъ скоро поехме управлението на страната; знаете, че въ нашето министерствование длѣжни бѣхме да прокараме изборитѣ за Нар. Събрание и за градскитѣ общини; още ви е извѣстно, какво е нашето положение вътрѣшно и външно — всичкитѣ трудности, които сме имали на повече отъ васъ сж познати. При всичко това отъ онова врѣме, отъ когато днешното М-ство е поело управлението на страната внесени сж въ Нар. Събрание закони за ограждение свободата на народа. Тия закони сж за окръжнитѣ съвѣти, за селско-общинскитѣ сѣдове и сегашния законъ. Всичкитѣ тия нѣща ставатъ за да се ограда свободата и правата на българскитѣ граждани, за да могатъ да се развиватъ общо въ всеко отношение. Тенденцията на правителството по тия закони за васъ е очевидна. Ний сме искали да дадемъ свобода на народа, да му се даде възможность самъ да се управлява и сѣди, а въ сѣщото врѣме да имаме и свобода на печата. Довѣрието, което имате къмъ насъ г-да прѣдставители е толкова голѣмо, щото съ исклучение на единъ прѣдставителъ отъ Рахово, който е направилъ запитване, защо сега не съществува свобода на печата, повечето отъ васъ съзнавате, ча като сме турили цензура, направили сме може би заслуга, за която историята ще даде намъ приличното почитание, макаръ, че това по вашето одобрение можеше да се продължи и нѣмаше нужда г-нъ Д. Ангеловъ да пита. Но сега самото правителство, по своя инициатива иска да се направи законъ за пресата, за да се даде възможность на народа да се развива въ всеко отношение, а тѣй сѣщо да се даде възможность и на правителството

да може да знае какво правят неговите органи по вън и да се осветлява по някои въпроси, защото и нии сме хора като васъ съ грѣшки и имаме нужда отъ освѣтление. Противниците ни някои пакъ могатъ да ни напакосятъ, но могатъ да ни покажатъ и някои истини. Свободата на пресата е майката на свободата, махне ли се тая свобода, сичките други свободи ще се убиятъ, както синовете ни прѣдъ Сливница и ще се въстанови произвола.

Каза г-нъ Шивачовъ, че нии сме конституционисти, това не е грѣхъ да се грижи човекъ да прилага това начало и азъ мога да кажа, че въ М-ския Съвѣтъ хората сж напълно конституционисти, защо ако това не бѣше тъй, нѣмаше да се прѣдстави тукъ законъ за печата. Азъ отхвърлямъ инсинуацията на г-на Шивачова, че г-нъ М-рътъ на Правосъдието искалъ да се възползува отъ това врѣме, за да се прокара тоя законъ. Законътъ е тукъ, всѣки ще го чете и ще види, че думите на г-на Шивачова сж неосновни и тѣ оставатъ за негова смѣтка. На насъ г-да цензурата повече ще тѣжи отколкото вамъ, защото съ запушване устата на хората незначително, че си ги убѣдилъ въ нѣщо, нито може да се знае, какво мислятъ да правятъ. Напрѣдъ печата бѣше много свободолюбивъ, но прѣкаленъ свѣтецъ и Богу не е драгъ, защото, ако оставимъ да царуватъ такива работи въ пресата каквито е имало до сега, ако оставимъ да се пускатъ всѣкакви недоказани нападения, противъ единъ чиновникъ голѣмъ или малакъ съ това ще дочакаме единъ день народа да викне: аманъ отъ свободата на печата по-добрѣ да нѣма такава свобода. Азъ ще наведе г-да единъ много малкъ примѣръ. Спорѣдъ нашия наказателенъ законъ 213-и и 214-и статии, който нападне или наклѣвети нѣкой чиновникъ па се докаже, че това не е истина, наказва се отъ 6 мѣсеци до 3 години затворъ. Мѣжду тѣмъ г-да казвамъ, че Българските М-ри, които до сега сж управлявали, имало е за тѣхъ толкова хули и клѣвети въ печата и нѣкой не е наказанъ. Кажете колко хора сж наказани отъ тия, които сж писали тия клѣвети? Не е ли билъ всѣки възмутенъ, когато е челъ вѣстниците, че се докачатъ женитѣ и дѣцата на хората и никой не е билъ наказванъ? Който иска свобода на печата и иска да се ползува отъ нея, трѣбва да приеме и наказанието за туй, за което е казалъ клѣвета. Да напада човекъ хората, да ги хули за нищо и никакво, трѣбва да има наказание. Струва ми се, че тия приказки бѣхъ повече отъ излишни, защото да се говори: да ли да се приеме единъ законъ по принципъ или не, когато самата Конституция заповѣда да има такъвъ законъ, и да се прави опозиция за да не се приеме по принципъ тоя законъ, а да се отхвърли, е повече отъ абсурдъ. Конституцията заповѣда на прѣдставителитѣ да изработятъ законъ за пресата, правителството се е ръководило отъ нея и внася настоящия законъ за разгѣждане отъ Нар. Събрание.

Г-нъ М-рътъ на Правосъдието много подробно обясни, че нѣма никаква цензура, че нѣма никакво ограничение; тъй щото нѣма нужда да повтарямъ неговите думи. Ще ви кажа само, че вмѣсто да ни критикувате за цензурата въ сегашно врѣме, когато всѣки отъ васъ може би да е съгласенъ да има цензура, трѣбва да ни похвалите, че махнуваме това, съ внасянието на тоя законъ. Тая цензура г-да, която бѣше введена най-много тегнеше на насъ, затова сега искаме да подобримъ тоя законъ за да се махне тя.

Законопроекта на комисия ли ще го пратите или не, то е ваша работа; но азъ мисля, че ще може да се чете и сега въ

Събранието, защото той непротиворечи на съществуващите закони. Напротивъ самите наказания за прѣстѣпнитѣ по печата сж малко увеличени; освѣнъ това дѣлата за прѣстѣпления по печата ще се разгѣдватъ бързо отъ съдилищата, а съ това ще може нашия печатъ да се облагороди. Азъ мисля, че най-добрѣ е сега послѣ първото четение да се продължи и второто. (Ръкоплѣскание).

Прѣдсѣд. Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още по тоя въпросъ? (Гласове: Не желаетъ). Който желаетъ да се говори да си вдигне ръката? (Меншество). Значи, нѣма да се говори.

Ще се гласува по принципъ. Който неприема закона за печата по принципъ да си вдигне ръката, (Меншество). Приема се.

Желаетъ ли Нар. Събрание още сега да се пристѣпи къмъ второто четение на тоя законъ? (Гласове: Желаетъ. Други гласове: Часа е 6). Който желаетъ сега да се пристѣпи къмъ второто четение да си вдигне ръката. (Болшинство). Приема се сега да се чете.

М-ръ Стамболовъ: Г-да прѣдставители! Твърдѣ малко врѣме остана за разгѣждане законитѣ, които трѣбва да се вотира въ тая сесия и азъ мисля ний сега да рѣшимъ да има сутренъ отъ 8—12 часа засѣдание или пакъ да рѣшимъ засѣданията да се продължаватъ до 12 часа послѣ пладнѣ за да имаме врѣме да свършимъ нѣщо.

З. Стояновъ: Правителството г-да прѣдставители, е внесло толкова много закони, щото още единъ мѣсець да стоимъ пакъ нѣма да ги свършимъ; затова и да бързае и да не бързае все сжщо ще излѣзе. Ако пакъ има много важни закони, които сега трѣбва да се разгѣдатъ, то тѣ могатъ да се прѣдложатъ на разгѣждане, а другитѣ могатъ да останатъ.

Прѣдсѣд. Вънъ отъ опрѣдѣленото врѣме въ Вжтр. Правилникъ, желаетъ ли Нар. Събрание да се продължава засѣданието? (Гласове: Желаетъ). Който нежелаетъ да се продължава засѣданието вънъ отъ опрѣдѣленото врѣме, да си вдигне ръката (Меншество). Приема се да се продължи засѣданието.

Секр. Каракашовъ: (Чете):

„ЗАКОНЪ ЗА ПЕЧАТА“.

(Приема се)

„Общи начала.“

Чл. 1 Огварянието на печатница е свободно. Всѣки който иска да отвори печатница или литография, длѣженъ е да извѣсти за това писмено Прокурорскій надзоръ при мѣстний Окрѣженъ Сѣдъ, като му съобщи своето име и прѣземе, своето постоянно мѣстожителство, както и мѣстото гдѣто се намира печатницата.

За неиспълнение на това прѣдписаніе стопанина на печатницата се наказва съ глоба отъ 100—1000 лева.

Хр. Векиловъ: Г-да прѣдставители! Трѣбва да имаме едно нѣщо прѣдъ видъ, че може да се издаватъ вѣстници и тамъ гдѣто нѣма прокурорски надзоръ; тъй щото издателитѣ ще бѣждатъ принудени да пращатъ вѣстника си въ окрѣжния градъ на прокурорскій надзоръ; за това да се направи една прибавка да се праща въ полицейското управление въ града, гдѣто се издава вѣстника.

М-ръ Стоиловъ: Тукъ е думата само за печатница, а не и за вѣстникъ. Щомъ нѣкой иска да отвори печатница, той е длѣженъ да съобщи на прокурорскій надзоръ, просто за свѣденіе, че отваря печатница. То е просто за форма.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 1-й да си вдигне ръката. (Приема се).

Секр. Каракашевъ: (Чете):

«Чл. 2. Всичко що се печати въ печатницата или литографията трѣбва да носи фирмата и мѣстонахождението ѝ; въ противенъ случай ступанинѣтъ на печатницата се наказва съ глоба отъ 50—500 лева». (Приема се).

«Чл. 3. Всѣки вѣстникъ или периодическо списание, освѣнъ името на печатницата, трѣбва да носи и името на единъ списателъ (редакторъ).

За неиспълнение на това прѣдписаніе, стопанина на печатницата се наказва съ глоба отъ 20—500 лева; съ същата глоба се наказва издатель и писателъ; ако горнитѣ лица сж неизвѣстни наказва се съ същата глоба раздавача или продавача на напечатаното произведение». (Приема се)

«Чл. 4. Издатель може да бжде всѣки пълнолѣтенъ български подданикъ, който се ползува съ граждански и политически права и има постоянно мѣстожителство въ България». (Приема се).

«Чл. 5. Списателъ (редакторъ) може да бжде всѣки пълнолѣтенъ български подданикъ, който се ползува съ граждански и политически права, има постоянно мѣстожителство въ мѣстото, гдѣто излиза списанието». (Приема се).

«Чл. 6. Тѣзи които безъ да притѣжаватъ условията, изброени въ чл. чл. 4 ѝ и 5 ѝ ставятъ издатели или писатели на едно писание, се наказватъ съ затворъ отъ 15 дена до два мѣсеца». (Приема се).

«Чл. 7. Издателя на едно периодическо списание длъженъ е въ 24 часа слѣдъ първото му издаване да прѣдстави въ Прокурорския надзоръ на мѣстния Окрѣженъ Сждъ писмено заявление, което да съдържа: неговото име и прѣземе постоянното му мѣстожителство, названието на списанието, въ коя печатница и кое мѣсто се печати то, колко пѣти ще излиза, името и прѣзимето на писателя както и приложение отъ удостовѣренія, че той притѣжава прѣдвиденитѣ въ чл. 5-ѝ качества.

За нарушение на това прѣдписаніе издателя се наказва съ глоба отъ 10—100 лева». (Приема се).

«Чл. 8. За сѣко промѣненіе на издателя, на периодическото списание или печатницата, въ която се печати списанието, трѣбва да извѣсти Прокурорския надзоръ при мѣстния Окрѣженъ Сждъ.

За неиспълнение това прѣдписаніе наказва се издателя, а ако той е неизвѣстенъ, — ступанина на печатницата съ глоба отъ 10—100 лева». (Приема се)

«Чл. 9. Никой не може да бжде издатель или писателъ на вѣстникъ или на периодическо списание, догдѣто излѣжава въ затвора наказание за позорно прѣстѣпление или за прѣстѣпление по печата.

За нарушение на това правило, виновнитѣ се наказватъ съ глоба отъ 50—500 лева».

Т. А. Божиновъ: Г-да прѣдставители! Чл. 9-ѝ отъ законопроекта за печата казва, че никой не може да бжде издатель или писателъ на вѣстникъ или периодическо списание, до гдѣто излѣжава въ затвора наказание за позорно прѣстѣпление или за прѣстѣпление по печата. Това по моето мнѣние е нѣщо естествено, защото единъ пѣтъ затворенъ човѣкъ, не може да продължава да списва вѣстникъ или периодическо списание, но неговото туряние въ закона не е врѣдително, ако не е излишно. Азъ прѣдлагамъ да се прибави тукъ въ чл. 9-ѝ, че лице, което се намира подъ слѣдствие за прѣстѣпка противъ особата на Негово Царско Височество, да му се

отнеме правото да бжде издатель на вѣстникъ или периодическо списание. Ако г-нѣ М-ръ е съгласенъ моля да се приеме.

М-ръ Стамболовъ: Това нѣщо, което прѣдлага г-нѣ Божиновъ не може да се приеме, защото никой не може да се наказва прѣди да бжде осѣденъ. До като нѣма прѣсѣда отгорѣ му може да продължава, но веднажъ осѣденъ той не може да работи въ затвора и отъ тамъ да пише. Тукъ нѣкой конституционисти като Каравелова бѣха турили за отговорникъ нѣкой си Арсениевъ; може да го осѣдятъ на затворъ и до като стои въ затвора нѣма да бжде отговорникъ и нѣма да пише. На единъ осѣденъ може да се налага наказание, но на не осѣденъ не може да се налага наказание за това, че докачилъ Княза. Цѣльта на правителството е, че който направи прѣстѣпка, трѣбва да прѣтърпи наказанието, което е прѣдвидено въ закона и до като стои въ затвора не може да издава вѣстникъ.

Прѣдсѣд.: Който не приема чл. 9-ѝ да си вдигне ржката. (Приема се).

Секр. Каракашевъ: (Чете):

«Чл. 10. Всичкитѣ правителствени мѣста, лица и учреждения могатъ да отправятъ безплатно до периодическитѣ издания за обнародване нуждитѣ поправки на прѣдварително помѣстенитѣ членове въ вѣстника или списанието, относително до тѣхното управление.

Съобщеното се напечатва на първата страница въ най близкий или въ първий послѣдующий брой послѣ испроважданието му и съ обикновеннитѣ букви за тая страница, безъ никакви поправки или бѣлѣжки.

Нарушения на тая статия се наказватъ съ глоба отъ 50 до 200 лева».

З. Стояновъ: Тукъ г-да има едно нѣщо. Казва се, че който даде опровержение на нѣщо въ единъ вѣстникъ редакторѣтъ не може да прави никакви поправки или бѣлѣжки, когато тоя, който дава опровержението може да нападне самия редакторъ, може даже да каже въ опровержението, че редактора е направилъ това за подкупъ, подлостъ, лѣжа и пр; тѣй тощо наклѣветения ще бжде оправданъ, а ще оклѣвети редактора. За това думитѣ: «безъ никакви поправки или бѣлѣжки» да се отхвърлятъ.

М-ръ Стоиловъ: Думата «бѣлѣжки» може да се отхвърли, но думата «поправки» трѣбва да остане, защото редактора е длъженъ да напечата това, което му е пратено отъ правителствено учреждение тѣй, както си е, грамотно или неграмотно написано.

Хр. Векиловъ: Г-да! Ако допуснемъ да има поправки, то редактора може да си позволи да изопачи формата на опровержението и да излезе съвсемъ друго-яче, както е ставало това, въ двѣ думи резюмирани. За това азъ съмъ съгласенъ да има поправки, но не такива, както нѣкой редактори праватъ, да изопачаватъ цѣлата смисълъ на опровержението.

З. Стояновъ: Азъ мисля, че по-добрѣ разбирамъ тия работи отъ г-на Векилова. Подобно нѣщо, за което казва той никой редакторъ не е направилъ. Азъ мога да направя само своитѣ забѣлѣжки, а между опровержението и забѣлѣжкитѣ има твърдѣ голѣма разлика.

Хр. Векиловъ: Именно за това говорихъ, че съмъ съгласенъ за забѣлѣжки отъ редактора.

Прѣдсѣд.: Г-нѣ З. Стояновъ не иска да се отхвърли друго освѣнъ думата «бѣлѣжки»?

З. Стояновъ: Поправка не може да стане когато фигурира подписъ, а само забѣлѣжка.

Н. Шивачевъ: Мене ми се чини, че думитѣ на г-на З. Стояновъ, относително формата на опровержението, сж излишни, тъй като въ 11-й чл. на тоя законъ се казва, че опровержението трѣбва да бѣде написано въ прилична форма.

Прѣдсѣд. И тъй г-нь М-рътъ се съгласява да се махне думата «бѣлѣжки». Който не приема чл. 10 безъ тая дума да си вдигне ржката. (Приема се).

Секр. Каракашевъ: (Чете):

«Чл. 11. Всяко частно учреждение или лице, за което се говори въ единъ вѣстникъ, има право да изисква отъ издателя да напечати единъ отговоръ, по начина, показанъ въ прѣдидущата статия. Отговорътъ трѣбва да бѣде написанъ въ прилична форма.

За да може отговорътъ да се напечата безплатно, той не трѣбва да надминава на дължина два пжти статията, която го е прѣдизвикала. За връхнината на отговора се плаща споредъ тарифата за извѣстията, които се печататъ въ вѣстника. Ако издателятъ се откаже да обнародва отговоритѣ, които му се пращатъ, наказва се съ глоба отъ 20 до 500 лева, независимо отъ другитѣ законни слѣдствия на обнародваната статия». (Приема се).

Чл. 12. Прѣстѣпленията по печата се считатъ ония, които се извършуватъ чрезъ напечатване, литографиране, хектографиране, на книги брошури, вѣстници, летящи листове (обявления) или чрезъ рисунки и фотографии». (Приема се).

«Чл. 13. За всѣко прѣстѣпление извършено чрезъ печата, отговаря писателя». (Приема се).

«Чл. 14. Ако писателя е неизвѣстенъ, или отежтствува привлича се на углавна отговорност издателя на списанието; а ако и той е неизвѣстенъ, отговаря ступанина на печатницата. При отежтствието и на този послѣдния, наказва се раздавача или продавача на списанието». (Приема се).

«Чл. 15. Прѣпечатването на една прѣстѣпна статия, се счита за съучастничество въ прѣстѣплението даже и въ случаитѣ, когато никакво прѣслѣдване още ни е подигнато срѣщу изданието, отъ което е заета».

Н. Шивачовъ: Нѣмамъ нищо противъ, относително налагането на нѣкакво наказание на тия които прѣпечатватъ извѣстни статии съ прѣстѣпно съдържание. Но мисля, че думитѣ: «даже и въ случаитѣ, когато никакво прѣслѣдване още не е подигнато срѣщу изданието, отъ което е заета» трѣбва да се отхвърлятъ. Такова нѣщо не може да се прѣдвиди тукъ, защото отъ гдѣ ще знае издателятъ или редакторътъ, че тая статия, която той ще заеме отъ друго е съ прѣстѣпно съдържание и не трѣбва да я прѣпечатва. Ако вече има повдигнато углавно прѣслѣдване противъ издателя на тоя вѣстникъ отъ гдѣто е заета статията, разбирамъ, че ако я прѣпечати, сждътъ може да му каже: ти знаешъ, че противъ тоя чловѣкъ има прѣслѣдване, защо зимаешъ, че прѣпечатвашъ статията. Тогава разбира се трѣбва наказание. Затова бихъ молилъ г-на М-ра да се съгласи да се изхвърлятъ думитѣ, които цитирахъ по-напрѣдъ. Друго-яче правите самитѣ редактори сждъ или даватъ правдина на редакторитѣ да констатируютъ сами, коя статия има прѣстѣпно съдържание и коя не — право което има само единъ сждъ.

Моля г-на М-ра да се съгласи съ прѣдложението ми.

Д. Петковъ: Азъ мисля, че г-нь Шивачовъ разбира. Тая статия не се отnosi до нашитѣ вѣстници, защото прокурорътъ може да ги прѣслѣдва за статии съ прѣстѣпно съдържание. Тя се отnosi за външнитѣ вѣстници. Напримѣръ Миларовъ издава въ Турно-Северинъ единъ вѣстникъ, а пжкъ г-нь Шивачовъ издава тукъ другъ и г-нь Шивачовъ ако вземе и прѣпечати една статия отъ Миларовия вѣстникъ, подлѣжи на наказание. Тамъ нѣма който да повдигне прѣслѣдване противъ Миларова, но тукъ ще хванатъ за ушитѣ г-нь Шивачова.

М-ръ Стоиловъ: Слѣдъ тия обяснения могатъ да се дадатъ и слѣдующитѣ. Има случаи, че който е писалъ статия не може да се прѣслѣдва по едни или други причини, но това не дава право на тоя който я прѣпечатва да каже, че автора не билъ прѣслѣдванъ и че слѣдователно той — прѣпечатвача — не е виновенъ. Прѣстѣпката е релативна, щомъ съдържанието на статията попада подъ удара на тоя законъ. Не може да се каже че прѣпечатвача не подлѣжи на наказание, защото това е прѣстѣпление, което може да се накаже.

Друго. Единъ издава вѣстникъ и живѣе въ странство, другъ издава тукъ вѣстникъ и зима та прѣпечатва нѣкоя статия; съ това послѣдния става съучастникъ въ прѣстѣпката и попада подъ ударитѣ исказани въ тая статия. Затова мисля, че тия думи «даже и въ случаитѣ, когато никакво прѣслѣдване още не е повдигнато срѣщу издаденото, отъ което е заета» трѣбва да останатъ, защото тѣ иматъ просто такова значение, за да не може се възползува оня, който прѣпечатва и да каже, че азъ просто прѣпечатвамъ статия, напечатана въ еди-кой вѣстникъ, а друго нищо не съмъ направилъ.

Това е имала за цѣль тая статия отъ закона за печата.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 15, да си вдигне ржката. (Приема се).

Секр. Каракашовъ: (Чете):

«Чл. 16. Внасянието въ Княжеството чуждестранни вѣстници, списания и книги е свободно.

Внасянието на каквато да била книга, вѣстникъ или списание, въ които се съдържатъ прѣстѣпления, прѣдвидени въ настоящъ законъ, може да се забрани по рѣшение на Министерскій Съвѣтъ, обнародвано въ «Държавенъ Вѣстникъ». (Приема се).

«Чл. 17. Който внася или разпростира запрѣтени книги, вѣстници или списания, наказва се съ глоба отъ 50 до 500 лева, а вѣстницитѣ, книгитѣ или списанията се конфискуватъ.

Ако би распространяемитѣ книги и пр. съдържатъ прѣстѣпления, прѣдвидени въ настоящъ законъ, приносителя и распространителя се наказватъ като автори».

З. Стояновъ: Азъ мисля, че при чл. 17 може да се прибави забѣлѣжка или особенъ членъ въ смисълъ, че всичкитѣ издатели на вѣстници, брошури, списания и пр. сж длъжни да пращатъ по единъ екземпляръ отъ тѣхъ въ прокурорския паркетъ. Тая забѣлѣжка на основание на това прѣдлагамъ, че нашитѣ прокурори се боятъ, като отъ чумата, да повдигнатъ прѣслѣдване противъ нѣкого за нарушение свободата на печата и казватъ, че като нѣма у тѣхъ вѣстника или брошурата, то немогатъ да прѣслѣдватъ издателя.

Н. Шивачовъ: Искахъ да направя нѣкои забѣлѣжки върху втората алинея, която казва: «ако би распространяемитѣ книги и пр. съдържатъ прѣстѣпления, прѣдвидени въ настоящъ законъ,

приносителя и распространителя се наказватъ като автори». Първата алинея казва: «който внася или распростира задрѣтени книги, вѣстници или списания, наказва се съ глоба отъ 50 до 500 лева, а вѣстницитѣ, книгитѣ или списанията се конфискуватъ». Прѣдставете се, че нѣкое диване продава вѣстници, продава ги безъ да знае, че сж задрѣтени, улавя го полицията на улицата и го прѣдава на сждъ. На основание на чл. 17 той трѣбва да отговаря. Това ще бжде не правда и азъ бихъ прѣдложилъ втората алинея на чл. 17 да се отхвърли.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 17, както е въ законопроекта, да си вдигне ржката. (Приема се).

Г-нъ З. Стояновъ прѣдлага забѣлжка къмъ тоя членъ. Г-нъ М-ръ приема ли тая забѣлжка?

М-ръ Стоиловъ: И да се приеме и да се не приеме мене е всѣ едно.

Хр. Векиловъ: При сжщата забѣлжка може да се каже, че тамъ гдѣто нѣма прокурорски надзоръ, до мѣстното полицейско управление.

Д. Петковъ: Азъ мисля, че е излишно да се казва това, когато М-вото може да задължи прокурорския надзоръ да купува вѣстницитѣ и да наблюдава за изпълнението на тоя законъ.

М-ръ Стамболовъ: Отъ начало не бѣхъ противъ забѣлжката на г-нъ З. Стояновъ, но подиръ исказаното отъ г-на Векилова въ допълнение, виждамъ, че тая забѣлжка нетрѣбва да се приеме. Гдѣто има печатница може да се издава вѣстникъ, на всѣко мѣсто пакъ нѣма прокурорътъ, тѣй щото ако се приеме такова нѣщо може вѣстницитѣ или брошуритѣ да се прашатъ, но могатъ нѣкой да кажатъ нещемъ да прашае, — трѣбва да се прѣдвиди наказание за тия, които не прашатъ. Пакъ азъ мисля, че който е обиденъ чрезъ печата ще земе вѣстника и ще го прати на прокурора, а тоя послѣдния може по своя инициатива, ако има защо, да повдигне прѣслѣдване противъ издателя, затова по-добрѣ ще бжде г-нъ З. Стояновъ да отгѣли забѣлжката си.

З. Стояновъ: Не съ особна ревностъ направихъ това прѣдложение. Азъ не настоявамъ за приемането му; но знаа, че прокуроритѣ се отръсватъ съ това, че незнааги въ еди-кой вѣстникъ или брошура, какво имало писано противъ нѣкого си.

Секр. Каракашовъ: (Чете):

„Прѣстжпления.“

Чл. 18. Който чрезъ печата подбужда или прѣдизвиква извършването на прѣстжпления, прѣдвидени въ общий наказателенъ законъ, наказва се съ затворъ отъ три мѣсеци до три години. Ако прѣстжплението се е извършило вслѣдствие на такъво подбуждение или прѣдизвикване, виновний се наказва като главенъ дѣецъ на това прѣстжпление». (Приема се).

«Чл. 19. За подбуждание или прѣдизвикване чрезъ печата на прѣстжпления, които нарушаватъ вжтрѣшната или вжншната безопасностъ на Държавата, или личната безопасностъ на Княза, виновния се наказва съ затворъ отъ една до петъ години». (Приема се).

«Чл. 20. Който подбужда чрезъ печата на непослушностъ, или немсплнение на законитѣ или законнитѣ распорѣждения на властѣта, или на незачитване на властѣта, наказва се съ затворъ отъ единъ мѣсецъ до една година».

Н. Шивачовъ: Бихъ молилъ г-на докладчика да каже какво бѣше наказанието до сега, относително това прѣстжпление което прѣдвжжда чл. 20? Тогава ще кажа нѣколко думи.

Секр. Каракашевъ: Не съмъ докладчикъ и съжялявамъ, че немога да кажа.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 20 тѣй, както се прочете да си вдигне ржката. (Приема се).

Секр. Каракашевъ: (Чете):

«Чл. 21. Който напада властѣта или неприкосновеностѣта на Князя, наказва се съ затворъ отъ една до петъ години. Съ сжщото наказание се наказватъ, тия които проповѣдватъ прѣдателство или измѣна на държавата».

Н. Шивачовъ: Ако тукъ се разбира въ чл. 21, именно за властѣта на Князя и неговата неприкосновеностъ, азъ нѣмамъ нищо противъ, и даже думитѣ ми при приемането по принципъ на тоя законъ се изопачиха малко. Азъ искахъ тогава да кажа за властѣта на М-ритѣ.

Относително послѣдната часть на тоя членъ гдѣто се казва: «съ сжщото наказание се наказватъ, тия като проповѣдатъ прѣдателство или измѣна на държавата» азъ искамъ да знаа какъ се разбиратъ тия термини; ако споредъ углавния наказателенъ законъ се разбиратъ тия термини, то е другъ въпросъ. Но ако се разбира споредъ общественния у насъ терминъ, както сега се наричае единъ другиго прѣдатель, измѣнникъ и пр. то е пакъ съвсѣмъ друго. Така щото ако тия термини се разбиратъ тѣй, както сега се употрѣбляватъ въ обществото, на основание чл. 21, както каза и г-нъ Петковъ, може да уловатъ челоуѣка за ухото и хайде въ черната джамия. (Гласове: Изчерпанъ).

М-ръ Стоиловъ: Мисля върху тия думи нѣма съмнѣние, както казахъ и по напрѣдъ, че «властѣта или неприкосновеностѣта» се отнасятъ до Князя.

Относително думитѣ: «прѣдателство или измѣна на държавата», тѣ сж технически терминъ. Търсихъ тукъ наказателния законъ за да ви процитирамъ тия работи, но види се не съмъ го донесълъ съ себѣ си, защото незнаяхъ, че днесъ ще се разглѣдва тоя законъ. Мисля обаче, че като се захване отъ 55 до 67 статия отъ наказателния законъ, изброени сж случаетѣ за прѣдателство или измѣна на държавата. Тѣ сж извѣстни термини. (Гласове: Изчерпанъ).

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори по тоя въпросъ? (Не желаетъ). Който не приема чл. 21 да се вдигне ржката. (Приема се).

Секр. Каракашовъ: (Чете):

«Чл. 22. Който чрезъ печата оскърби Князя, или пѣкъ прѣска клѣвети за Него, наказва се съ затворъ отъ една година до три години». (Приема се).

«Чл. 23. Който чрезъ печата хвали, одобрява, или оправдава, дѣяния, които по закона се считатъ за прѣстжпления, наказва се съ затворъ отъ единъ до шестъ мѣсеца».

Н. Шивачовъ: Въ тоя членъ се казва. (Чете го). Това наистина ако се вземе буквално не е нѣщо особено, но мя е страхъ да не би да се възползватъ мнозина прокурори, които отъ нѣкои маловажни работи праватъ голѣми въпроси; напр. извѣстно нѣщо напечатано въ единъ вѣстникъ, прокурора може да намѣри, че това дѣяние е задрѣтено отъ закона и трѣбва да се наложи 6 мѣсеца затворъ на редактора. (Д. Петковъ говори нѣщо). Тия работи

практически може би г-нъ Петковъ да ги знае по-добре отъ мене, и наистина азъ не ги знамъ щото да мога да се хваля. (Смѣхъ. Тропание). Тия работи трѣбва да се обяснятъ още сега, защото тѣ ще се налагатъ на нѣкои редактори — каквито има и въ Събранието — който ръководятъ общественното мнѣние. (Тропание). Може да тропате колкото искате — азъ не се плаша. Но пакъ повтарямъ тия работи трѣбва да се обяснятъ, защото когато се прави единъ законъ трѣбва да бѣде всичко обяснено и когато се изпълнява да се знае цѣлътъ на законодателя. (Тропание). Азъ свършихъ, но вий може да тропате до утрѣ.

М-ръ Стоиловъ: Г-да прѣдставители! На прокуроритѣ се прави упрѣки отъ двѣ страни. Отъ една страна лѣвицата на Нар. Събрание намира, че тѣ сж твърди недѣятелни въ прѣслѣдване на прѣстѣпленията, а отъ друга страна г-нъ Шивачовъ се бои, че тѣ безъ нищо и никакво, могли да хванатъ човѣка на улицата и да го хвърлятъ въ затвора. Мисля най-голѣмитѣ комплементи за справедливостта на прокуроритѣ не могатъ да бѣдѣтъ освѣнъ тия. Тия упрѣки показватъ безпристрастието на магистратурата.

Нѣма защо да се бои г-нъ Шивачовъ, защото закона ще се прилага отъ сѣдилищата, нѣма да има злоупотреби съ наказателния законъ, нѣма политически учреждения или тѣла да рѣшаватъ тия прѣстѣпления, а има сѣдилища които на основание на закона ще глѣдатъ тия прѣстѣпления, ще намиратъ признацитѣ на прѣстѣпленията и ще тълкуватъ законитѣ — това е тѣхна работа. Щомъ тия прѣстѣпления се глѣдатъ отъ сѣдъ, това е най-голѣмата гаранция.

З. Стояновъ: Азъ ми е чудно г-да, какъ г-нъ Шивачовъ се явява като конституционистъ и иска свобода на печата, а пакъ нии сме били противъ свободата на печата. Ако останемъ тукъ още 10 дена, то причината на това ще бѣде, само отъ г-на Шивачова. Г-нъ Шивачовъ трѣбва да знае, че тоя законъ е противъ вагабонтитѣ, които опозориха свободата на печата. Ний не се боимъ отъ легална опозиция, каквато има въ Европа — да дойде, да заповѣда. Знаете, какво значение има за една държава опозиция легална; но работата е да не дойдатъ шпионитѣ тукъ и да кажатъ, кой стои тукъ въ палата? Кой ви каза да правите тия работи, безъ да питате велика Русия? Велика Русия даде ли волята си? Противъ тия вагабонти нии правимъ законъ. Нии не пазимъ принципитѣ, а България, и като пазимъ България нека да ни избѣсатъ и насъ ако правимъ зло. (Вѣрно. Ржкоплѣскание).

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 23-й тѣй, както се прочете, да си вдигне ржката. (Приема се).

Секр. Каракашовъ: (Чете):

«Чл. 24. Оскърблението или клѣветничеството нанесено чрезъ печата, на особата на инностаннитѣ Господари, съ които България се намира въ приятелски отношения, се наказва съ затворъ отъ 1 мѣсець до една година». (Приема се).

«Чл. 25. Оскърблението или клѣветничеството нанесено на прѣдставителитѣ на чуждитѣ държави, акредитирани при Негово Височество Княза, въ Княжеството, се наказва съ затворъ отъ единъ мѣсець до една година». (Приема се).

«Чл. 26. Който чрезъ печата оскърбява добритѣ нрави, общественната нравственостъ или едно отъ исповѣданията, припознати въ Княжеството, наказва се съ затворъ отъ единъ мѣсець до една година». (Приема се).

«Чл. 27. Който чрезъ печата прѣска лѣжливи новини, изопачава фактове или произшествия, или прѣдава неточно дебатитѣ и рѣшенията на Нар. Събрание, наказва се съ глоба отъ 10—300 лева». (Приема се).

«Чл. 28. Който лѣжливо прѣпише другому нѣкое прѣстѣпно или друго опозорително дѣйствие, счита се за клѣветникъ и се наказва съ затворъ отъ единъ мѣсець до една година и съ глоба до 1000 лева». (Приема се).

«Чл. 29. Който докачи честта на нѣкого било чрезъ словение или чрезъ прѣписване на свойства, които го понижаватъ или излагатъ на прѣзрѣние въ обществото, виновенъ е въ оскърбление и се наказва съ затворъ отъ 15 дена до шестъ мѣсеца и съ глоба до 500 лева». (Приема се).

«Чл. 30. Който чрезъ печата наклѣвети Министръ, народенъ прѣдставителъ държавенъ или общинскій чиновникъ, духовно лице отъ признатитѣ въ България вѣроисповѣдания, офицеръ, правителствено или общинско учреждение по поводъ на тѣхнитѣ служебни дѣйствия, наказва се съ затворъ отъ 1 мѣсець до 2 год.

За оскърбления на тия лица или учреждения чрезъ печата сжщо по поводъ на тѣхнитѣ дѣйствия, виновния се наказва съ затворъ отъ два до деветъ мѣсеци».

З. Стояновъ: Чл. 30 ми се види малко тъменъ, или не-обяснимъ. Тукъ се говори за клѣвета, но има много въпроси, които могатъ да се подвѣдатъ подъ тоя членъ; напр. ако азъ напиша, че Каравеловъ е измѣнникъ и прѣдатель, той има право по тоя членъ да ме тѣгли на сѣдъ, а пакъ по-долу въ чл. 33-й се казва:

(Чете): «Чл. 33. Истинността на прѣстѣпното дѣяние доказва се само съ присѣда, влѣзла въ законна сила неопровержимъ документъ. Ако поради подобно дѣяние, което трѣбва да се докаже, има углавно дѣло въ сѣда още отъ врѣмето когато клѣветата чрезъ печата е извършена, сѣдопроизводството по клеветата се спира до окончателното свѣршване на окончателното дѣло».

Моля г-на М-ра да даде обяснения по тоя членъ.

М-ръ Стоиловъ: Ми се чини, че слѣдующия членъ разяснява това нѣщо. Щомъ пишете такова нѣщо ще ви дадатъ подъ сѣдъ; вамъ остава една възможностъ, да докажете, че Каравеловъ е билъ прѣдатель и ако докажете сѣда нѣма да ви наложи наказанието прѣдвидено отъ закона.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 30-й тѣй, както се прочете да си вдигне ржката. (Приема се).

Секр. Каракашовъ: (Чете):

«Чл. 31. Обвинението въ клѣвета споредъ чл. 28-й и 30-й на тоя законъ, не подлѣжи на наказание ако виновния докаже, че прѣстѣпното или опозорителното дѣйствие, което е прѣписалъ другому е истина». (Приема се).

«Чл. 32. Не подлѣжи на доказване онова опозорително дѣйствие, което се отнася до частния животъ на наклѣветеното лице или пѣкъ което съставлява частно прѣстѣпление, а частното лице не е възбудило углавно прѣслѣдване, или ако е възбудило, отъ него послѣ се е отказало». (Приема се).

«Чл. 33. Истинността на прѣстѣпното дѣяние доказва се само съ присѣда, влѣзла въ законна сила неопровержимъ документъ. Ако поради подобно дѣяние, което трѣбва да се докаже, има углавно дѣло въ сѣда още отъ врѣмето когато клѣветата чрезъ печата е извършена, сѣдопроизводството по клѣветата се спира до окончателното свѣршване на окончателното дѣло». (Приема се).

«Чл. 34. Освѣнъ прѣстѣпления, прѣдвидени въ настоящій законъ, наказватъ се така сѣщо като прѣстѣпления по печата, закононарушенията, прѣдвидени въ наказателний законъ, когато сѣ извършени по единъ отъ показанитѣ въ ст. 13-а начини, като откривание на тайни и др.» (Приема се).

„Подсѣждность и производство“.

(Приема се).

«Чл. 35. Дѣлата по печата сѣ подсѣдни на окръжнитѣ сѣдилища, като на първа инстанция». (Приема се).

«Чл. 36. Углавното прѣследване на прѣстѣпленията прѣдвидени въ чл. чл. 28-й и 29-й отъ тоя законъ се възбужда по частната жалба на потърпевшето лице.

Углавното прѣслѣдване на прѣстѣпленията прѣдвидени въ 24-й и 25-й на тоя законъ се възбужда само по искание (заявлението), прѣдставено отъ Дипломатическия Агентъ или отъ неговий намѣстникъ, или по дипломатически редъ.

Углавното прѣслѣдване на останалитѣ прѣстѣпления се възбужда по длѣжность (ex officio) отъ прокурорскій надзоръ».

А. Радевъ: Задържамъ си правото да говоря като се свърши закона.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 36-й тѣй, както се прочете да си вдигне рѣката. (Приема се).

Секр. Каракашовъ: (Чете):

«Чл. 37. Окрѣжнийтъ Сѣдъ разгѣжда дѣлото не по кѣсно отъ седемъ дни слѣдъ подаванието жалбата или обвинителний актъ. Но ако дѣлото е за клѣвета или оскѣрбления въ тоя случай:

а) сѣдѣтъ сѣобщава на обвиняемий съдържанието на жалбата или обвинителний актъ не по кѣсно отъ три дни слѣдъ подаванието имъ;

б) обвиняемийтъ е длѣженъ не по кѣсно отъ седемъ дни, слѣдъ като му се събщи съдържанието на жалбата или обвинителний актъ, да прѣдстави въ сѣда обяснения и да посочи имената и мѣстожителството на свидѣлитѣ, които той иска да се викатъ, и

в) сѣдѣтъ не по кѣсно отъ петъ дни слѣдъ истичанието на горний срокъ, пристѣпя къмъ разгѣдване на дѣлото».

З. Стояновъ: Тукъ е станало мисля, важно опущение. Тукъ се говори, че въ расстояние на 7 дни, окръжния сѣдъ разгѣжда дѣлото, но не се казва какво ще направи прокурора, кога ще направи изслѣдване, да ли като вземе вѣтника ще го разгѣда, или ще го тури въ дѣлата си, или пакъ ще го прати на слѣдователя за изслѣдване, който споредъ 37-й чл. може 6 мѣсеци да го изслѣдва. За това прѣдлагамъ да се каже: «прокурорскій надзоръ щомъ се е научилъ или му се е съобщило прѣстѣпното дѣяние, длѣженъ е, въ расстояние на три дѣня, да състави обвинителния си актъ, безъ никакво прѣдварително слѣдствие, а окръжнъ разгѣдва дѣлото» и т. н. както слѣдва въ члена.

М-ръ Стамболовъ: Прѣдложението на г-на З. Стояновъ е добро, само това което той иска сега — ако остане неговата редакция — нѣма да се достигне цѣльта. Той казва: «въ продължение на 3 или по-вече дни» когато трѣбва да бѣде опредѣлено.

З. Стояновъ: Три дѣня.

М-ръ Стамболовъ: Да се измѣни: «въ 7 дни».

Д. Петковъ: Да прочита редакцията на г-нъ З. Стояновъ.

(Чете): «Прокурорскій надзоръ, щомъ се е научилъ, или му се е съобщило прѣстѣпното дѣяние, длѣженъ е, въ расстояние на три дѣня, да състави обвинителния си актъ, а Окрѣжния Сѣдъ» и т. н. както слѣдва въ члена.

З. Стояновъ: «Безъ никакво прѣдварително слѣдствие» да се прибави.

Н. Шивачовъ: Азъ станахъ просто да попитамъ, да се обясни членѣтъ. Защото, въ началото се казва: «Окрѣжния Сѣдъ разгѣжда дѣлото не по-кѣсно отъ седемъ дни слѣдъ подаванието жалбата или обвинителний актъ. Но ако дѣлото е за клѣвета или оскѣрбления, въ тоя случай, сѣдѣтъ сѣобщава на обвиняемий жалбата или обвинителний актъ не по-кѣсно отъ три дни слѣдъ подаванието имъ».

Тукъ ще бѣде едно голѣмо противоречие, именно, че по-долу се пакъ дава право, за каквото и да е прѣстѣпление, за клѣвета и друго дѣяние, дава се право на виновний да прѣдстави не по-кѣсно отъ 7 дни свидѣтели; а щомъ тукъ се казва: «сѣдѣтъ сѣобщава на обвиняемия жалбата или обвинителния актъ не по-кѣсно отъ три дни слѣдъ подаванието имъ», излиза, че не по-кѣсно отъ 5 дни трѣбва да се глѣда дѣлото, безъ да се дава врѣме на обвиняемия да може да прѣдстави свидѣтели.

За каквото и да е прѣстѣпление — виновний — както сега самъ г-нъ Захария Стояновъ се бои, защото той по-вече знае тия прѣстѣпления — разбира се, виновний се тѣгли на сѣдъ, но слѣдъ като обвинителний актъ се подаде, прѣпрати се прѣписъ отъ него, и послѣ това се даде врѣме на обвиняемия да прѣдстави свидѣтели, които ще се викатъ. Но споредъ горното прѣдложение какъ ще се глѣда дѣлото? Или слѣдъ като се глѣда, та че послѣ ли да прѣдстави обвиняемий свидѣтели? — Защото по-горѣ се казва: «не по-кѣсно отъ 7 дни». Нѣма ли това нѣщо да противоречи? Или г-нъ М-ръ на Правосѣдието разбира, че относително по прѣстѣпления за клѣвета, свидѣтели не трѣбва да се прѣдставятъ? По-горѣ видѣхме, че за опозорителенъ фактъ, като за прѣдательство и измѣна — както каза г-нъ Захария Стояновъ — ще може да се обвиняватъ тия, които прѣпишатъ това другиму. Азъ отъ себѣ си непрѣдлагамъ нищо, нѣмамъ тая претенция, но, ако виждате членѣтъ, че е тъменъ, прѣдлагамъ да се поправи.

Прѣдсѣд.: И тѣй г-нъ Захария Стояновъ, вашата редакция каква е?

З. Стояновъ: Да стане така:

«Прокурорскій надзоръ щомъ се е научилъ или му се е съобщило прѣстѣпното дѣяние, длѣженъ е, въ расстояние на 3 дѣня да състави обвинителния си актъ, безъ никакво прѣдварително слѣдствие».

Прѣдсѣд.: Думитѣ: «а окръжний сѣдъ разгѣжда дѣлото»?...

З. Стояновъ: Това всичко си остава.

Хр. Векиловъ: Азъ моля г-на Захария Стояновъ просто да помѣсти тукъ: «отъ 3 до 7 дни». Тѣй като и по-долу се дава срокъ 7 дни.

Д. Петковъ: Струва ми се, че нѣма нужда да се дава толкова дълъкъ срокъ 7 дни. Защото, онова, което е вече писано не може да го силдисашъ. Писаното си остава писано и е черно на бѣло. Прокурора ще го земе, разгѣда, и ще си състави обвинителния актъ. Така поне до сега се е упражнявало.

Хр. Векиловъ: Въ буква б е пакъ казано, че слѣдъ като се събщи обвинителний актъ, обвиняемий е длѣженъ въ расто-

ние на 7 дни да прѣдстави свидѣтелитѣ, които мисли да се повикатъ, а споредъ буква в, сѣда разгледва дѣлото не по-късно отъ 5 дни.

За това и тукъ да се даде 7 дни срокъ.

М-ръ К. Стоиловъ: Азъ мисля, че 7 дни срокъ може да се даде, ако и да е особенъ случай вѣстника; но прѣдставете си случай, че може да излезе брошура, а не вѣстникъ, и за да се прочете, изисква се по-вече време. Вслѣдствие на тоя законъ задължаватъ се всичкитѣ прокурори да четатъ всичко, каквото се издава по българската литература. Така щото може да се даде 7 дни срокъ.

З. Стояновъ: Съгласенъ съмъ съ г-на Векилова да се каже: отъ 3 до 7 дни да се внесе дѣлото въ сѣдилището, заедно съ обвинителний актъ.

Прѣдсѣд.: И тъй ще се гласува чл. 37-й споредъ поправката на г-на Захария Стояновъ. Който го не приема, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Секр. Каракашевъ: (Чете):

«Чл. 38. Присъдата въ окончателна форма се обявява отъ сѣда два дни подиръ постановлението на резолюцията».

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който не приема чл. 38-й както се прочете, да си вдигне ржката. (Приема се).

Секр. Каракашевъ: (Чете):

«Чл. 39. Възивна (апелационна) жалба може да се подаде по общий редъ до седемъ дни отъ обявяването присъдата въ окончателна форма, и се прѣпраща въ Апелативний Сѣдъ два дни подиръ подаването ѝ». (Приема се).

«Чл. 40. Апелативний Сѣдъ разгледва възивната жалба не по-късно отъ петъ дни отъ денѣтъ на получаването ѝ». (Приема се).

«Чл. 41. Присъдата на Апелативний Сѣдъ се обявява въ окончателна форма два дни слѣдъ обявяването на резолюцията». (Приема се).

«Чл. 42. Присъдата на Апелативний Сѣдъ може да се обжалова по установенний редъ прѣдъ Върховний Кассационенъ Сѣдъ и кассационната жалба се прѣпраща три дни най-късно слѣдъ подаването ѝ.

Върховний Кассационенъ Сѣдъ разгледва дѣлото не по-късно отъ седемъ дни слѣдъ получаване жалбата, и присъдата въ окончателна форма се обявява въ растояние на два дни слѣдъ постановяването на резолюцията». (Приема се).

«Чл. 43. Прѣстѣпленията по печата не се прѣслѣдватъ слѣдъ истичанието на шестъ мѣсеци отъ денѣтъ на обнародването писаното, което съставя прѣстѣплението, или отъ послѣдний актъ на прѣслѣдването, ако такова се е възбудило». (Приема се).

«Чл. 44. Всяка присъда издадена срѣщу едно периодическо списание или вѣстникъ, която е влѣзла въ законна сила, се обнародва въ сѣщото списание или вѣстникъ на чело на първий брой и на първата страница, съ обикновеннитѣ за тая страница букви, ако списанието излиза. За отказване да се обнародва присъдата, издателятъ се наказва съгласно чл. 11 отъ настоящий законъ». (Приема се).

«Чл. 45. Въ всяка присъда за прѣстѣпление по печата, сѣдѣтъ може да постанови, щото независимо отъ обнародването, прѣдвидено въ прѣдидущата статия, присъдата да се обнародва и въ други вѣстници и разносикѣ да бждѣтъ за смѣтка на осжденитѣ».

А. Радевъ: Въ настоящия законъ, който гласуваме, има една статия, която налага глоба отъ 200—300 лева наказание, но нѣма специаленъ членъ, който да казва, щото тая глоба, който нѣма срѣдства за да я плати, да я излѣжи въ затворъ. Слѣдователно, моля г-на М-ра на Правосѣдието и Нар. Събрание да се съгласятъ да се прибави тукъ единъ новъ членъ 46, който да гласи така: «Ако въ случай осжденитѣ на глоба по настоящий законъ нѣматъ срѣдства да заплатятъ, тѣ се затварятъ, като имъ се счита за всеки день по 3 лева».

Хр. Векиловъ: Азъ незная г-нъ Радевъ, какво иска да каже съ това, че които нѣматъ срѣдства да заплатятъ, такива да се турятъ въ затворъ. Оня, който издава вѣстникъ или има печатница, ще има пари да плати и глобата. Щото нетрѣбва да се прибавя такъвъ членъ.

М-ръ Стоиловъ: Забѣлжката на г-на Радева наистина е справедлива и умѣстна, защото и нашия Мировий уставъ за наказанията такъвъ случай прѣдвижда, че когато нѣкой не може да си исплати глобата, тя се замѣнява съ затворъ, и така поне осжждатъ; а размѣра е опрѣдѣленъ, както отъ Мировия уставъ, тъй и отъ опрѣдѣлението на Кассационния Сѣдъ. Така щото, прѣдложението на г-на Радева може да се приеме, като се каже: «по начина на Мировия Уставъ».

Прѣдсѣд.: Който не приема чл. 45 както се прочете, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Г-нъ Радевъ! Редактирайте вашия 46-й членъ.

А. Радевъ: «Чл. 46. Ако въ случай осжденитѣ на глоба по настоящий законъ нѣматъ срѣдства да заплати, той се затваря, като му се счита на день по 3 лева».

Прѣдсѣд.: Г-нъ М-ра прѣдложи тоя членъ да се редактира «както е въ Мировия Уставъ».

Н. Шивачовъ: Азъ мисля, забѣлжката на г-на М-ра бѣ много добра и доста справедлива. Само, вѣроятно г-нъ Радевъ има желание по 3 лева да се плаща на редакторитѣ. До колкото помня плащаше се по 6 лева. По-добъръ е да остане, както г-нъ М-ра на Правосѣдието каза: «по начина приетъ въ Мировия Уставъ за наказанията».

М-ръ Стоиловъ: Азъ мисля, че може да се приеме така:

«Въ случай на несъстоятелность, глобата се замѣнява съ затворъ, споредъ устава на наказанията за Мировитѣ Сѣдии».

Прѣдсѣд.: Ще се гласува чл. 46-й, споредъ както се редактира отъ г-на М-ра на Правосѣдието. Който го не приема да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Секр. Каракашовъ: По законопроекта 46, а сега по закона 47 (Чете):

«Чл. 47. Настоящиятъ законъ отмѣнява всичкитѣ други до сега сѣществували закони и наредби по печата».

Прѣдсѣд.: Ще гласува. Който не приема 47-й членъ, както се прочете, да си вдигне ржката. (Никой не вдига). Приема се.

Кога желае Нар. Събрание да стане третото четение на настоящия законъ? (Гласове: Въ понедѣлникъ):

Желае ли Нар. Събрание да се продължи още засѣданието? (Гласове: Нежелае; сега да се затвори и утрѣ да имаме засѣдание).

Козници: Можеше да се прѣгледа сега едно прошение г-нъ Прѣдсѣдателю!

Ан. Байчовъ: Азъ ще помоля Нар. Събрание да се тури за въ понедѣлникъ на дневенъ редъ моето предложение за закриването на Трънскій и Раховскій Окръжи.

М. С. Марковъ: Имамъ едно предложение подписано отъ нужното число прѣдставители, на което съдържанието е слѣдующето: (Чете):

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

Отъ Никополскія прѣдставитель Марка Марковъ, за въведението въ цѣлото Българско Княжество еднаква мѣра за мѣрене на хранитѣ, при купуванието и продаванието имъ».

Прѣдсѣд.: Прѣдложение ли е това г-нъ Марковъ?

Марковъ: Да! Прѣдложение. На всѣкого отъ васъ е извѣстно, че споредъ вътрѣшния правилникъ на Народното Събрание.....

М-ръ Стамболовъ: Азъ мисля, че може да имаме утрѣ засѣданіе подиръ пладнѣ. Истина, недѣля е, но заранѣта, който обича може да отиде на черква, а подиръ да имаме засѣданіе. И въ празникъ да се правятъ добри нѣща, не е лошо, не е противно.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Нар. Събрание да имаме утрѣ въ единъ часа засѣданіе? (Гласове: Желаетъ). Който нежелаетъ да си вдигне ржката. (Никой не вдига). И тъй утрѣ въ единъ часа ще имаме засѣданіе.

Прѣдсѣдатель: **Д. Тончевъ.**

Секретари: { **Зах. Градинаровъ.**
Ив. Златаревъ.
Д-ръ Стефановъ.
Геор. Пѣневъ.
Антонъ Байчовъ.
Ив. Халачовъ.

Марковъ: На всѣкого е извѣстно, че споредъ Вътрѣш. Правилникъ, въ сѣбота е опредѣленъ день на засѣданіе за четение на разни прошения. Но понеже днесъ не се успѣ по причина на внесенія законопроектъ, то моля Нар. Събрание да рѣши, щото въ най ближното засѣданіе да се четатъ тия прошения, които сж отложени.

М-ръ Ст. Стамболовъ: Да се тури за утрѣ на дневенъ редъ законопроекта за инвалидното съдържаніе на административно полицейскитѣ чиновници.

Прѣдсѣд.: За утрѣшното засѣданіе на дневенъ редъ ще бжде: I-во, закона, който сега приехме и второ прѣдложения....

Хр. Векиловъ: Моля да се турятъ на дневенъ редъ днешнитѣ прѣдмѣти, които не сж разгледахъ.

Прѣдсѣд.: за дневенъ редъ утрѣ ще имаме, освѣнъ останалитѣ въпроси, още: прѣдложението на г-на Козници, на г-на Байчова и доклада на бюджетарната коммисия.

И тъй утрѣ въ единъ часа ще имаме засѣданіе.

Засѣданіето се закрива.

(Край въ 7 часа пос. пладнѣ).

Подпрѣдсѣдатели: { **З. Стояновъ.**
П. Славковъ.

Секретари: { **Иор. Симеоновъ.**
Д-ръ Сарж-Ивановъ.
Христо Лѣкарски.
Ат. Гр. Каракашевъ.
Дим. Петковъ.
Д-ръ Стояновичъ.

Стенографъ: **Л. Т. Малѣевъ.**